

Salu tänaval
kütab kirgi
ebaseaduslik
torn.

Lk 3

Kaitseliidu
jaoülem
Martin Brecher

Lk 12 ja 13

Käsitöölane

Nippe vanade
käsitööesemete
puhastamiseks.

Lk 18

Kuidas me
palgalõhe
püüdmist
mängime.

Eurostati andmetel
on Eestis meeste ja
naiste vahel laiutav
palgalõhe erinevus
29,9%. Lk 9

OÜ KÜLMALINE

SÕIDUKITE
kliimaseadmete
kontroll ja
täitmine.

Lepi aeg kokku!

Tallinna mnt. 50, Rapla
www.kulmaline.ee
Tel 533 01 720

RAPLAMAA Sõnumid

KOLMAPÄEV, 29. aprill 2015 Nr. 17 (2871)

Sõltumatu nädalaleht |

www.sonumid.ee | Hind 1.85 €

Märjamaa saab digikino mai lõpus

Märjamaa kino saab täisdigitaalse tehnika - 29. mail algab kinos uus ajastu. Hanke võitnud Miterassa OÜ tarnib Märjamaa kinole 4K digitaalse kinoprojektsiooni süsteemi, samuti 3D ja 2D jaoks sobiliku ekraani, digitaalse protsessori HDMI sisenditega ja ühenduskaablitega. Hanke maksumus on 83 712 eurot. Kultuuriministerium eraldas Märjamaa valla kino digitaliseerimiseks 37 436 eurot, ülejäänud tuleb valla eelarvest. Lk 3

Keset saali istub legendaarne Kino-Hans. Ootusärevus on suur, sest see armas, õdus kinosaal saab tipp tehnoloogilise täienduse. Foto: SIIM SOLMAN

Juhtkiri

Kui saaks ilma härrade Nilssoniteta, palun!

Kohe esimeses mängus läks uus valitsuskoalitsioon panga peale välja ja pakkus ennast lõhki. Nad polnud justkui kuulnudki, et enne kui pakkuma hakatakse, vaadatakse pihku kogutud kaartide pealt, palju pakkuda tohib.

See on, kui asju ainult omaenese tarkusest tehakse. Oleks siis vähemalt mõnelt targemalt inimeselt enne nõugi küsitud, aga kus sa sellega! Nüüd on kisa ja needmist taevani ning EKRE noored sinised äratjad koguvad plusspunkte – nemad on tegijad, nemad sundisid sotsid, refid ja irlikad oma raudkindlatelt positsioonidelt taganema.

Juba ongi sotsiaaldemokraadid teatanud, et nad peavad vajalikuks valitsuslepet ja katteallikaid täiendavalt analüüsida ning IRL-i rahandusminister Sven Sester on teinud valitsusele ettepaneku jätta majutusasutuste käibemaks töstmata ja piirata ka kütuseaktsiisitõusu. Lehe trükikotta saatmise ajaks polnud reageerida jõudnud veel vaid Reformierakond, aga küllap peavad nemadki tunnistama, et pisut on vist üle pingutatud.

Ilmselt tulebki kõigil ühiselt taas laua ümber istuda ja koalitsioonileping uuesti ette võtta. Vaatamata sellele, et sotsid on raiunud nagu rauda, et nemad on kõigeks valmis, ainult oma lubadustest ei taganeta, tuleb ehk lubadusigi revideerida. Muidugi on kena, kui igasugused toetused aiva tõusevad, aga veel parem oleks, kui suudetaks majanduses selline nihe saavutada, mis võimaldaks enamikul inimestest iseendaga ka abirahadeta hakkama saada. Otseste ja varjatud maksutõusudega majandust ei turguta ning inimeste elujärge ei paranda. See on lihtne tõde, mille mõistmine ei tohiks raske olla isegi paadunud parteifunktsionääridele.

Ja mõistlik oleks, kui sellesse töösse kaasatakse ka tõelisi asjatundjaid. Seni, kuni riigivalitsemist dirigeerivad härrad Nilssonid, kes tegelikult mitte millegi eest ei vastuta, paremat tulemust oodata pole mõtet. Rahvas ootab tõsiselt reforme, mis Eesti stagnatsioonist üles ärataksid ja tupik-teelt välja juhataksid.

Võiks ju lõpuks kohale jõuda, et tänane kütuseaktsiisivastane mäsu on kaasa võetud eelmistest aastatest. Ei tasu ennast valimistulemustest petta lasta - Reformierakonna poolt hääletati mitte sellepärast, et temasse usutakse või teda usaldatakse, vaid sellepärast, et valimiste-eelses vastandumishüsteerias paljude jaoks muid valikuid ei jätatud. Nii et kui nüüd ikka tõsiselt riiki tahetakse hoida ja arendada, siis tuleb mõned varem öeldud asjad ära unustada, näoga rahva poole pöörduda ja puhtalt lehelt ning ausalt uuesti alustada. Muidu rahu ja üksmeelt ei tule.

Ajaleht 15 aastat tagasi

Viis päeva enne peapesu

18. aprillil 2000 oli Nädalises uudis sellest, kuidas Rapla linnavalitsuses valmistuti Linna Pea pesemiseks: „Jüripäeval tuleb linnapea Aare Heinveel rahva ette astuda ja vastata avalikult küsimustele, mis postkastide ja kohaliku meedia kaudu linnavalitsuseni jõudnud. (Avalike suhete spetsialist) Maris Ojamuru sõnul on praeguseks linnapeani jõudnud ligi 60 küsimust. Postkastid on suuremates kauplustes ja raamatukogus.

Pühapäevane Linna Pea pesemine algab kell 17 jüripäeva lõkke süütamisega ning jüriõhtu jookuga. Kuni kella kümneni mängib raekoja garaažis kohalik bänd Dream Room. Esimesel kevadisel õueüritusel töötab aga suuremaks tõmbenumbriks kujuneda verdi ehk rull-

uisutamise kausi esitlus.“

Kontaktmess jäi ära

Samast lehest: „Ärajäänud maakondlik ehitusteemalise mess korraldajatele rahalist miinust ei tekita. Ligikaudne summa, mille messi korraldajad välja peavad panema, on 10 000 krooni ja see kaetakse eelmise kontaktmessi ülejäägi arvelt.“ 28.-29. aprillil Alusse planeeritud kontaktmessi peakorraldaja oli Rapla vald. Vallavanem Jaan Laaniste selgitas, et ärajätmise põhjuseks oli vähene huvi – 13. aprilliks oli registreerunud ainult 26 firmat ja neist vaid neli puutus vähesel määral kokku ehitusega.

„Ilmselt ei saa piirkondlikud messid olla kitsalt ühes teemas ja peaksid oma iseloomult olema müügimesid, kuhu võib igaüks oma toodanguga tulla,“ arvas Laaniste.

Südamelt ära

Tahad tasuta pilti, tee selfie!

Siim Solman

Neil aastatel, mil olen olnud fotograaf, olen pidanud ikka ja jälle põrkama arusaamade otsa, mis on juurdunud kurat teab kust ja istuvad suht kindlalt paigas nagu Saaremaa kadakas.

On üldlevinud arusaam, et värske õhk ja fotograafia on asjad, mida peaks saama tasuta ja piiramatus koguses. Tõsi, kukesammu võrra on olukord siiski paranenud.

Suheldes ka teiste fotograafidega, on see teema kõigile suhteliselt tuttav ja lõputu enesekehtestamine on paraku osa tööst. „Sa ju tuled niikuinii kohale. Tee siis mõni klõps rohkem ja saada siis pärast mulle ka“ - selline võiks olla lühidalt see kõige levinum lausejupp. Tasust pole siin-

kohal juttugi. Mida tihtipeale ei teata, on see, et kaks tundi pildistamist tähendab fotograafile peaaegu sama pikka järeltöötusperioodi arvuti taga.

Kui nüüd seesama inimene viib oma auto remonti ja ütleb tippseadmete ja teadmistega varustatud mehhanikule: „Remondi palun mu autoräbal ära. Raha mul pole. Sul siin ju see aparaatuur niikuinii tasuta igal ajal võtta,“ siis tõenäoliselt käib selle tegelase selja tagant töökoja uks kinni kiiremini, kui ta jõuab öelda „Joppen-puhh!“

Ma ei väida kaugeltki mitte, et absoluutselt kõik siin elus tuleb rahasse ümber arvutada. Jagan ka mina oma pilte vägagi palju tasuta, kuid pisut murelikuks teeb see iseeneestmõistetavus, et nii peakski see olema.

Kui ma hiljuti käisin lastele pisut rääkimas oma tööst fotograafina ja võtsin kaasa ka oma tehnika, siis tunti suurt huvi profitehnika hindade vastu. Imestunud nägusid võis näha palju, kui tõin välja mõningad hinnad. Igasugune profitehnika on teatavasti kohati lausa kosmiliselt kalline. Olgu selleks fototehnika, treipink, muusikainstrument või asfaldifrees.

Kui nüüd püsida siiski foto ja visuaali lainel, jõuamegi edasi selle raskesti väljajuuri-

tava arusaamani, et internetis peaks kõik tasuta olema. Olen märganud üsna palju enda tehtud pilte internetiavarustes liikumas, ilma et sellel oleks viidet autorile või küsitud foto kasutamiseks luba. Näitena võiks siinkohal tuua Youtube'i, kus aina rohkem ja rohkem autoriõiguste väärkasutamise tõttu on eemaldatud videolõike.

Meenub ka enda kogemustest üks suhteliselt värvikas juhtum, kui avastas, et järjekordne minu tehtud foto on minu teadmata liikvel internetis. Kui ma palusin siis vähemalt foto autori ära mainida, et vähendada varguse hõngu, sain mahlaka sõimu osaliseks, mille puant oli väide, et minu tehtud foto pole minu looming. Issanda loomaaed on küll suur, aga kohati on tunne, et mõne hektari jagu võiks ta siiski väiksem olla.

Nii taandubki see kõik lihtsa, elementaarse viisakuse taha. Kui ma laenan naabri-mehe käest auto järelkäru, siis tõenäoliselt on mõistlik sellest ka teda teavitada. Nii on ka fotograafiaga. Tihtipeale on ühte fotosse valatud rohkesti kannatust, higi ja ka raha.

See võib tunduda küll väikestviisi virisemisena, aga julgen siinkohal võtta julguse kõneleda ka teiste fotograafide nimel.

Küsitlus

Mida arvate kütuseaktsiisi tõusust?

Ivar, kaameramees: Kõik, mis kallimaks läheb, on esialgu vastukarva. Ma ei ole majandusinimene, aga ma ei ole kindel, kas valitsus saab sellega, mida soovib.

Kerli, kodune ema: Me sõidame väga harva autoga, aga ikka halb on, kui tõuseb.

Tiia, lasteaiaõpetaja: Ei ole õiglane, sest siis tõusevad ju kõik hinnad.

Aleksander, pensionär: Jama värk. Niigi saan vähe pensioni ja pean autoga igal pool käima. Nad ei tea ise ka, mida nad seal üleval teevad.

Aleksander, töötu: Praegu autoga ei sõida, väga ei mõjuta minu elu.

Rein, projektijuht: Eks see jama on, see tõstab ju kõike. Mõjutab absoluutselt iga eluvaldkonda. Oleks vähemalt normaalne protsent. Kui iga aasta 5% tõsta, läheb asi hulluks.

Küsis Stina Andok
Pildistas Jaak Kadarik

Päevapilt

Tekst ja foto: Jaak Kadarik
(pildistatud Rapla vallas Väljataguse tee äärses)

MU LEHKAV ISAMAA

Koidula-aegne keelepruuk on praeguseks teisenenud. Sõna "lehkama" on jäänud samaks, selle lõhnav sisu on läinud haisema koos mõnede inimeste suhtumisega loodusesse, koduümbrusse, kodumaasse.

Sind surmani küll tahan ma kalliks pidada, mu õitsev Eesti rada, mu lehkav isamaa!

Lydia Koidula ("Sind surmani")

Märjamaa saab digikino mai lõpus

Reet Saar

Märjamaa kino saab täisdigitaalse tehnika - 29. mail algab kinos uus ajastu.

Hanke võitnud Miterassa OÜ tarnib Märjamaa kinole 4K digitaalse kinoprojektsiooni süsteemi, samuti 3D ja 2D jaoks sobiliku ekraani, digitaalse protsessori HDMI sisenditega ja ühenduskaablitega. Miterassa paigaldab ja häälestab uue tehnika ja õpetab selle kasutajad välja. Ostetakse ka partii 3D prille. Külastaja soetab prillid endale, need on korduvkasutatavad.

Hanke maksumus on 83 712 eurot. Kultuuriministeerium eraldas Märjamaa vallale kino digitaliseerimiseks 37 436 eurot, ülejäänud tuleb valla eelarvest.

Nüüd on alanud kinos eeltööd uue tehnika paigaldamiseks. Eelmisel nädalal tegutsenud elektrikud vedasid uusi kaableid ja paigaldasid

Kinomehaaniku Hans Veimanni töötoas ei ole enam suurt, robustset kinotehnikat. Ruum on uue, vinge kinotehnika ootel.

Foto: SIIM SOLMAN

pistikupesi. Lähiajal värvitakse saali külgseinad ja lagi tumedaks, seegi toetab kvaliteetsema pildi saamist. Kinomehaanik Hans Veimann

tõstis projektsiooniruumi nurga vana projektori – tegelikult pole see kümnet aastatki vana – ja lindifilmide kerimise süsteemi. Need võiksid vabalt

edasi teenida, aga lindifilme praktiliselt enam ei liigu. Viimati näitas ta lindilt filmi 2014. aasta talvel. Pärast seda on filme näidatud blue-ray

mängijaga, mis on n-ö vae-se mehe digikino. „Avame kino reedel, 29. mail kell 15. Millised filmid sel päeval linastuvad, veel ei tea,“ ütles Märjamaa valla rahvamaja juhataja Merle Voolaid. Kino uued pilethinnad kinnitab vallavalitsus selle lähiajal.

Hans Veimann rõõmustab selle üle, et Märjamaa kino Helk astub peagi ühte rivvi nende kinodega, kus uus süsteem juba on. Viimati käivitati see Haapsalus. „Uus süsteem võimaldab näidata populaarseid menufilme, mida külastajad siin muidu näha ei saa,“ ütles Veimann.

Kindlasti toob uus süsteem palju uusi külastajaid. Aga tänavu on publik nii usinalt Märjamaal kinos käinud, et märtsi lõpuks oli pool kavandatud eelarvetulust juba täis. Suure panuse selleks on andnud uued eesti filmid. Väga palju vaatajaid oli filmil „1944“, mida on vaadanud juba üle 1100 inimese. Kino omalt poolt üllatas tasuta seansiga selle filmi tuhandendat vaatajat.

Rudotex sulgeb Märjamaal asuva õmblustsehhi

Reet Saar

Seitse aastat tagasi ostis OÜ Rudotex Märjamaal endise õmblusfirma ruumid. Juuni lõpus lõpetab Märjamaa tsehh töö ja Rudotex koondab töötajad.

Märjamaal on praegu ametis 24 naist, kellest viiele on pakutud kohta Rudotexi Rapla tsehhis, kolm töötajat jääb pensionile ja ülejäänud peavad otsima uut raketust.

„See oli 13 ja reede, kui meile tuldi koondamisest rääkima. Öeldi, et lõpetada tuleb majanduslikel põhjustel. Loomulikult oli see paras šokk, sest tööd on meil kogu aeg jagunud ja palga maksmisega pole tõrkeid olnud. Esimene ehmatus on nüüd möödas ja tuleb vaadata, kuidas edasi minna,“ on kokkuvõtte mõne töötajaga peetud jutuaajamisest.

„Parimatel aegadel oli Märjamaa tsehhis ligi 50 inimest, nüüd on alles jäänud poole vähem. Uut tööjõudu pole õnnestunud viimastel aastatel siia juurde leida. Maja üldkulud on suuremad kui tsehh tagasi teenib,“ avas juhatase liige Margus Milling sulgemise põhjuseid.

Rudotex tahab neile kuluva 700 m² suuruse tootmispinna müüki panna.

Tööriideid valmistava Rudotexi Rapla tsehhis on üle 40 töötaja ja 95% ettevõtte toodangust läheb eksporti. Raplasse võetakse juurde viis inimest ehk nii palju, kui oli võimalik.

Töötukassa esindaja on juba käinud Märjamaa õmblejatele selgitamas, mis-sugused on nende õigused ja kuidas edasi toimida. Siin käis ka Jüri asuva õmblustsehhi esindaja, kes tutvustas madratseid ja madratsikatteid valmistavat firmat, mis vajab seoses laienemisega uut tööjõudu. Pakutakse väljaõpet ja kui saab kokku piisava arvu inimesi, lubati ka n-ö tööliste buss käima panna. Üks grupp naisi käis sealset tsehhi vaatamas ja tuli tagasi positiivsete tunnetega. Töökeskond on seal uus ja nüüdisaegne, palk kõrgem, aga vahetustega töö muudab nii kaugelt käimise keerulisemaks.

Jaama pood kolib Ehituskeskuse juurde

Katri Reinsalu

Raplas raudteejaama lähedal asuv Jaama A ja O pood, kust hea enne rongile minekut läbi hüpata, on küll pisike, kuid hädavajalik on seal olemas.

Paari kuu pärast sealt aga pakki küpsiseid või pudelivett enam osta ei saa, sest pood teeb läbi muutuse. Lisaks sellele, et A ja O-st saab hoopis Konsumi keti pood, muudab see ka asukohta. Rapla Tarbijate Ühistu esimees Väino Sassi loodab, et jaanipäevaks saadakse kolimisega ühele poole. Uus Konsum hakkab olema paarsada meetrit eemal asuva, samuti tarbijate ühistule kuuluva Ehituskeskusega sama katuse all. Kolimise põhjusena toob Sassi välja ruumipuu-

duse. Laienev kaubavalik ei mahuks praegusele pinnale lihtsalt ära. Vana maja renoveerimine oleks aga kulukas. Nii kolibki toidupood hoopis üsna linna piiri peale. Sassi ütleb, et ka Ehituskeskus plaanib laieneda.

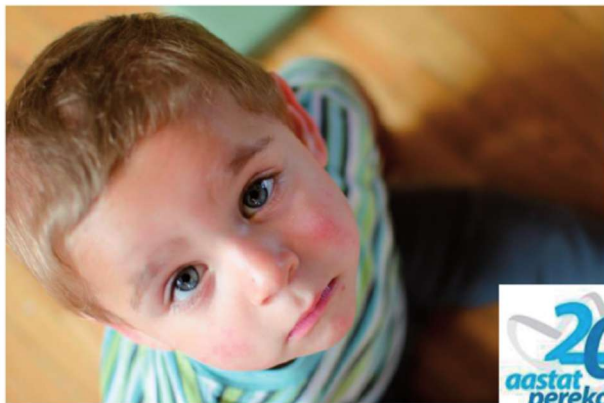
„Vara öelda,“ kõlab Sassi vastus küsimusele, mis saab ajaloolisest majast, kus toidupood praegu asub. Täiesti tühjaks see ei jää, sest seal elavad ka inimesed sees. Maja tulevikust aga Sassi enne rääkida ei taha, kui pood on välja kolinud.

Esialgu jäävad ruumid suvest tühjaks. See ei ole aga ainuke tarbijate ühistule kuuluv vaba pind. Siiani seisavad tühjana ka eelmise aasta septembris ukseid sulgenud Mahlamäe A ja O ruumid.

Raplas raudteejaama lähedal asuv Jaama A ja O pood.

Foto: JAAK KADARIK

SOS Lasteküla Eesti Ühing on mittetulunduslik heategevusorganisatsioon, mis tegeleb pere kaotanud ja pere kaotamise ohus olevate laste tervikliku arengu tagamisega ning laste õiguste edendamise. Eestis tegutsevad SOS lastekülad Keilas, Põltsamaal, Narva - Jõesuus ja Juurus ning SOS Noortekodud Tallinnas ja Keilas.

Lisainfo: www.sos-lastekyla.ee

SOS Lasteküla Eesti Ühing on sinu jaoks õige töökoht, kui oled jõudnud endas äratundmiseni, et soovid oma tööga panustada Eesti laste heaks.

Meie meeskonda Juuru SOS Lastekülas on oodatud:

Perevanem

Perevanem elab koos lastega Juuru SOS Lastekülas, tagades peres kasvavatele lastele igakülgse hoolitsuse. Perevanem suunab ja toetab last kasvuprotsessis ja arengus, korraldades igapäevast pereelu sh. söögitegemist, pesu pesemist, kodu korrahoidu jmt.

Töö perevanemana eeldab pühendumist, küpsust ja paindlikkust, väga head suhtlemisoskust ning iseseisvust ja tahet panustada laste arengusse.

Ootused kandidaadile:

- soov pühenduda lastele;
- valmisolek pikaajaliseks töösuhteks;
- vähemalt kesk-eri haridus, soovitatavalt pedagoogiline või sotsiaaltöö alane haridus;
- hea eesti ja vene keele oskus;
- kasuks tuleb varasem töökogemus laste ja noortega.

SOS Lasteküla Eesti Ühing pakub omalt poolt pikaajalist ja stabiilset eneseteostusvõimalust. Ees ootab töö, millel on tähendus kogu ühiskonna jaoks, väljaõpe ja tugi rahvusvahelise organisatsiooni poolt ning töö eest vääriline tasu.

Kandideerimiseks palume saata CV ja motivatsioonikiri märgusõnaga „perevanem“ e-posti aadressil signe.toom@sos-lastekyla.ee hiljemalt 08.05.2015.a.

Armastav kodu igale lapsele

Politseiteated

Kehtna vald

21. või 22. aprillil murti sisse Kehtna alevikus Tiigi tänaval asuvasse hoonesse ning varastati vanametalli ja põllumajandustehnika detaile. Kahju on 1300 eu-rot.

Märjamaa vald

26. aprillil kella 10.40 paiku löödi Kasti külas jalgrattaga sõitnud 62-aastast naist, kes löömise tagajärjel kukkus. Võimalik lööja on politseile teada.

Politsei- ja piirivalveamet

Päästeteated

Kulupõlengud jätkuvad

21. aprillil kell 9.32 helistati häirekeskusesse ja teatati kulupõlengust Kärü vallas Sonni külas. Helistaja sõnul oli puu kukkunud elektritraatidele ning need olid süüdanud lähedal asuva kulu. Sündmusele reageerinud päästjad kustutasid kulupõlengu. Sündmusele kutsuti elektrikud, kes rikkega edasi tegelesid.

22. aprillil kell 14.01 helistati häirekeskusesse ja anti teada kulupõlengust Kohila alevikus. Päästjate sündmusele saabumise hetkel põles kulu hinnanguliselt 200 ruutmeetrit. Päästjad kustutasid põlenud maa-ala.

23. aprillil kell 12.55 tuli häirekeskusesse teade maastikupõlengust Vigala vallas Kivi-Vigala külas. Päästjate saabudes põles kulu hinnanguliselt ühe hektari suurusel alal. Päästjad kustutasid põleva pinnase kululudadega.

25. aprillil kell 12.51 helistati häirekeskusesse ja teatati kulupõletamisest Rapla vallas Oela külas. Teataja sõnul põletati kulu ning tundus, et põleng oli väljunud kontrolli alt. Päästjad kustutasid põlenguala ning võtsid kodanike andmed. Kulupõletajatega tegelevad edasi päästeteeskuse menetlejad.

25. aprillil kell 15.30 anti häirekeskusele teada kulupõlengust Kohila vallas Aespa alevikus. Helistaja sõnul põles pinnas eramaja hoovis ning oht oli majale. Päästjate saabudes põles aiaäär umbes kümne ruutmeetri ulatuses. Päästjad kustutasid põlengu.

25. aprillil kell 18.09 helistati häirekeskusesse ja anti teada kulupõlengust Kohila vallas Aespa alevikus. Päästjate saabudes olid kohalikud suutnud tulekahju ise lokaliseerida, päästjad kustutasid veel põlema jäänud tulepesad.

25. aprillil kell 23.40 tuli häirekeskusesse teade kulupõlengust Rapla vallas Valtu külas. Päästjate sündmusele jõudes põles metsa all umbes kakskümmend ruutmeetrit kulu ning eemal olevad

rehvid. Päästjad kustutasid mõlemad põlengud.

27. aprillil kell 19.14 tuli häirekeskusele teade kulupõlengust Kärü vallas Kõdu külas. Teataja hinnangul põles kulu paarisajal ruutmeetrit. Sündmuskohale saabunud päästjad kustutasid umbes pool hektaril põlenud pinnase.

Laudas põlesid heinad

24. aprillil kell 5.45 tuli häirekeskusesse teade tulekahjust Raikküla vallas Purku külas. Teataja sõnul põles vana lauda hoone, milles sees heinapallid. Sündmuskohale saabudes tuli hoone akendest ja uuest suitsu. Päästjad tegid kindlaks, et hoones põles üks heinapall ja lahtist heina. Päästjad kustutasid põlengu.

Toit kõrbes

23. aprillil kell 19.19 anti häirekeskusele teada, et Juuru vallas Maidla külas on kortermaja trepikojas tunda plastmassi põlemise lõhna. Sündmusele reageerinud päästjad selgitasid välja, et ühes korteris oli pliidiil toit kõrbema läinud.

Põlevast prahist süttisid küttepuid

23. aprillil kell 15.16 helistati häirekeskusesse ja teatati tulekahjust Kohila vallas Aespa külas. Helistaja sõnul põlesid küttepuid, mis ladustatud hoonetest 20 meetri kaugusele. Kohale saabunud päästjad selgitasid välja, et omanik oli põletanud eemal olevas tinnis prahti. Tugeva tuule tõttu oli säde lennanud lähedal asuvale puuhunnikule, mis süttis. Põlenud puud kustutati ning omanikule selgitati ohutu lõkke tegemise nõudeid.

ATV hävis tules

27. aprillil kell 13.17 anti häirekeskusele teada, et Kaiu vallas Vahastu külas on metsas põlema läinud ATV. Päästjate sündmuskohale saabumise hetkeks oli sõiduk tules hävinud. Meeskond kontrollis ümberkaudse metsaaluse üle, et vältida kulupõlengu teket. Ohtu ümbrusele ei leitud.

Lääne päästeteeskus

Veoauto sõitis kraavi juhi tähelepanematusesest

Katri Reinsalu

Möödunud kolmapäeva pärastlõunal juhtus Rapla vallas Uuskülas liiklusõnnetus: Tallinna-Rapla-Türi maantee 46. kilomeetrit sõitis Rapla poole liikunud tsisternhaagisega veoauto Volvo teelt välja teeäärsesse kraavi.

Autojuht oli kaine. Veoautot juhtinud 52-aastase mehe sõnul tingis õnnetuse asjaolu, et ta jäi liiga kauaks tahavaatepeeglisse vaatama.

Rapla politseijaoskonna patrullitalituse juht Margus Kaldma kasutab võimalust tuletada meelde, kuivõrd oluline on juhi tähelepanu ja selle õige jaotumine.

„Juhul, kui sõiduk liigub 70 km tunnis otse edasi ja selle juhi tähelepanu koondub peeglisse üheks sekundiks, liigub tema juhitud sõiduk edasi 19 meetrit nii, et eesolevast liiklusolukorrast puudub täielik ülevaade. See tähendab, et piltlikult öeldes on sõiduk sellel hetkel juhita ja sellistel olukordadel võivad

Kolmapäevane õnnetus lõppes autojuhile veel üpris õnnelikult, kuid sama ei saa veoauto kohta öelda.

Foto: SIIM SOLMAN

olla väga tõsised tagajärjed,“ ütles Kaldma.

Auto peatus lõplikult alles kraavis katuse peal. Päästjate sündmuskohale jõudmise ajaks oli veoki juht autost omal jõul välja saanud. Õnnesärgis sündinud mees tõsiseid vigastusi ei saanud. Ta viidi Rapla maakonnahaiglasse, kust lubati peagi kodusele ravile.

Päästjad tuvastasid sündmuskohal, et veokist lekitab kraavi kütust. Nad ehitasid kahele poole sõidukit tammid,

et välja voolanud kütuse levi-
kut takistada.

Õnnetuse valguses on taas päevakorrale tulnud küsimus, kas sügavad kraavid kohe tee kõrval on tegelikult ohutud. Kolmapäevane õnnetus lõppes autojuhile veel üpris õnnelikult, kuid sama ei saa veoauto kohta öelda. Ilmselt oleksid kahjud olnud ilma kraavita märkimisväärselt väiksemad.

Maanteeameti Rapla esinduse liikluskorralduse osakonna peaspetsialist Valdo Jänes

ütles, et kraavid on tee ääres vajalikud. „Vesi peab kuskil liikuma,“ ütles ta. Selle tee-
lõigu ümbruses on märjad maa-
alad ning seetõttu ei saa kuidagi ilma kraavideta.

Jänes arvas, et kraavi õnnetuses süüdistada ei saa, kuid tõdes, et kraavid tekitavad ohte. „Kõige parem variant on, kui kraavi kallask oleks hästi lauge,“ ütles ta. Tihtipeale kasutatakse aga odavaimaid variante ja nii ei õnnestu igal pool sellist lahendust saavutada.

Mini-Põrgupõhja retk 2015

1.-3. maini 2015 toimub Kärü valla territooriumil noorte mänguline luureretk MINI-PÕRGUPÕHJA.

Võistkonnad liiguvad varjatult kontrollpunktide vahel, kus peavad lahendama etteantud ülesandeid. Võistlejad väldivad kontakti inimestega ja võimaliku „vastasega“. Alal liiguvad kaitseliitlased ja Kaitseliidu masinad.

Retk on pühendatud RVL-i (Relvastatud Võitluse Liit) võitlejatele ning teistele metsavendadele, kes ei alistanud võõrale võimule. Retke eesmärk on jätkata väljakujunenud retke traditsiooni ja arendada edasi omalaadset võistluse vormi, äratada noortes huvi tõsta oma valmidust tegutsemiseks füüsilist ja vaimset vastupidavust ning mitmekülgseid oskusi nõudvates tingimustes. Osaleda võivad kõik noored

Foto: erakogu

vastavalt juhendile. Retkel osalevad noored vanuses 7-18 eluaastat.

Luureretke korraldab Noorte Kotkaste Rapla Malev, Kodutütarde Rapla Ringkond, Kaitseliidu Rapla

Maleva ja Naiskodukaitse Rapla Ringkond.

Palume laupäeval ja pühapäeval (2.-3. mail 2015) koerad hoida oma territooriumil ja koduloomadel silma peal hoida, sest võidakse kasutada

imitatsioonivahendeid ning liikuvad võistkonnad tekitavad neis tähelepanu. Täname mõistva suhtumise eest.

Täpsem info leho.rohtla@kaitseliit.ee, 5919 3531; Jaan Kukk 5398 8052.

Salu tänaval kütab kirgi ebaseaduslik torn

Siim Jõgis

Raplamaa Sõnumite poole pöördusid Raplas Salu tänaval elavad inimesed, kes kurtsid, et neid häirib torn, mille naaber on oma aeda paigaldanud. Nad ütlesid, et see kole ehitis risustab nende vaadet. “Miks on tiheasustusega alal vaja sellist torni?” esitasid nad küsimuse.

Rapla vallavalitsusest öeldi, et tegemist on ebaseadusliku ehitisega, mille rajamist kohaliku omavalitsusega teadaolevalt kooskõlastatud ei ole.

Torni omanik on Salu tänaval elav Elmar Nipernadi. Tema naabrid rääkisid, et aasta läbi see torn püsti ei ole. Talveks võtab omanik selle maha, aga kevadel tõmbab jälle üles, sel kevadel ka väikese lisaga. Nimelt ehib alates eelmisest nädalast kümne meetri kõrguse torni tippu ise valmistatud tuulik. “Raske on aru saada, miks peab see torn ja tuulik seal tipus olema,” ütlesid naabrid.

Torni omanik arvas, et naabreid ei tohiks tema torn häirida. Enda sõnul kasutab

ta seda piksevardana. “See on hea maandus, sest on metallist ja asub maja lähedal,” rääkis Nipernadi. Torni tippu tekkinud tuuliku kohta ütles mees, et ta ehitas selle Maalehes ilmunud õpetuse järgi ning tal on plaanis hakata sellega enda tarbeks elektrit tootma. “Tuulik ei tohiks naabreid häirida, sest see ei tee üldse müra,” ütles Nipernadi.

Küsimusele, kas tal on selle torni rajamine kooskõlastatud kohaliku omavalitsusega, vastas ta, et peab olema, sest seda ei ole projekteerinud tema ise, vaid arhitekt. Tegelikult torni rajamine kohaliku omavalitsusega kooskõlastatud ei ole. Seda kinnitas Rapla valla arhitekt Cerly-Marko Järvela. “Ehitise omanik peaks astuma samme rajatise seadustamiseks, naabritega kooskõlastamiseks, ohutuse tagamiseks või ehitise lammutamiseks,” ütles Järvela.

Nipernadi ütles, et ohutuse pärast ei pea keegi muretsema, sest torn on rajatud nii, et see peaks vastu loodusõnnetustele ja isegi maavärinale. “Enne laguneb minu maja kui see torn,” ütles omanik. Ka Nipernadi naabrid ütlesid, et ohutuse pärast nad mures ei ole. Kuna omanik tõmbab aeg-ajalt torni maha, et seda parandada või värvida, on näha, et õnnetuse korral see kellegi teise krundini ei ulatuks.

Nipernadi teab, et naabritele tema ehitis ei meeldi.

Salu tänaval elavaid inimesi häirib torn, mille naaber on oma aeda paigaldanud.

Foto: SIIM SOLMAN

Sel teemal on omavahel ka vesteldud. “Kui ei meeldi, siis ärgu vaadaku naabri aeda,” nentis torni omanik. Selge on see, et rajatis peab vastama Rapla linnas ehitus- ja planeerimisvaldkonda reguleerivate riiklikele ja kohalikele õigusaktidele. Ehitusseaduse

paragrahv 12 lõike 1 kohaselt tuleb ehitamisel vältida ehitamise kahjulikke mõjusid naaberehitisele, ümbrusele ja teistele isikutele ning sama paragrahvi lõike 2 kohaselt peab ehitamiseks olema ka ehitusluba.

Vallaarhitekt Järvela ütles,

et ka siis, kui käsitleda torni piksekaitsena, peab see vastama kehtivatele standarditele ning olema sobivalt ehitatud ja heaks kiidetud. Samas usub Järvela, et käesoleva juhtum puhul on pigem tegemist kommunikatsioonihäire kui tahtliku tegevusega. Ta ütles,

et iseenesest on väga tore ja kiiduväärne, kui inimesed midagi teha nokitsevad ning oma loovust rakendavad. “Sootsiumis elades tuleb aga paratamatult ka teistega arvestada. On sisemise kultuuri küsimus, kuidas seda tehakse,” ütles Järvela.

Maalinäitus avatakse etendusega

Raplamaa Sõnumid

Neljapäeval, 30. aprillil avatakse Raplamaa kaasaegse kunsti keskuses maaliõpilaste näitus „Ühe öö unenägu“. Näituse avamisel annab Rapla ühisgümnaasiumi draamatrupp Ega Vist etenduse „Me liigume“ (lavastaja Krista Olesk).

Näitusel osalevad Helena Lasner, Eteri Tõlgo, Mikk Allas, Eha Koit, Avo Päädam, Katrin Kirsipuu, Kaie Kulper, Mari Põld, Anne Kase, Liis-Mail Moora, Helle Merisalu, Kristin Taru, Kristiina Tali, Ave Tislar, Karin Polluks, Tiina Tubli, Anne-Mai Heimola, Marge Vonk, Svea Sööt, Jürgen Korstnik ja Marleen Müts.

Näitus jääb avatuks kuni 17. maini.

Mukri raba vaatetorn mädaneb

Vivika Veski

Mukri raba vaatetorni üks neljast tugipostist on alt mädanenud, seepärast soovib Kehtna vallavalitsus torni mitte ronida.

Kehtna valla majandusnõunik Hans-Jürgen Schumann ütles, et nad panevad torni juurde ka keelusildid ja selle ümber piirava lindi, sest pühad on tulekul ja sel ajal käivad inimesed ikka rohkem looduses.

Üks torni neljast nurgapostist on toetuspunkti lähistel olulisel määral mädanenud. „Sellises ulatuses mädanemine vähendab olulisel määral torni kandevõimet ja stabiilsust. Teatud koormusolukordade puhul, näiteks tugevad tuulepuhangud teatud suunast, kasutuskooormus, võib see olla ohtlik ja seetõttu pole torni kasutamine külastajatele enam ohutu,” tõdes Schumann.

Kehtna vald lasi Mukri vaatetorni ehitada 2006.–2007. aastal Keskkonnainvesteeringute Keskuse (KIK) raha toel. Mukri raba laudtee

ja sildade eest on hoolt kandnud Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK), vaatetorn on aga seni kuulunud Kehtna vallale.

Schumann ütles, et praegu ei hakka nad torni remontima ka, sest õige pea on see samuti plaanis üle anda RMK-le. Schumanni sõnul on Kehtna vallavolikogu sellekohase otsuse juba vastu võtnud ja torn võib saada RMK omandiks juba lähinädalail. Siis otsustab juba RMK, mida sellega teha.

Tänavu plaanib RMK remontida ka Mukri raba laudteed ja järve ääres olevaid sildu.

Mukri ehk Mukre raba asub Kehtna valla idapoolses osas Eidapere aleviku lähedal.

Üks torni neljast nurgapostist on toetuspunkti lähistel olulisel määral mädanenud.

Foto: HANS-JÜRGEN SCHUMANN

TÖÖPAKKUMISED

Paka Mets OÜ Rapla osakond pakub tööd
MEHAANIKULE.
CV saata kalev@pakamets.ee. Tel 565 3535

Otsime **HOOLDAJAT/ABILIST** vanemale mees-
rahvale. Raplast 7 km. Tööaeg kokkuleppel.
Töö algus aprill/mai. Tel 508 7862

Juuru Vallavalitsus pikendab konkursi tähtaega
SOTSIAAL- ja LASTEKAITSESPETSIALISTI
ametikoha täitmiseks. Uus tähtaeg 14.05.
Täpsemalt loe www.juuru.ee või küsi informatsiooni
tel 506 3873

Kaivi Trans OÜ otsib
AUTOREMONDILUKKSEPPA.
Nõudmised kandidaadile: eelnev töökogemus,
erialased oskused, koostöövalmidus, ausus, täpsus ja
korrektsus oma töös.
Valmisolek iseseisvaks tööks, tehniline taiplikkus
ja huvi valdkonna vastu. Alkoholi-lembestel palume
mitte tülitada. Ettevõtte pakub: lõbusat ja innovaatilist
töökeskonda, konkurentsivõimelist töötasu, koolitusi
tööalaste teadmiste laiendamiseks, vajadusel
elukohta. Töö asukoht Purku küla, Raplamaa. Kontakt
Kaido Vilu, tel 565 5884, info@kaivitrans.ee

Hageri Hooldekodu pakub tööd **HOOLDAJATELE.**
Paindlik graafik, head töötingimused.
Kontakt tel 483 6180, 5569 5618

OÜ Balteco Mööbel otsib Raplamaal Varbolas
asuvasse vannitoa valamuid tootvasse tehasesse
kohusetundlikku ja teotahelist **TÖÖTAJAT.**
Tööülesanneteks on vormide ettevalmistus,
käsipüstoliga värvimine, osalemine valuprotsessis ja
valutoodete ladustamine.
Ettevõtte pakub: töökat kollektiivi, väljaõppe
võimalust kohapeal, konkurentsivõimelist tasu ameti
omandamisel.
Kasuks tuleb: eelnev töökogemus sarnases
valdkonnas, valmisolek iseseisvaks tööks, isikliku
transpordi kasutamise võimalus.
Lisainfo tööpäeviti 8-16.30 telefonil 525 6098,
Vahur Ahlberg

Pakun tööd nii **SPETSIALISTILE** kui **ABITÖÖLISELE**
lame-, viilkatuse ja fassaadide ehitusel.
Tel 562 98738, info@palmergrupp.ee

Võtame tööle **MÜÜJA-KLIENDITEENINDAJA**
riidepoodi. Tööleping tähtajaline (2 aastat).
CV saata pood.riided@gmail.com

Käru Põhikool otsib oma meeskonda järgmisi
spetsialiste:
MATEMAATIKAÕPETAJA
FÜÜSIKAÕPETAJA
TÖÖ- ja TEHNOLOOGIAÕPETUSE ÕPETAJA
LOGOPEED-ERIPEDAGOOG.
Töö on osalise koormusega. Avaldus, CV ja haridust
tõendavate dokumentide koopiad saata hiljemalt
8. maiks karupohikool@gmail.com
või Aia 20, Käru 79201, Raplamaa.
Info: tel 5340 6474, e-post: karupohikool@gmail.com

Transpordifirma otsib kogemusega **AUTOJUHTI**
poolhaagisele Eesti-sisestele vedudele.
Lisainfo telefonil 518 2908

Märjamaa noortekeskus on oma maja ootel

Reet Saar

Märjamaa noortekes-
kus on alates oma
asutamisest 2007.
aasta septembris
tegutsenud ajutistel
pindadel ja ootab
ammu päris oma
maja. 9. aprillil algaski
selle ehitamine.

Tõsi, esmalt tuli lammutada
vana puidust koolimaja. Uus
hoone tuleb väliselt vanaga
samasugune. See on Märja-
maal teine n-ö koopiahoone:
ka Maxima poe fassaad järgib
kunagi sel kohal olnud puu-
maja välisilmet.

Hoone projekti koostas
Celander Projekt OÜ. Tellija
soovil lähtub arhitektuurne
idee lammutatud hoone ku-
just ja välisusest. 20. sajandi
alguses ehitatud maja oli algul
ühekordne elamu. Pärast 1913.
aasta kapitaalremonti võeti
hoone kasutusele Märjamaa
kroonualgkoolina. Klassid
olid majas ka siis, kui kõrvale
ehitatud koolimajas ruumi
nappis. Viimati oli siin kooli
söökla. Viimased aastad seisis
hoone kasutuseta.

Uus hoone on projekteeritud
madala energiatarbe-
ga hoonena. Põhiplaan on
sarnaselt vanaga L-kujuline.
Põhisissepäas on hoovi ehk
gümnaasiumi poolt. Sisse-
pääsu ette on projekteeritud
avar lahtine terrass ja tuu-
lekoda. Majja pääsemiseks
on kaldtee, liikumispuudega
inimeste jaoks on kavandatud
hoones trepikäsi- ja külge ka
mootorajamiga tooltõstik.

Lammutatud vana koolimaja ärkab sügisel ellu Märjamaa noortekeskusena. Kõrval on mõne aasta eest uuenduskuuri läbi teinud Märjamaa valla raamatukogu.

Foto: REET SAAR

Esimesel korrusel on suur
saal, kus mängida lauamän-
ge või vaadata telerit. Saali
saab jagada lükkandseinte-
ga väiksemateks osadeks,
et korraldada huviringide
töid. Samale korrusele on
kavandatud puhkeruum ja
bändiruum, nõustaja ruum,
tehniline ruum ja tualetid.

Esimesele korrusele tuleb ka
väike ladu toolide ja inventari
hoidmiseks. Teisel korrusel
on tantsu-aeroobikasaal, teh-
nikaringi ruum, multimeedia
klass, nõupidamiste ruum ju-
hendajatele ja noortekeskuse
juhatajale. Aeroobikasaaliga
ühes tiivas asuvad tualett,
riietus- ja duširuum.

Hoones on tagatud kõrge
turvalisus (valvesignalisat-

sioon, valvekaamerad). 1.
ja 2. korrus on vajadusel
kasutatavad autonoomselt –
need saab eraldada allalastava
turvakardinaga.

Hoone sise- ja välisarhitek-
tuuris kasutatakse võimalikult
naturaalseid materjale. Nt
puidust viimistlusmaterja-
lideks on laudis, vineer jms.
Võimalusel kasutatakse ka
vana hoone detaile.

Töid teeb Riito Ehitus OÜ ja
objekt peab valmima tänavu
novembris. Ehituslepingu
maksumus koos käibemaksu-
ga on 659 765 eurot, suurema
osa abikõlblikest kuludest
rahastab SA Innove.

Kui uus maja on valmis,
tekib gümnaasiumi ümbru-
sesse kompleks, kus on ka

raamatukogu ja mänguvälja-
kud. Oluline on, et Märjamaa
keskel saab üks kinnistu jälle
korda.

„Ootame uut maja juba väga.
Praegu asub noortekeskus
alevi servas, mis jääb kasu-
tajatele kaugeks. Kui ruumid
on kooli lähedal, jõuavad siia
tulla ka bussi ootavad õpila-
sed. Meie senised tegevused
on juhuslikumat laadi: võtame
ette seda, mida noored välja
pakuvad, aga sügisest tahame
panna käima ka püsivamaid
huviringe,“ rääkis Märjamaa
valla noortekeskuse juhataja
Anni Tetsmann. Ta osaleb
samuti ehitusnõupidamistel ja
on toimuvaga pidevalt kursis.
Praegu on käsil vundamendi
rajamine.

Vastulaused kirjutisele „Ahi on matemaatiline konstruktsioon“

(Raplamaa Sõnumid, 22. aprill
lk 15)

**Kehtna MTK ehitusvald-
konna juht Sven Kornak:**
Peame vajalikuks täiendada
Raplamaa Sõnumites ilmunud
kirjutist „Ahi on matemaatili-
ne konstruktsioon“, kuivõrd
artiklist jäi kõlama kahtlev
hoiak uute tehnoloogiate
suhtes.

Kehtna MTK-s toimunud
Eesti-Saksa ühiskoolituse
peamiseks eesmärgiks oli
tutvustada Eesti pottseppa-
dele uusi lahendusi. Kehtna
MTK hindab väga kõrgelt

koostööd Raidkivi OÜ-ga ja
Saksamaalt pärit koolitaja
Daniel Reisingeriga, kes olid
nõus koolitama Eesti pottsep-
pasid just Kehtnas, kus on
vajalik nüüdisaegne sisustus
ja majutusvõimalus.

Koolitaja Andrus Schults:
Raidkivi OÜ ning MTÜ Kütte-
ja Ventilatsioonisüsteemide
Teabekeskus korraldatud
UmweltPlus koolituse ees-
märk oli Eesti pottseppade
konkurentsivõime tõstmine
elikk tutvustada ahjumeist-
ritele keskkonnasäästlike
ja ökonoomsete ahjude ehi-
tamist. UmweltPlus tüüpi
ahjukolded võimaldavad

pottseppadel ehitada ka võrd-
luses ahjutehastes toodetud
tootjavastutusega ahjudega
väga konkurentsivõimelisi
ahjusid. Tehastes toodetud
ahjude tehnilisi andmeid ja
heitmeid saab iga pottsepp
koos kliendiga UmweltPlus
ahjukollete vastavate näita-
jatega alati võrrelda.

Seminari teema ei olnud
ehitustööde maksumus. Pott-
sepa ehitatav ahi on reeglina
individaalne ja iga projekti
maksumuse lepidvad tellija ja
meister vastavalt ahju keeru-
kusele ning viimistlusele juba
omavahel kokku. Keskmiselt
läheb pottsepal UmweltPlus

ahjukolde ehitamiseks vaja 1
alus saksa šamott-telliseid ja
2 kotti keraamilist ahjusegu.
Selline kogus materjale mak-
sab tellijale 470 eurot koos käi-
bemaksuga, mitte 2000 eurot,
nagu artiklis ekslikult väideti.
Samas on väga oluline, et
UmweltPlus tüüpi ahjukolded
ehitatakse ka sobivate oma-
dustega šamott-toodetest ja
ahjusegudest! Täpsed nõuded
šamotile on välja toodud ahju
standardis EN 15544.

Wolfshöher Tonwerke pott-
sepašamotist kolded on kõik
läbinud testid nii Saksamaa
kui ka Austria laborites ja
vastavad nõuetele.

Rapla Autismiühing pakub lapsevanematele tuge

Stina Andok

2013. aastal loodi Raplas autismispektri häirega laste vanematele tugigrupp. Täna on tugigrupist välja kasvanud MTÜ Rapla Autismiühing, mille liikmed on võtnud eesmärgiks luua tõhus koostöövõrgustik lapsevanemate ja spetsialistide vahel.

2012. aastal asus Kohila lasteaias Sipsik eripedagoogina töötanud Angelika Randjärv kirjutama lõputööd teemal „Autismispektri häirega laste ja nende perede toetamine: vajadused ja võimalused Raplamaa juhtumite näitel“. Oma uurimistöö raames tutvus ta kuue Raplamaa perega, kus kasvab autismispektri häirega laps. Nende mured läksid Angelikale niivõrd palju hinge, et üheskoos SA Rapla Info- ja Nõustamiskeskus õppenõustamise koordinaatori Liivia Vachti ja psühholoogi Pille Kuldkepi otsustati luua Raplamaa autismispektri häirega laste vanematele tugigrupp.

Esimest korda koguneti tugigrupina 2013. aasta jaanuarikuus. Edaspidi hakati kohtuma korra kuus ning iga kord oli kutsumiseks tasuta kasutada Raimond Valgre tuba, Rapla maakonna tervisedenduse spetsialist Ülle Laasner korraldas kohvi- ja suupistelaua ning lilled esinejatele. Tugigrupi asutajad Angelika, Liivia ja Pille viisid koosviibimisi läbi oma töövälisest ajast.

2013. aasta suveks oli tugigrupp enda vajadust tõestanud ning ühiselt loodi MTÜ Rapla Autismiühing. „Vanematel oli valmisolek endal olemas, oli vaid vaja kellegi teise initsiatiivi“, kirjeldab Angelika Randjärv tugigrupi ja hilisema MTÜ loomise tagamaid. Hetkel on MTÜ juhatuse liikmeteks kaks lapsevanemat – Kaja Leppik ja Ly Ilves - ning üks spetsialist, Pille Kuldkepp. Grupp kohtub korra kuus MTÜ Saagu Valgus

ruumides, et vahetada omavahel kogemusi ja pakkuda üksteisele tuge.

MTÜ Rapla Autismiühing esimehe Kaja Leppiku sõnul on nende suurim murekoht uute lapsevanemate kaasamine. Kuigi on üldiselt teada, et iga aastaga diagnoositakse lastel ja noortel üha enam autismispektri häireid, ei ole neil kui lapsevanematel konkreetseid andmeid ega saa ise kontakti otsida. Seetõttu on oluline lapsevanematel teada, et selline grupp tegutseb ning uusi liikmeid ootab. „Ei pea olema diagnoosi. Kui on kasvõi vaid aimdus, kahtlus, võib lapsevanem meie poole pöörduda,“ selgitab Leppik.

„Minu lapsel ei olnud veel diagnoosi, olin segaduses ega osanud grupiga liitudes teistest lapsevanematest ega tugigrupi toimimisest midagi arvata. Kohtumiste käigus mõistsin, et minu jaoks oli teiste sarnaste vanematega suhtlemine lootustandev - ka erivajadustega laste vanemad on elurõõmsad ja tulevad elus toime,“ räägib praegune MTÜ esimees Kaja Leppik, kuidas tema lapsevanemana tugigruppi sattus.

Praegune olukord

Eelmisel laupäeval, 25. aprillil kogunesid MTÜ Rapla Autismiühing liikmed ja oma ala spetsialistid Rapla keskraamatukogu saali ühise laua taha, et rääkida autismispektri häirega laste praegusest olukorrast ja tulevikuvõimalustest Eesti haridussüsteemis. Rapla maavalitsuse haridus- ja sotsiaalosakonna juhataja Tiit Raav tutvustas saalis viibinutele autismispektri häirega laste võimalusi praegu.

Erivajadustega lapsel on kergematel juhtudel võimalus

sobituda normaalklassi, kui teda seal järele aidatakse. Tõsisematel juhtudel tuleks kaaluda aga väikeklassi ehk kuni nelja õpilasega klassi võimalust. Väikeklassi määratakse laps õppima üleriigilise nõustamiskomisjoni kaudu.

Rapla maakonnas on väikeklass Alu lasteaias-alkkoolis, Vesiroosi gümnaasiumis, Kohila mõisakoolis ja Kehtna põhikoolis. Alu lasteaias-alkkooli lõpetanud väikeklassi õpilane võib minna järgmisesse astmesse õppima näiteks Rapla Vesiroosi gümnaasiumisse, kuigi Raavi sõnul ei pruugi jätkuda kohti.

Väikeklassi võimaluse puudumisel on variandiks ka erikool. „Lapsevanemad kardavad erikooli, aga lapsele on seal tagatud paremad võimalused,“ selgitab Raav. Rapla maakonnas on selliseks võimaluseks Raikküla kool. Tõsisematel juhtudel ehk laste puhul, kellel on rehabilitatsiooniplaan, on võimalus tugiisikule, kes abistaks ka kooliasjadega.

Lapsevanema küsimusele, kui valmis on õpetajad erivajadustega lastega tegelema, vastas Raav, et vastavaid koolitusi on saanud kõik Rapla maakonna koolid, aga lapse huvides on parim variant siiski Tartu Herbert Masingu kool. Kuna aga tegemist on munitsipaalkooliga, võib osutuda vajalikuks ka Tartusse

normaalklassis ega väikeklassis, kuid kellele ei võimaldata ka üks-ühele õpet. Selleks, et üks-ühele õpet saada, peab laps kujutama endast ohtu enesele ja teistele. Eraldi probleemkoht on ka asjaolu, et individuaalõpe ei ole riiklikult rahastatud ning kool peaks enda eelarvest selleks vahendid leidma.

Rapla Autismiühingu esimehe Kaja Leppiku nägemuse kohaselt on seadusest puudu veel üks õppevorm ning ta plaanib oma murest kirjutada ka haridusministeeriumile. Kaja Leppik näeks ideaalmaalmas võimalust, kus tema laps saaks põhiained läbida koduõppel olles ning oskusained nagu näiteks muusikaõpetus, kehaline kasvatus ja kunstõpetus koos teistega klassiruumis.

Hetkel on Leppik koos Kehtna põhikooliga oma lapsele leidnud sobiva lahenduse ja tema laps, kes ametlikult viibib koduõppel, käib lähtuvalt oma eripärast vastavalt kooliga sõlmitud kokkulepetele koolitööd tegemas siiski koolimajas. Koduõpet on läbi viidud raamatukogus, vallamajas ja noortekeskuses, kinnitab Rapla maakonna haridus- ja sotsiaalosakonna juhataja Tiit Raav. Seega on võimalus koduõpet väljaspool kodu läbi viia olemas.

„Võimalused on väikesed, aga hea on, et neid on tekkinud,“ on Raav optimistlik, kuigi sageli jäävad lahendused siiski raha ja spetsialistide leidmise taha. Kaja Leppik on lapsevanemana samuti optimistlik, kuna Kehtna põhikool, kus tema laps õpib, on olnud vastutulelik ja Kehtna vallavalitsus on teda aidanud.

Tuleviku eesmärgid

Laupäeval aset leidnud arutelude peamine eesmärk oli Rapla Autismiühingu enda sõnade järgi luua esimesed kontaktid maakonna vanemate, spetsialistide, kohalike omavalitsuste esindajate, õpetajate ja tugiteenust pakkuvate organisatsioonide koostöövõrgustiku loomiseks, et vanemad oleksid rohkem informeeritud ja teadlikud süsteemi toimimisest ning neile suunatud võimalustest. Arutelul osalesid MTÜ Rapla

Autismiühing liikmed, Raikküla kooli spetsialistid, Juuru kooli sotsiaalpedagoog, muusikaterapeutid ja MTÜ Saagu Valgus esindaja.

Autismiühingu esindajad selgitavad, et kuigi maakonnas leidub rohkesti spetsialiste, kes saaksid aidata erinevate probleemide korral, ei oska või ei saa vanemad nende poole pöörduda.

Sageli tuleb peredel endal kildhaaval kokku panna pilt elust autistliku lapsega, kuid ei saa samas vajalikku ja olemasolevat teenust ning seetõttu teenusepakkujad ei näe piisavat nõudlust oma tugiteenustele.

Rapla Autismiühing on alustanud koostöövõimaluste arutamist erinevate kohapealsete organisatsioonidega - Rajaleidja keskus toimiks vahendajana olukorras, kus lapsevanem ei saa kooliga piisavat kontakti, et leida lahendusi lapsega seotud olukorrale; Rapla Puuetega Inimeste Koda on võtnud autismiühingut oma liikmeks ning mis võimaldab lisaraha ühingu tegevuse arendamiseks ja projektipõhist koostööd tulevikus; Rapla hooldekeskus on valmis tutvustama hooldekeskuse pakutavaid teenuseid, sealhulgas erihooldekande võimalusi; Rapla valla sotsiaalnõunik Inna Tamm on valmis osalema ühistel aruteludel ja jagama vastastikku infot ürituste, teenuste ja seaduste kohta; Liivia Vacht pakub perelepitusteenust: sageli on laste probleemse käitumise põhjuseks ebakõlad lapsevanemate vahel. Raikküla kooli spetsialistid pakkusid omalt poolt välja korraldada koolis koostööüritus, et viia lapsevanemad kokku autismiühingu esindajatega.

Samuti arutati autisti võimalusi omandada elukutse, mille baasil ta saaks leida endale tulevikus töökoha. Praegu jäävad need noored paraku kõrvale, kuigi autismi diagnoosiga laste arv kasvab. Arutelul viibinute ühine seisukoht oli, et eelnevad investeeringud autistliku lapse haridusse on vajalikud, riiklik fookus peab muutuma ja keskmesse peab tõusma töövõime tõstmine. Sõnastati ka mõte teha vastav pöördumine Eesti Inimõiguste Keskusesse.

Lapsevanemad kardavad erikooli, aga lapsele on seal tagatud paremad võimalused.

kolimine ja sinna enda sisse kirjutamine.

Pärast üheksandat klassi on Aspergeri sündroomiga lapsele võimalik koostada individuaalne õppekava. Selleks ei ole vaja nõustamiskomisjoni otsust, vaid tuleks otse kooliga läbirääkimisi pidada. „Lapsevanem võiks ka ise olla julgem kooliga suhtlemisel,“ ütleb Raav. Abi saamiseks võib sellegipoolest pöörduda nii kohaliku omavalitsuse, maavalitsuse kui ka näiteks MTÜ Rapla Autismiühingu poole.

Hetkel on tõsisemaks probleemiks lapsed, kes ei saa õppida

HAIDEAED OÜ
Müügiaed avatud
E-R 9-18, L 9-15,
P suletud.

Tel 527 9031, 523 4279 (Kaarepere)

Müüme ilupuid ja põõsaid,
püsililli, viljapuid ja
marjapõõsaid, roosiistikuid
ja võõrasemasid,
männikooremultši,
kasvuturvast.

Kohila Gümnaasium võtab alates 25. augustist 2015.a tööle täistööajaga
GEOGRAAFIA ÕPETAJA JA AJALOO ÕPETAJA
Avaldus, CV ja ametikoha vastavust tõendavate dokumentide koopiad esitada hiljemalt 20. maiks aadressil Kooli 1, Kohila 79805 või e-posti aadressil raivo.heinaru@kohila.edu.ee
Info telefonil 5554 3854; 484 1021

Kui kõver on banaan?

Tunne Kelam,
Euroopa
Parlamendi
saadik

Tegelikult ei ole see muidugi oluline. Banaan maitseb ühtemoodi hästi, kui ta on pulksirge või ka kuusirbi kombel kõver. Aga see banaan kõveruse reguleerimine on ehk üks kõnekamaid kujundeid, mis rahvasuus euronormide kohta liikvel on.

Paljudel neist kujunditest on ühel või teisel moel tõepõhi all. Samas – paljud neist on omandanud rahvasuus hulga grotesksema mõõtme kui asi väärt. Kui aga vaadata sedasama banaan kõveruse reguleerimise lugu, siis alguse on see saanud Euroopa Komisjoni 16. septembril 1994. a välja antud

määrusest nr 2257/94, millega sätestatakse banaanide kvaliteedistandardid.

Iseenesest on seal ju kirjas suures plaanis mõistlikud nõuded – EL-i tarnitavad banaanid peavad olema rohelised ja valmimata, terved ja kõvad, ei tohi olla mädanenud või muljutud jne. Määrust lugedes on raske leida punkte, millega ei peaks nõustuma. Aga vägisi tekib ka mõte, mis juhtuks siis, kui sellist määrust ei oleks? Kas Euroopa oleks palju halvem koht?

Muidugi, üks iga sellist määrust ja olukorda tuleb vaadata ka ajastu kontekstis. Me oleme ka ise ajaga targemaks saanud. Kui mõelda tagasi EL-iga ühinemise eelsele ajale, kui euroraha kraanid meie jaoks alles tilkhaaval lahti läksid ning rakendati erinevaid PHARE ja SAPARD-i toetusi, olimegi ehk liiga agarad bürokraatiamasina ehitajad.

Usaldus, paindlikkus ja lihtsus polnud toona ka nii olulised märksõnad avaliku sektori jaoks kui täna. Tahtsime iga hinna eest “vanale Euroopale” tõestada, et ka siin, endises idablokis, riik ja kõik meie

süsteemid toimivad, ning keerasime teinekord ehk vindi sellega üle. Nii juhtub, kui kogemusi on vähe, soov (ja kui aus olla, siis toona tegelikult ka vajadus) ennast tõestada suur.

Aga nii nagu igal banaanil on kaks otsa, võib ka kõikidele sellistele regulatsioonidele vaadata hoopis teise pilguga. Üheskoos elamine ja ühiskonna toimimine nõuab teatud reegleid, ühiseid kokkuleppeid, ühist arusaamist. Mida suurem ja kirjum on seltskond, seda olulisem on need reeglid ka üheselt mõistetavalt kirja panna. Ja Euroopa Liit on ikka üks väga suur ja kirju seltskond.

Bürokraatia ja ülereguleerimine ei ole nähtused, mis ainult kuskil kaugel Brüsselis toimuvad või euroraha taotlemisega seotud on. Kui me vaatame ka kodumaist asjaajamist, ükskõik kas mõnes riigiametis või vallamajas, siis selliseid näiteid

Bürokraatia on kombeks ennast ühel hetkel ise taastootma hakata, aina paisuda ja kasvada ning muutuda autopiloodiks.

leiab igalt poolt. Need näited on teinekord ehk hullemadki, sest on seotud igapäevaste ja eluliste toimingutega, mis tarbetult keerukaks, mahukaks ja paindumatuks aetud.

Nii näiteks kirjutas hiljuti Eesti Päevaleht, kuidas külarahvas pidi riigimaale rajatud peenramaad ja sõstrapõõsad ära hävitama, et Maa-amet saaks selle maatüki oksjonile panna, kuhu ühtegi pakkumist ei tulnud. Ei kõla just kõige mõistlikumalt.

Küsimus ongi, kuhu tõmmata see piir, mis on mõistlik ja vajalik norm ning mis ülereguleerimine ja asjatu bürokraatia. Bürokraatia kui selline ei ole ju tingimusteta halb, kohati on see vajalik ja ka mõõdapääsmatu. Aga bürokraatial on kombeks ennast ühel hetkel ise taastootma hakata, aina paisuda ja kasvada ning muutuda autopiloodiks.

Nii juhtubki, et “masinavärgis” tehakse lihtsalt igaks juhaks natuke rohkem, kuid inimese jaoks võib see tähendada mitut päeva asjaajamist.

Aga ka üks liigse asjaajamise ja keeruka bürokraatia tõttu teoks tegemata jäänud hea mõte või algatus on liiga palju.

Ka riigi toimimist tuleb pidevalt taastada ning riigiaparaati kohendada. Ametnikkond peab reeglite täitjaid nägema positiivses ja avatud vaimus, mitte tülikate objektidena, keda tuleks igaks juhaks veel pisut rohkem pitsitada ja kontrollida.

Selle asemel tuleks mõelda, kas ja mida saab ametkond ise ära teha ning kas kuskil on võimalik reegleid lihtsustada.

Ühel hetkel tuleb ka kõige entusiastlikumal inimesel vastu see piir, kus reeglid ja aruandlus, eriti kui nende vajalikkus on inimese jaoks küsitavad, halvab algatuse ja tahte edasi askeldada.

Seepärast tuleb väga kriitiliselt küsida, kas kõik see, millega riigiasutused täna tegelevad, on üldse vajalik või on osa sellest ka ajaloo kaasa lohisema jäänud ballast?

See ongi üks suur väljakutse riigireformile, mida ametisse astunud valitsus on lubanud suure hooga käsile võtta. Üks asi on haldusreform või maavalitsuste funktsioonide ülevaatamine, aga palju olulisem on üle vaadata ka toimemehhanismid kõigi struktuuride sees.

Kas me sellist Põhjamaad tahtsimegi?

Jüri Ratas,
Riigikogu
aseesimees

Reformierakonna, SDE ja IRL-i kolmikliit astus ametisse aprilli alguses. Hea meelega annaksime uuele valitsusele 100 kriitikavaba päeva nii-öelda sisseelamiseks ning oma valimisprogrammiga alustamiseks. Paraku ei mäleta valitsuskoalitsioon aga Eesti rahvale antud lubadusi, vaid ehmatas ühiskonda hoopis laiaulatuslike maksutõusudega.

Seetõttu ei saa ka opositsioon valijatelt saadud mandaadi kuritarvitamist vaikides pealt vaadata.

Enne valimisi lubasid erakonnad suurendada inimeste sissetulekuid, alandada makse ja tõsta kõikvõimalikke toetusi. Koalitsioonilepingusse jõudsid paraku esialgu lubatust oluliselt väiksemad numbrid ning ohtralt umbmääraseid elame-näeme stiilis punkte. Valitsusliidu kavatsus tõsta ulatuslikult kütuseaktsiise ning vähendada erinevaid maksuerisusi, tuli aga enamikule valijaist ilmselt ebameeldiva üllatusena.

Ühe käega midagi nagu antakse, kuid teisega võetakse topelt tagasi. Võime ainult oletada, millised oluvalimistulemused, kui Reformierakond oleks oma kaardid ausalt lauale pannud.

Bensiiniaktsiisi 10%-line tõus igal järgneval aastal tõstab 2019. aastaks liitrihinna 23,5 euroseni võrra. See tähendab igakuiselt 100 liitrit bensiini kasutavale inimesele aastas 282 euro suurust lisakulu. Siia lisandub kütuse maailmaturu hinna enam kui tõenäoline kallinemine.

Diislikütuse aktsiis tõuseb veelgi kiiremini, 2016. aastal 14% ja edasi samuti 10% aastas. Seejuures toob kütusehindade kallinemine kaasa ka üldlülise hinnatõusu, kuna transpor-

dikulud moodustavad olulise osa mistahes toote või teenuse lõpphinnast.

Loomulikult tuleb keskkonda hoida ja tarbetut saastamist piirata, kuid selleks on märksa mõistlikumaid võimalusi. Alustada tuleks üleriigilise ühistranspordivõrgustiku väljaarendamisest, mis võimaldaks ka väljaspool suuremaid keskusi ilma autota toime tulla. Täna on maapiirkondades auto kasutamine sundvalik, sest lähim bussipeatus asub tihti kilomeetrite kaugusel ning sealgi peatub buss vaid paar korda päevas, kui sedagi.

Lisaks kütuseaktsiisi tõstmisele on tõsiselt arutatud ka erinevate maksuerisuste kaotamist. Siinkohal valitseb maratonlääbirääkimiste lõpus allkirjastatud koalitsioonilepingust hoolimata täielik segadus. Reformierakonna juhtivpoliitikud on korduvalt kinnitanud, et peaaegu kõik erisused tuleb kaotada, kuid väiksemad

koalitsioonipartnerid lubavad avalikult midagi muud. Samal ajal peavad turismiettevõtteid iga hommik uudisteportaale avades hinge kinni hoidma ning lootma, et maksumäärad pole ootamatult muutunud. Ettevõtjad mäletavad ilmselt hästi, kuidas 2009. aastal tõsteti käibemaksu vaid kahlenädalase etteteatamisega.

Mitmeid kuid väldanud Riigikogu valimiskampaania käigus pakkusid erakonnad erinevaid interaktiivseid lahendusi, kus valija sai välja arvutada, palju ta ühest või teisest maksureformist võidaks. Samalaadseid lubadusi palga, pensioni ja peretoetuste suurendamise osas tuli kuhjaga nii interneti, TV, raadio kui ka kõigi teiste meediakanalite vahendusel. Üksteise ületrumpamine meenutas paratamatult 2007. aastat, mil valijatele antud kõrgelennulised lubadused asendusid õige pea pärast valimisi hoopis eelarvekärbetega.

Paraku ei mäleta ma valimiseelsest ajast ühtegi tabelit või kalkulaatorit, kust inimene oleks saanud teada, millised lisakulud ja maksutõusud teda ootavad. Sisuliselt oli tegemist valijate otsese petmisega, sest inimestele näidati ainult mün-

di läikivat poolt. Peaministri hiljutine avaldus, et igaüks võis Reformierakonna valimisprogrammist kütuseaktsiisi tõusu välja lugeda, on tragikoomiline valijate mõnitamine. Ma olen kindel, et ka erakonna enda liikmed ei osanud oodata selliseid aktsiisitõuse. Rääkimata heausklikest valijatest, kes teadsid, et Reformierakond „maksudega ei mängi“, vaid viib meid kindlalt edasi viie jõukama Euroopa riigi või vähemalt uue Põhjamaa suunas.

Tundub, et hiljuti ametisse astunud kolmikliit loodab, et järgmisteks valimisteks on inimestel tänased maksutõusud ning murtud lubadused ununenud.

Tõepoolest, Riigikogu tööperiood kestab neli aastat ning ka kohalikud valimised on alles 2017. aasta sügisel. Seega plaanivad erakonnad ilmselt lähiajal kõik ebapopulaarsed otsused ära teha ning valimiseelsel ajal taas positiivsete algatuste ja suurejooneliste lubadustega välja tulla.

Loodan siiralt, et siinkohal valitsusparteide tagatoad eksivad ning inimesed ei lase ennast labase piitsa ja prääniku meetodiga petta. Eesti rahvas väärib paremat.

Võime ainult oletada, millised oluvalimistulemused, kui Reformierakond oleks oma kaardid ausalt lauale pannud.

Kuidas me palgalõhe püüdmist mängime

Tõnis Tõnisson

21. aprillil korraldas sotsiaalministeerium taas kord võrdse palga päeva, et teavitada ühiskonda Eestis meeste ja naiste vahel laiuvast palgalõhest. Eurostati andmetel on see erinevus 29,9%.

Sündmuse kuupäev oli märgiline – just 21. aprilliks teenis keskmine Eesti naine sama palju, kui oli keskmine Eesti mees teeninud 31. detsembriks 2014. Aasta tagasi muide oli selleks pidulikuks päevaks 10. aprill, nii et lõhe on kümne päeva võrra laienenud.

Ka arutelu algusajal oli tähendus: korraldajad väidavad, et iga päev kell 14.36 võiks kella 9st 17ni töötav keskmine Eesti naine oma töökohalt lahkuda, sest ta on selleks hetkeks mehega võrdse palga välja teeninud, siit edasi teenib mees temast juba rohkem. Nii et oli, mille üle mõtteid vahetada.

Nagu kalamehed kalavetel

Selliste ülalt alla korraldatud ürituste puhul sobivad mängulised võrdlused, sest tegevus ise on ju ka mäng – mängitakse kogu ühiskonda puudutava probleemi lahendamist. Antud juhul võis kokkutulnuid näiteks harrastuskaluriteks nimetada. Mängu mõte seisnes selles, et sind on toodud veekogu äärde, milles sa tead kala olevat, kuid sa pole päris kindel, kas seisad just kohas, kus ta peaks ka näkkama.

Sedapuhku oli kokku saadud kaheksa „kalastusseltskonda“. Need paiknesid Kuressaare, Narvas, Pärnus, Põlvas, Raplas, Tallinnas, Tartus ja Viljandis. Veel aasta tagasi oli kaasamängijaid igas maakonnas. Diskussiooni juhtis pealinnast. Juhtis Klaas-Jan Reincke (uskumatult head eesti keelt kõnelev hollandlane), kes on viimased 20 aastat kogu Euroopas analüüsinud, miks on inimeste tulemuslikkus nii erinev nagu ta on. Nii et algus oli paljulubav.

Raplas oli kohtumiskohaks Pargi Resto. Seltskonda kuulusid Valtu põhikooli sotsiaalpedagoog Erika Kundla, RMK vanemraamatupidaja Taimi Nõlvak, Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskuse KOV projektinõustaja Reelika Vaabel, Kehtna Mõisa OÜ juhatuse liige Siim Riisenberg, Kärü vallavanem Elari Hiis, Rapla lasteaia Naksitrallid õpetaja Eveli Tamberg ja siinkirjutaja

Raplas arutleti palgalõhe teemadel Pargi Restos.

Foto: REELIKA VAABEL

nu. Vestlust hoidis ülal Rapla vallavalitsuse avalike suhete spetsialist Anneli Pärna. Nõnda siis kaheksa erineva elukogemuse ja eluala esindajat, kellel kokku 23 last. Laste olemasolu oli oluline, sest nagu kirjutasid korraldajad ürituse abimaterjali, olid seekordsete „teavitustegevuste keskmes lapsevanemlusega seotud tegurid“.

Landid ja lantimine

Mängime nii, et nimetame lantideks nelja ühesugust kas-vormis küsimust, mis üksteise järel lendu lasti ja mille tagasikerimiseks ehk arutamiseks kümme minutit aega anti. Kas-küsimused on selles mõttes head, et vastused ei pea olema mingid süvaanalüüsid – vastata saabki ainult kas „ei“ või „jah“.

Niisiis neli lanti, mille abil tuli palgalõhe kinni püüda:

Kas te olete märganud, et meeste ja naiste töid väärtustatakse erinevalt?

Kas meestel on naistega samad võimalused hoolitseda laste eest ja täita perekondlike kohustusi?

Kas tööandjad toetavad oma töötajaid töö- ja pereelu ühitamisel?

Kas laste olemasolu võib olla töökohale kandideerimisel takistuseks?

Nagu lugeja isegi võib arvata, lõhet nendega ei püüa, aga intellektuaalselt huvitava vestluse saab algatada küll. Tallinna grupi arutelu oli võimalik interneti vahendusel kogu Eestis jälgida, kaugemad kohad said sõna sekka öelda pisteliselt ja lühidalt telefonit-

si. Kui arutluskäik hästi napilt kokku võtta, siis prevaleeris positiivne noot – mingit naiste alaväärtustamist või diskrimineerimist keegi eriti ei täheldanud, on küll üksikuid vajakajäämisi, kuid need on likvideeritavad. Ühesõnaga: personalikultuur on Eestis jätkuvalt tõusuteel.

Aga palgalõhe?

Nii jäigi selgusetuks, mis eesmärgiga või kellele see teabepäev siis ikkagi korraldati. Ei saa ju olla, et korraldajad ei osanud prognoosida, millised vastused nende valitud kas-küsimustele tulevad ja kui palju see kõik probleeme lahendada aitab. Sest palgalõhe, millest seekord kenasti mänguliselt üle libiseti, on ju reaalselt ikkagi olemas. Tõsi, mitte küll Eurostati 30%, vaid 25%, nagu

Eesti probleemiks on, et meil jaotatakse töökohti traditsiooniliselt naiste ja meeste töödeks.

kinnitab Eesti statistikaamet. Sedapuhku tuleb kohalike statistikuid usaldada, sest Eurostat manipuleerib ainult suurte organisatsioonide andmetega, Eesti statistikaamet arvestab aga kõiki organisatsioonitüüpe, ka keskmisi ja väikeseid.

Loomulikult ei ole ka 25-protsendiline erinevus midagi, millega tohiksime rahul olla. Soolise võrdõiguslikkuse spetsialist Liina Järviste juhtis samal 21. aprillil üldsuse

tähelepanu sellele, et küsimus ei ole ainult hetkel töötavates naistes – see mõjutab ka nende laste heaolu. Eestis on märkimisväärne hulk üksikvanematega peresid, kus üle 90% juhtudest kasvatavad lapsi emad, kellest arvestatav osa on madalapalgalisel. Seega mõjutab naiste kesine palk otseselt ka laste vaesust, nende arenguvõimalusi ja edaspidist toimetulekut ühiskonnas.

Tegelikult on sellel kõigel veelgi laiem plaan. Üha enam on pensionid sõltuvad elu jooksul teenitud palgast ja selles vaates tähendab palgalõhe märkimisväärsele osale naistest tulevikus madalamat pensionit ning vaesust. Aga pääsu ei ole ka meestel. Traditsiooniline eeldus, et mees kui perekonnapea peab olema leivateenija, survestab neid

kogu aeg olema edukad ja kõrgepalgalised, mis omakorda mõjub negatiivselt nende tervisele ja lühendab keskmist eluiga. Nii ongi suure osa naiste tulevik olla oma elu viimastel aastatel üksikud ja vaesed, kelle harkamasaamist peab ühiskond kuidagi toetama.

Nõnda võib palgalõhet, millest me tegelikult väga ausalt rääkida ei taha, tegelikult ka vähkkasvajaks nimetada. See ajab oma haarmeid erinevatesse eluvaldkondadesse ja nõrgestab kogu ühiskonda.

Üks tahk vajab veel selgitamist. Mõned naispoliitikud (kas pahatahtlikult või liht-

salt rumalusest) on püüdnud jätta muljet, justkui oleks diskrimineeriv palgapoliitika Eestis reegliks ning et naistele makstakse igal pool vähem kui meestele ja et selle „lõhe“ taga on ainult eesti mühakad ettevõtjad ja üldse eesti meeste matslus.

Selline arusaam on nii levinud, et soolise võrdõiguslikkuse volinik Mari-Liis Sepper on pidanud vajalikuks Postimehe vahendusel selgitada: „Inimesed ajavad selle segamini võrdse tasustamise põhimõtetega, mis on ette nähtud sama ja võrdväärse töö eest. Eeldatakse, et sooline palgalõhe on diskrimineerimine. See pole täpne. Küll on aga sooline diskrimineerimine üks põhjustest, miks sooline palgalõhe on olemas.“

Eesti probleemiks on, et meil jaotatakse töökohti traditsiooniliselt naiste ja meeste töödeks. Mari-Liis Sepper usub, et üks peamine põhjus peitub just selles, et Eesti tööturg on sooliselt väga segregeeritud ja pahatihti on naiste tööd tõesti ka vähem tasustatud.

Ometi ei ole sellel mingit objektiivset põhjendust. Ei saa ju öelda, et lasteaia töötajate, õpetajate, meditsiini- või kultuurivaldkonnas töötavate naiste panus ühiskonda arengusse on vähemoluline kui traditsiooniliste tunduvalt kõrgemalt tasustatud, kuigi sageli madalamat kvalifikatsiooni eeldavate meeste ametite osa. Teenindajatest ja õmblejatest ei hakka me siinkohal rääkimagi.

Liina Järviste on soovitanud lapsevanemail julgustada oma lapsi, nii poegi kui ka

tütred, tegema ebaharilikke karjäärivalikuid. Umbes nii, et kui poega huvitab õpetamine, siis ei tasuks seda valikut alavääristada, mingu või lasteaiaõpetajaks, kui see talle hingelähedane on. Samuti võiks julgustada tüdrukuid, kes tahavad tegelda kõvade või nii-öelda meestealadega. Ta on öelnud: „Tüdrukud, kes seisavad ülikooli ukse ees – üks võimalus tulevikus suuremat palka saada, on valida see eriala, kus on suuremas osas mehed. Seal on ka kõrgemad palgad.“

Need on muidugi ilusad ettepanekud ja võiksid ehk palgalõhet kui niisugust pisut ahendada, kuid ei lahendaks probleemi ennast. Me võiksime Euroopa silmis nii tõesti paremad välja näha, kuid alaväärtustatud eluvaldkondadele jääks ikkagi alles ja ühiskond tervikuna ei võidaks midagi.

Tegelikult lahendusele lähemal on peagi ametist lahkuv võrdõiguslikkuse volinik Mari-Liis Sepper: „Soolise palgalõhe kahandamisel mängivad rolli eelkõige valitsuse eesmärgipärane, läbimõeldud ja pikaajaline tegevus ning tööandjate valmisolek vaadata kriitilise pilguga üle oma personali- ja palgapoliitika.“

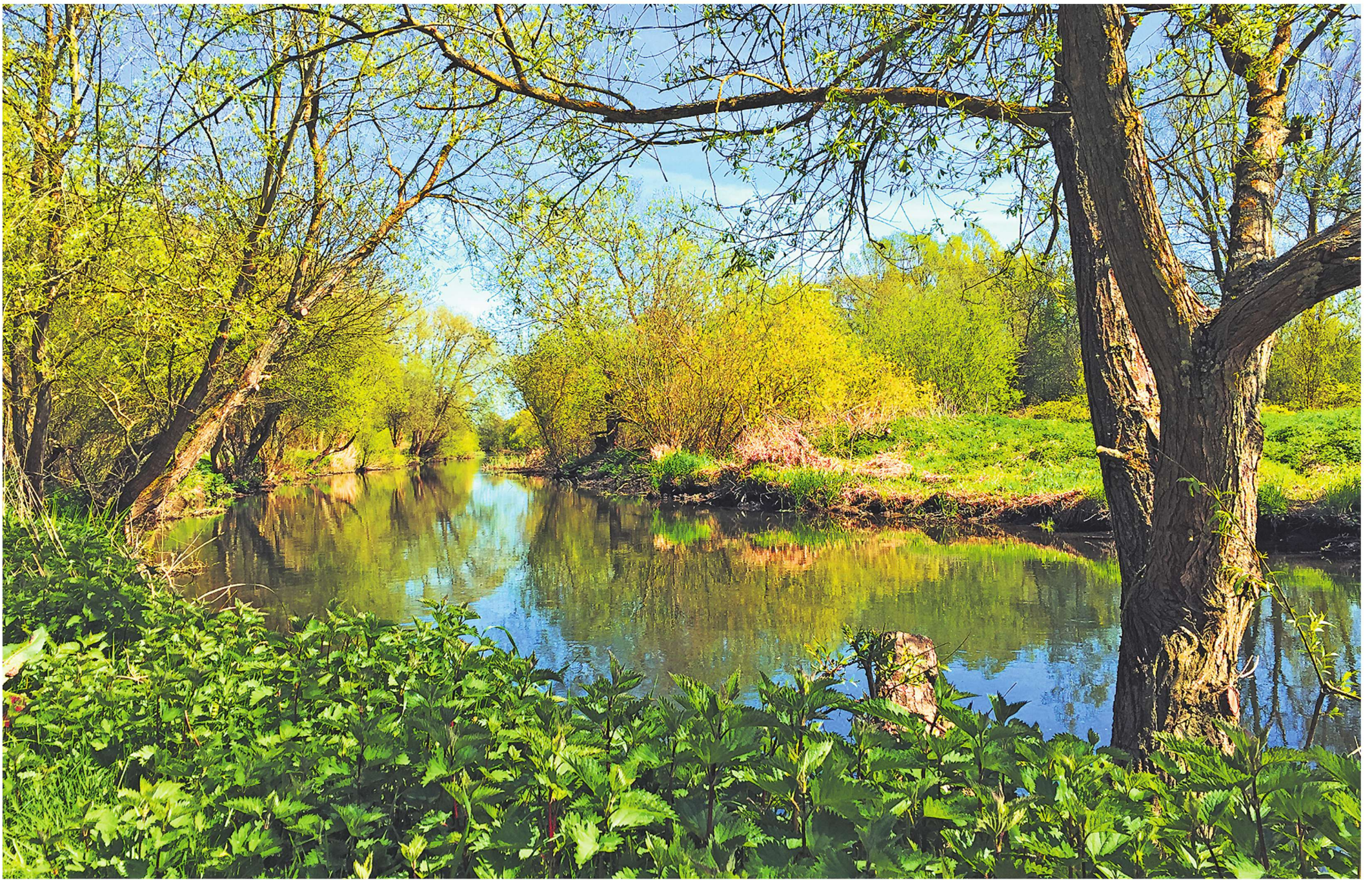
Tundub, et tööandjate valmisolek selliseks nihkeks on isegi juba olemas. Vähemalt kohalike ettevõtjate hulgas on tunda muutust suhtumises naistesse ja meestesse, seda kinnitas ka enamik võrdse palga päeva aruteludel osalenuid.

Küll on aga täheldatud, et kõige suuremad palgaerinevused on eraettevõtetes, mis kuuluvad välismaalastele.

Esialgu puudub aga valitsuse eesmärgipärane ja läbimõeldud soov selle teemaga pikaajaliselt tegeleda. Ükski erakond pole avalikult välja öelnud, et nad mõistavad ka tegelikult, kui hukatuslikud tagajärjed kogu ühiskonnale võivad olla naiste jätkuval alaväärtustamisel. Seda mõistmist ei saagi ju olla ega tulla seni, kuni jätkub naiste diskrimineerimine poliitikas.

Kui keegi tahab väita, et seda ei ole, siis vaadaku järele, millistel positsioonidel olid naiskandidaadid äsja lõppenud valimiste üleriigilises nimekirjas, ja lugegu näppudel kokku, kui palju neist pääses Riigikokku ning keda kaasati riigivallitsemisse.

Kuni mõtlemises ja suhtumises ei ole nihet tulnud, jätkuvad mängulised tegevused, mis annavad võimaluse tekitada kaugematele vaatlejatele mulje, justkui muretseksime ka tegelikult ühiskonna käekäigu pärast ja otsiksime väljapääse.

Looduskaunis osa Canterburyst.

Foto: IVAN BOYANOV

INGLISMAA rõõmud, pisarad, kogemused ja vaevad

Mariliis Vest

Kolmest Inglismaal elatud aastast on kõige rohkem meelde jäänud esimene päev selles riigis: 19-aastane tüdruk täis unistusi, lootusi ja ootusi, valmis astuma ülikooli ja jätma kodumaa mõneks ajaks seljataha.

Canterbury-nimelises linnas olid minu esimesed märksõnad kohvrite tassimine, pingil magamine, elupäästjast poolakas ning krokodillipisarad.

Iga algus on raske

Õnneks ei pidanud ma uut elu võõras riigis alustama üksinda, vaid minuga olid kaasas veel kaks eestlast, kes olid samuti otsustanud mõneks ajaks kodumaalt pageda. 19. septembril 2012 kohaliku aja järgi kella 7 paiku õhtul saabus meie rong Londonist sihtkohta Canterburyssse. Sõbranna, kes

oli omale terveks aastaks ühiselamus toa rentinud, ei jäänud muud üle, kui tellida takso ja minna soovitud paika.

Meie, ülejäänud kaks, olles internetis eeltööd teinud, mõtlesime, et ju me sujuvalt mingisuguse vaba hosteli või hotellitoa ikka leiame. Eks ikka inimene õpib oma lollidest vigadest - just seda mõtlesime pärast mitmetunnist kohvritega jalutuskäiku, sest nagu kiuste ei olnud mitte üheski majutust pakkuvast asutusest vaba tuba. Ainus, mida meile pakuti, oli õue üles

pandud telk. Pärast miile üsna mägistel (kui nii saab öelda) teedel andsime alla.

Läksime lähima pingi juurde, võtsime kohvritest kõige soojemad kaasapakitud riided ning jäime paikseks. Õues oli külm ja pime, meil ei olnud vähimatki aimu, kus me oleme, meil oli kahepeale varutud üks pakk küpsiseid. Aga edasi liikuda me ei jaksanud. Olime enda jaoks heisanud valge lipu ja teadsime, et esimene öö tulebki pingil veeta, korraks sai ka silm kinni pandud.

Vaatamata sellele, et autod ja inimesed meist mööda vuhasid, oli tuju ja motivatsioon abi küsimiseks kadunud, kuni korraga märkasid vanemat meisterahvast. Miskipärast tundus, et ta teab, kuidas meid aidata. Viimases hädas

läksin tema juurde ja küsisin, kas ta teab, kuhu me minna saaksime. Väga hädise inglise keelega ja nähtavalt äsja pubist välja astunud poolakas ütles rõõmsalt: „Aga tulge minu juurde, mul ruumi küll!“ Loomulikult võtsime, küll kergelt hirmul, kuid täiesti abitud, tema pakkumise vastu, sest sõrmed olid juba pingil istumisest lillad.

Nii me läksime oma esimesel päeval Inglismaal täiesti võõra Poola vanamehe juurde. Kuna meie olime reisist väga räsitud, tahtsime kohe pikali visata, kuid mees hakkas meile pakkuma oma „erilist“ jooki, mis koosnes siidrist ja limonaadist. Enne ta meid rahule ei jätanud, kui olime suutnud ära juua tervelt poolteist liitrit. Kaanisime selle sõna

otseses mõttes ruttu alla ning pärast seda kadus mees oma „kontorisse“. Oma töökoha oli ta nimelt ehitanud okstest ja lehtedest maja kõrval olevale hoovile.

Saime paar tundi magada, sest hommikul oli minul vaja esimest päeva kooli minna. Vanamees oli käinud poes ja toonud meile kotitäie süüa. Tänašime taevani, vahetasime kontakte ja asusime teele. Kui olime kõndinud umbes paarsada meetrit, jooksis mees meile järele: „Te unustasite noa, teil on ju seda või määrimiseks vaja.“ On ikka häid inimesi maailmas, täiesti imetlusväärne. Olime talle kirjeldamatult tänulikud.

3 aastat ja 8 rahvust
Mõte Inglismaale ülikooli

minna tuli mul juba 8. klassis, kui mul oli nädal aega võimalus elada inglaste peres vahetusõpilasena. Tol ajal ma sulandusin sealsesse keskkonda niivõrd hästi, et teadsin kohe, et soovin ühel päeval kindlasti tagasi minna.

Nende kolme aasta jooksul, mil ma aga Inglismaal ülikoolis õppisin, puutusin kokku väga erinevate inimestega eri riikidest. Elasin koos inimestega Kosovost, Nigeeriast, Hispaaniast, Rumeeniast, Bulgaariast, Eestist, Itaaliast ja Inglismaalt. Igal aastal oli uus elamine ja väga kirju seltskond, kuid see sobis mulle, sest kohalikega ma enam ühte ei sulandunud.

Selle aja jooksul õppisingi palju rohkem erinevate inimeste, kultuuride, iseenda

Üks väike osa kooli territooriumist. Tiik on ümbritsetud ilusate taimede ja mõnusa istumiskohaga.

Foto: MARILIIS VEST

ja kõige muu kohta kui oma valitud eriala. Näiteks olin varasemast kogemusest ja üldiste juttude põhjal alati arvanud teadvat, et inglased on ääretult sõbralikud ja vastutulelikud ning neid ei anna eestlastega võrreldagi. Läbielatu kinnitas vastupidist. Tõsi, nad on küll kõike eelmäinut, kuid minu jaoks on see lihtsalt näitemäng.

No näiteks umbes kolmkümmend inimest pakkusid internetis tuba elamiseks, neist umbes kümme andsid ausad ja kindlad lubadused, et saame pakutud toa endale. Alati tekkis aga mingisugune probleem ja täiesti süüdimatult kas enam ei vastatud kõnelele või toodi lihtsalt mõni veider vabandus.

Tõesti, see on ääretult tore, kui poes ja tänavatel inimesed naeratavad, tänavad, teretavad, vabandavad, kuid mulle näis, et tegelikult on neil sisimas sinust üsnagi ükskõik. Kuigi eestlased ongi külmad, ülbed ja virisevad, on see vähemalt nende tõeline pale ning seda ma lausa igatsesin.

Tagasi algklassides

Ma tõesti nautisin seda viisi, kuidas Inglismaal õpilasi õpetatakse, ning seda, millise hoole ja abivalmidusega õppejõud sinusse suhtuvad, kuid kohati oli mul tunne, et ma olen tagasi algklassidesse sattunud. Üle kolme korra nädalas mul kooli ei olnud ühelgi aastal ning viimasel, lõpuaastal käisin loengutes kaks korda nädalas, millest üks loeng kestis kolm tundi ja teine kaks.

Hea oli see, et minu valitud

erialal - meedia ja kommunikatsioon - rõhuti põhiliselt ise kaasa mõtlemisele, arutamisele ja erinevatele grupitöödele. Mitte kordagi selle kolme aasta jooksul ei kästnud midagi tuimalt pähe tuupida, eksameid ei olnud, hinnati vaid meie esseesid. Võrreldes seda oma Eestis õppivate sõprade ja tuttavatega, tundsin kohati kergendust, et minul mitut eksamit nädalas pole. Oluline osa oli ka praktiline, mis sobis mulle samuti väga hästi. Saime kätt proovida nii ajakirjanduses, multimeedias kui ka reklaaminduses.

Üldine kooli õhkkond oli tõesti kiiduväärne. Canterbury Christ Church University, mis on oma nime saanud ajaloo järgi, koosneb rohkem kui viieteistkümnest õppehoonest. Nende vahele on tekitatud arvukalt mõnusaist istumiskohti ja ka tiik, kuhu on ehitatud väike saareke, kus on võimalik lõunat süüa või lihtsalt aega veeta. Kogu kooliala on väga hoolitsetud ja ilus, igal pool kasvasid erinevad taimed ja lilled, mis tekitasid väga mõnusa ja hubase tunde.

Õpilasi on koolis üle 20 000, mis kohati muutis kooli territooriumi üsna kitsaks. Kooli raamatukogus on kõige moodsamad tingimused, näiteks raamaturiivulid liiguvad elektril abil. Hoone sai ka Inglismaa parima raamatukogu tiitli.

Leppida tuli vähimaga

Kõige rohkem tekitasid sealset elu juures probleeme elamiskulud, mis on Inglismaal võrdlemisi suured. Loomulikult varieeruvad need selle järgi, kui uhkelt sa elada soovid,

kuid mina leppisin alati vähimaga ning üritasin oma kulud hoida väikestena.

Illustreerivaks näiteks võib tuua rendihinna. Kõige odavamama toa leidsin ma viimasel aastal – see maksis umbes 300 eurot kuus (kõik neli majas elavat inimest maksid 300 eurot kuus). Kõige kallim aga umbes 450 eurot kuus, mis ei olnud sugugi kõige kulukamaid tubasid Canterbury, sest ühiselamu koha eest tuli maksta lausa umbes 600 eurot kuus.

Isegi täielikule ehitusvõhikule oli selge, et Inglismaa majad ei ole ehituselt mitte just kõige paremas korras. Põhilised olid nii-öelda papist seinad, millest kõik läbi kosis, väga kitsad trepid ning põrandaid peitvad vaibad. Väga paljude kohtades jäid silma suured hallituslaigud ning tihti peale sai kiruda seda, et kraanikausist ronisid üles nälkjad ja muud elukad.

Linn nii noortele kui ka vanadele

Kagu-Inglismaal asuv Canterbury linn on sõna otseses mõttes suuremas ulatuses täidetud noortega. Siiski tundus mõni linnaosa selline, kus võiks ka oma vanaduspõlve veeta. Inglismaa kõige ohutumaks linnaks valitud Canterbury ratsaga ringi sõites oli näha, et üht osa sellest täitis rahvamass ning rahu ja vaikust ei olnud võimalik väga leida, aga teine pool oli samal ajal väga looduskauis ja vaikne. Aeg-ajalt tekkiski mulje, et tegemist on kahe täiesti erineva linnaga.

Ka planeeringu mõttes on

Canterbury hästi korraldatud. Maa-alused tunnelid muutsid nii autode kui ka jalakäijate liiklemise ohutumaks ja mugavamaks. Kesklinna ümbritseb aga müür, mille peal on võimalik jalutuskäike teha, ning selle keskmes asub Canterbury au ja uhkus – katedraal. Ühte osa linnast läbib jõgi ning soovi korral on seal võimalik paadimatkasid ette võtta.

Linn on üldse väga populaarne turismikoht ning ühel kevadisel päeval kohtasin seal isegi Eestist pärit turiste.

Linna au ja uhkus ning turistide tõmbekeskus - Canterbury katedraal.

Foto: CARMEN NÖLVAK

Canterbury linnapoolne osa, tihedalt üksteise küljes olevate majadega.

Foto: MARILIIS VEST

Linna ümbritseb selline müür, mille peal on võimalik ka jalutuskäike teha.

Foto: MARILIIS VEST

Rahu ja vaikus metsas – kaitseliitlase puhkus

Siim Jõgis

Aprilli lõpp ja eriti mai algus on Eesti Kaitseväge ja Kaitseliidu vormi kandjatele tihe aeg. Traditsiooniliselt läheb mai alguses lahti suurõppus Kevadtorm ning sellele eelnevad mitmed ettevalmistavad õppused.

Käesoleva aasta mais toimub aga läbi aegade suurim kaitseväge õppus Siil 2015, mis saab alguse esmaspäeval, 4. mail ning kestab 15. maini. Kuigi **Martin Brecher** Siilile ei sõida, võttis ta osa ettevalmistavatest õppustest. Üks selline oli Hunt, mis algas reedel, 24. aprillil ning päädis pühapäeval, 26. aprillil.

Martin Brecher (27) on olnud Kaitseliiduga seotud enam kui kümme aastat. Malevlane on ta olnud alates 2004. aastast, kuid enne seda oli ta aktiivne noorkotkaste seas. Kohtun temaga pühapäeva õhtupoolikul. Ta tuleb otse õppuselt, nii et ei jõudnud kodus riideidki vahetamas käia. Kaasas on tal seljakott kahekümne kilo varustusega, mis tal metsas kaasas oli. Küsin, kas kõike seda läks tarvis ka. “Jah,” kõlab lühike vastus.

Varasemad kogemused nii Kaitseliidus kui ka ajateenistuses on noormehele õpetanud, mida võib kahe ööpäeva jooksul vaja minna ja mis on targem koju jätta. Iga lisakilo võib kaheööpäevase õppuse raskemaks muuta. Seetõttu tuleb valikuid tehes tähelepanelik olla. Ta on ilmselgelt väsinud, seda on näost näha.

“Olen poolteist tundi magada saanud, pole hullu,” ütleb ta üllatavalt reipalt. Tunnen huvi, kas möödunud ööl. “Ei, terve nädalavahetuse peale ikka,” vastab ta. See selgitab nähtavat väsimust.

Kes ei oleks väsinud pärast kahte ööpäeva metsas, kus tuleb hakkama saada ilma igapäevaste mugavusteta ning pidevad ülesanded rõhuvad õlgadel. Ometi on ta valmis kolmveerandtunniks maha istuma ning jagama oma lugu, miks on ta kaitseliitlane. Mida annab talle see, kui regulaarselt loobuda katusest pea kohal, linadest voodis ning veeta nädalavahetus militaarses keskkonnas?

Martin Brecher kasvas üles Valtus. Lapsepõlv möödus seal ning ka kuus esimest kooliaastat õppis ta Valtu põhikoolis. Edasi viis teekond Eidaperre, kus ta omandas põhihariduse. Säreveres asuvas Järvamaa

kutsehariduskeskuses omandas Brecher autoremondilukksepa oskused ning sai keskerihariduse.

Kaitseliitlane ajateenistuses

Äsja Hundi-nimeliselt õppuselt tulnuna ütles ta, et ootused olid enne minekut suuremad. “Läks nii nagu ikka – ühegi pauguta,” ütles ta. Eriliseks tegi õppuse see, et kohal olid ka Ameerika Ühendriikide sõdurid ning nende tankid. Taktikaliselt olid nad punased ehk esindasid vastast. Hundile eelnes paar nädalat varem maastikuluureõppus Hundikutsikas ning tankidega tehti tutvust juba toona. “Meile räägiti, mida need teha suudavad ja mis relvad neil peal on. Kohe sai selgeks – nende vastu ei ole mõtet minna,” muheles Brecher.

Kaitseliidus on ta jaoülem, mis tähendab, et ta juhib kaheksaliikmelist üksust. Ühe nädalavahetuse peale poolteist tundi magada on tema sõnul jaoülemaja jaoks täiesti tavaline aeg. Mõnel õppusel saab tema sõnul ka rohkem puhata, aga teisel on kogu aeg käed-jalad tööd täis. Jaoülemaja töö on tema sõnul küllaltki loominguline. Käsud ja raamistik tulevad küll ülevalt, aga vahetu ülesannete täitmine sõltub jaoülemaja loominguilisest.

Auastmelt on Brecher seersant. Kolm pulka on ta välja teeninud aega. Kaks esimest tulid ajateenistuses, mida ta alustas 2011. aasta juulis. Kodanikukohuse täitis Brecher tagalapataljonis Paldiskis. Kolmanda pulga teenis ta välja käesoleva aasta 24. veebruaril. Kahe esimese pulga nimel tuli läbi teha nooremallohvitseride kursus, kolmas tuli juba n-ö pädevuse pealt. Järelikult ülemused märkasid, et sellel mehel on ambitsiooni kõrgemale pürgida.

Kaitseliiduga liitus Brecher 2004. aastal, kuid sõduri baaskursuse jõudis läbida alles viis aastat hiljem. Tegelik huvi Kaitseliidu tegemiste vastu tekkis veelgi varem, juba kolmeteistaastaselt, kui ta astus

noorkotkaks. Ta tegi seda koos oma venna Mardiga, kes nüüdseks on käinud ka Afganistanis missioonil. Loogiline samm seal edasi oli liituda Kaitseliiduga. Kuid kas varasem kogemus kaitseliitlase ja noorkotkana muutis lihtsamaks ka ajateenistuse läbimise?

Loogiline vastus oleks “jah”, kuid Brecheri hinnangul tegi see olukorra hoopis keerulisemaks. “Kui ülem oleks teada saanud, et ma olen kaitseliitlane, siis oleks hakatud mind teistele eeskujuks seadma,” ütles ta. See aga omakorda tähendaks lisakohustusi ja lisavastutust. Enda sõnul ei tahtnud ta kellelegi öelda, et on Kaitseliidu liige. “Ma tahtsin minna täiesti nullist,” ütles ta.

Suurt saladust väga pikalt hoida siiski ei õnnestunud. Ülemus sai Brecheri Kaitseliidu liikmelisusest teada ning tulemus oligi käes. Ta meenutas, et mitu korda tõsteti just teda teistele eeskujuks. “Kui ülejäänud võisid vinguda, siis mina kindlasti mitte,” rääkis Brecher. Relvastuse ja varustuse poole pealt tulid varasemad kogemused muidugi kasuks. Ka liikumine ja taktikalised manöövrid ei olnud võõrad.

Ankrumees

Kõige tihedam on kaitseliitlase kalender kevadel ja sügisel. Hunt sai läbi, eesoleval nädalavahetusel tuleb Mini-Põrgupõhja luureretk, millest Brecher võtab osa kohtunikuna. Sellele järgneb riigikaitsealaager, kus ta on instruktor. “Ametlikult ma õpetaja ei ole, aga aitan laagrit läbi viia,” selgitas ta. Juulis on ees ootamas Põrgupõhja retk. Ühe korra, aastal 2009, on Brecher selle katsumuse ise läbi teinud. Edaspidi on ta kaasa aidanud vastutegevuse läbiviimisel.

2009. aastast on Brecheril selgelt meeles ka üks negatiivne sündmus. Raja läbimisel kukkus ta oma põlve lõhki ning pidi operatsioonile minema. Pärast seda ta polegi enam uuesti starti läinud. “Nüüd juba täiesti võiks,” mõtiskles ta omaette. Põrgupõhja retk on raske. Peabki olema. “Kui sa täna otsustad, et lähed ja homme hakkab pihta, siis sa seda rada läbi ei tee,” ütles Brecher. Seal on palju

liikumist maastikul, sest teid tuleb vältida ning kui vajalikku ettevalmistust ei ole tehtud, on lõpuni pingutada raske. Lisaks tuleb arvestada võimaliku kuumuse ja vihmaga.

Magada saab nagunii vähe, see ei tohiks ühelegi osalejale üllatusena tulla. Kui rakmed või seljakott ei ole õigesti pakitud, hakkab see hõõruma. Brecher oskab oma ühe kogemuse pealt juhendada, et varustuse pakkimisel peavad rakmetel olema vasak ja parem pool võrdse kaaluga. Ta on ostnud isegi spetsiaalse väikese hambaharja, et mõned grammid kergem oleks. Kõige rohkem lisavad kaalu nagunii vesi ja toit. Sel aastal ta ise veel rajale ei lähe. Neli aastat järjest on ta juba vastutegevuses osalenud. Juulis tuleb üks kord juurde.

Ühest üritusest võttis Martin Brecher hiljuti veel Kaitseliidu Rapla maleva koosseisus osa. See oli Jüriöö jooks, kus maleva võistkond sai üldarvestuses kolmanda koha. Alla tuli jääda vaid Rapla korvpallikoolile ja Vesiroosi gümnaasiumi 12.b klassile. Brecher täitis ankrumehe rolli ning tõi võistkonna finišisse. Kaotust võitjale kogunes viis sekundit. “Selleks, et viite sekundit tagasi joosta, oleks vaja olnud pikemat distantsi,” ütles ankrumees.

Mõtle! Kaks nädalat rahu ja vaikus

Martin Brecherit võib selles valguses kindlasti pidada keskmiselt aktiivsemaks Kaitseliidu liikmeks. Üks põhjus, mis teda aktiivsena hoiab, on sõpruskond. “Mõne sõbraga ma ainult Kaitseliidu üritustel kokku saangi. Muul ajal neid ei näe,” ütles ta. Brecher töötab Tallinnas, kuigi elab Raplas. Ta sõidab igal tööpäeva hommikul Raplast pealinna, kus ta täidab autojuhi ametit ettevõttes Rehvid.com. Õhtul tuleb kodulinna tagasi.

Igapäevase sõitmise teeb hõlpsamaks see, et ka ülemus elab Raplas ning nii saab sõidud ühendada. Probleemi ta pidevas sõitmisel ei näe. “Kui Raplas tööd pole ja Tallinnas on, siis tuleb sõita,” ütles ta. Töö on talle ka trenni eest. Kui 80-kilosed rehvid on laiali veetud, tuleb neid ka tõsta ning see aitab kaitseliitlasele vajalikku head vormi hoida. Aga kuidas klapiavad töökohustused ja vabatahtlik tegevus Kaitseliidus ajalisel? Üksteist need Brecheri sõnul ei häiri.

Näide: reede õhtul enne

Hundile sõitu pidid maleva liikmed kogunema kella kuueks kokkulepitud kohta. “Sain oma töösõidud planeerida nii, et poole kuuest jõudsin koju,” ütles Brecher. See andis pool tundi, et vorm selga ajada ja kogunemispaika jõuda, mis ka õnnestus. Pühapäeval jõudis ta Raplasse tagasi hilisel pärastlõunal, võttis seejärel 45 minutit, et ajakirjanikuga suhelda ning läks koju puhkama. Enne seda oli plaanis ka sauna minna. “Sauna lähen kohe kindlasti,” ütles Brecher entusiastlikult ja lisas, et on sellele mõelnud juba reedest saati.

Kaitseväge suurõppusele Siil 2015 ta ei lähe. Puhtalt selle pärast, et teda pole sinna kutsutud. Kevadtormil on ta see-eest osalenud kolm korda – 2010, 2012 ja 2013. “Tahaks küll minna Siilile. Mõtle! Kaks nädalat rahu ja vaikus,” sõnas Brecher. Mis mõttes rahu ja vaikus? Tema sõnul saab rahu ja vaikus ainult metsas. Ei Tallinnas ega Raplas. Metsas viibimine pühib muremõtted ära ning annab võimaluse lõõgastumiseks. “Sellest täiesti piisab, kui saab end paariks-kolmeks päevaks argielust välja lülitada,” ütles Brecher.

Ühest küljest on militaarne tegevus metsas küll väsitav, aga teisest küljest saab puhata pingest, mis tööpäevald rõhub. Brecher rääkis, et kui ta Valtus elas, võttis ta endale ka niisama vaba aega, et looduses käia. Praegu enam seda vaba aega nii lihtsalt ei leia. Suures linnas elamine talle ei sobiks. Selle ütleb ta otse välja. “Ma ei oska linnas elada. Oleksin seal võõrkeha. Maaelu on kõige parem,” teab ta öelda.

Maaailma sündmustel püüab Brecher pilku peal hoida. Eriti nüüd, kui teravad uudised Ukrainast kõnelevad pingelise olukorra püsimisest. Uudiseid jõuab ta jälgida kodus olles telekast ning töö. Ka nutitelefon võimaldab vabal hetkel ümberringi toimuvasse süveneda. Ukraina sündmustega on ta end kursis hoidnud. “Mõnes mõttes võib öelda, et see on ka oht Eestile,” ütles Brecher, kuid lisas kähku, et otsest ohtu ta praegu ei tunne. “Seda, et see oht on olemas, teadsime me juba oma riigi loomise ajal,” sõnas ta.

Kaitseliidu tegevuse üheks osaks on ka valmistumine võimalikuks konfliktiks. Küsisin 27-aastaselt Martin Brecherilt, mis ta arvab, kas tema eluajal tuleb sõda. “Ma arvan, et ei

Ühe nädalavahetuse peale poolteist tundi magada on tema sõnul jaoülemaja jaoks täiesti tavaline aeg.

tule,” kõlas lühike ja konkreetne vastus.

Istun äsja õppuselt tulnud kaitseliitlasega vastastikku ja meie jutuajamine läheneb lõpule. Tean, et ta tahab juba sauna minna. Õppusel tema sõnul külm ei olnud. “Ainult meeldivalt jahe,” ütles ta lõbusalt. Kujutan ette, et saun võib pärast metsaelu päris mõnus olla. Meenuvad eesti keeles pentsikult kõlavad sõnad Pink Floydi laulust “Time”: “*When I come home cold and tired, It's good to warm my bones beside the fire*” (Kui ma tulen koju külma ja väsinuna, on hea oma konte tule valgel soojendada). Ometi on neis sõnades oma sügav tähendus, mis sobis ka tol pühapäeva õhtul pärast Hundi-õppust Martin Brecheri kohta. Hea on koju tagasi jõuda ja sooja saada. Mul ei jää muud üle kui loota, et tal on sõja koha pealt õigus. Et tema eluajal sõda meie õuele ei tule.

**Martin Brecher on olnud Kaitseliiduga seotud enam kui kümme aastat. Foto-
graaf sai õppustelt tulnud
mehe pildile täisvarustuses.**

Foto: SIIM SOLMAN

Kui suures kuhjas on kindel temperatuur saavutatud, ootab multšihunnikut ees sorteerimine.

Baltic Barki juhatuse liige Andres Ojasalu multšikotiga.

Katri Reinsalu

Pisike Purila küla peidab endas lisaks mõisale ja vahvatele külainimestele, kellest Raplamaa Sõnumid varem on kirjutanud, ka mitut ettevõtet.

Purilasse sõites jääb juba tee peal silma Baltic Barki silt. Õuel seisavad mändide järele lõhnavad hunnikud. Selgub, et tumepruun materjal ongi tegelikult puukoor. Pisikestest puukoore tükkidest teeb Baltic Bark multši.

Raplamaa Sõnumeid ter- vitas ettevõtte juhatuse liige Andres Ojasalu.

Baltic Bark sai ametlikult alguse 2001. aastal. Puukoo- rega tegeleti tegelikult juba varem. OÜ Valtu Talu alt hakati laevadega puukoort Inglismaale müüma. Mõne aja pärast kasvas sellest välja eraldi firma. Kasvamist jätkas aga ka kütusehind ning ühel hetkel eksport lõppes. Nüüd müüb Baltic Bark männikoo- remultši peamiselt meie enda koduturul.

Multši hakati kasutama 1970-ndatel Suurbritannias. Kümme aastat hiljem jõudis see Skandinaaviasse ja veel kümme aastat hiljem lõpuks Baltikum. Tänuväär- t mater- jal on siin seega võrdlemisi uus. Kasutust leiab multš peamiselt haljastuses.

Multši tasub panna lillepee- narde peale, puude-põõsaste ümbrusesse ja heki alla. Lisaks sellele kasutatakse multši ka

Multšiga umbrohu ja põua vastu

Multš jaotatakse tükkide suuruse järgi kolmeks. Sealt edasi see pakendatakse ja transpor- ditakse.

Fotod: JAAK KADARIK

näiteks laste mänguväljakutel, jalg- ja terviseradadel. Oma koht on sellel ka mullasubst- raadina. Näiteks orhideede mullas aitab multš niiskust hoida.

Mida multšikiht peenra peal siis õieti teeb? Kõigepealt tuleb multš appi tüütu umbrohuga

võitlemisel. Multšikiht aitab takistada vee aurustumist ning muudab seeläbi peenra põuakindlamaks. Ühtlasi vajab taim vähem kastmist. Talvisel ajal aitab see sama kiht aga külma vastu. Aina enam toovad inimesed oma aedadesse Kesk-Euroopa taimi,

mis ei ole meie tingimustes tihti peale piisavalt külma- kindlad. Multšikiht aitab nende taimede juuri krõbeda pakase eest kaitsta.

Lisaks eelpool kirjel- datud headele omadustele on multš täiesti looduslik. Andres Ojasalu kinnitab, et

lisaaaineid multšipakist ei leia. Teinekord tuleb ettevõttele palveid multš fumigeerida, kuid sellest on loobutud. Nii jõuabki 80-liitristesse kottidesse ainult looduslik ja taastav materjal, mis rohenäppudele on kindlasti meelt mööda. Nagu looduslikul materjalil kombeks, hakkab ka multš aja jookul peenra peal lagunema. See tähendab, et multšikihti tuleb iga paari aasta tagant uuendada. Alumine kiht saab aga taas mullaks.

Väike lisandväärtus teeb hinnatundlikuks

Männikoo- remultši tegemi- seks saab Baltic Bark Eesti saeveskitest. Kõigepealt tehakse toodud materjalist suur hunnik. Kuhi on iseku- menev ning temperatuur võib seal tõusta kuni 80 kraadini. Kõrge temperatuur on va- jalik juhiks, kui koore sees peaks kahjurputukaid olema. Ojasalu ütleb, et seda tuleb väga harva ette. Sellegipoolest aitab neil üksikutel juhtudel kõrge temperatuur kahjurid hävitada.

Kui suures kuhjas on kin- del temperatuur saavutatud, ootab multšihunnikut ees sorteerimine. Õuel seisev masin jaotab multši tükkide

suuruse järgi kolmeks. Sealt edasi ei olegi jäänud enam üle muud kui multš pakendada ja õigesse kohta transportida.

Baltic Barki multši müüvad suuremad Eesti ehituspoed ja aianduskeskused. Klientide hulgas on ka haljastusfirma- sid ja valdasid. Umbes 5% toodangust ostavad eraisikud. Siiani on neile seda võimalust pakutud.

Ojasalu ütleb, et multšitoot- mine on väikese lisandvää- rtusega. Transport moodustab tootmiskuludest 30%. On seega väga mõisteta- v, miks päeva- korral olev kütuseaktsiisi tõus sellise väikese ettevõtte väga murelikuks teeb. Kui trans- pordikulud hüppavad järsult 40% peale, peab väikeettevõte tekkinud augu oma kasumist katma. Nii seistaksegi silmitsi ohuga, et üks hetk tuleb ukсед kinni panna ja pankrot välja kuulutada.

Aasta ringi annab Baltic Bark tööd kolmele inimesele. Hooajaliselt palgatakse juurde veel 7-8 inimest. Kõige kiirem on ettevõtte loomulikult keva- del. Kogu aasta müügist 60% tehakse mai alguses.

Algusaastatel ei olnud ette- võttel põhimõtteliselt üldse konkurentsi, aja jookul on seda tekkinud. Konkurente on tulnud ja läinud. Ojasalu ütleb naerdes, et eemalt paistab, justkui saaks multšiga kiiresti rikkaks. Tegelikult peab ikka samamoodi tööd tegema ja seepärast on mitmed firmad ka ära kadunud. Praegu on turul neli ettevõtet, mis män- nikoorest multši toodavad. Ojasalu peab konkurentsi aga pigem positiivseks. See ei lase mugavaks muutuda ja sunnib pingutama.

Stiliseeritud rahvariitetest Eesti ajal

Haldi Ellam

Praegusel ajal valitseb selline tendents, et rahvariideid valmistatakse võimalikult autentsetest materjalidest ning muuseumieeskujude põhjal. Eesti ajal näiteks soovitati aga pigem praktilisemaid, moodsamaid ja kergemaid stiliseeritud rahvarõivaid.

1933. aasta veebruari Taluperenaises soovitas A. Rimmel laulupeole minna stiliseeritud rahvarõivastega. „Kahjuks ei tunta meil rahvarõivaid kuigi põhjalikult ja patustatakse rängasti stiilinõuete vastu, lappides kokku ülikonna, mille üks tükk on näiteks Virumaalt, teine Tarvastust, kolmas Setomaalt,“ leidis Rimmel. „Sellepärast ei oleks ehk sugugi halb mõte – rõivastuda mitte puhtrahvuslikku rõivasse, vaid selle moderniseeritud kujusse.“

Nii ongi ajakirjas avaldatud soovitusel 5 kihelkonna stiliseeritud rahvarõivasteks, mille juures tuuakse välja, et need ei ole moderniseeritud viimase võimaluseni, nagu seda teeb üldmood, kus on aluseks võetud kord vene, kord hispaania, kord keskaegsed rõivad, vaid on lähtutud siiski lokaalsest värvikasutusest, tuginedes muuseumimaterjalidele.

„Pääkatted on jäetud kõrvale, neid meieaja inimene meelsasti ei kannu,“ tõi Rimmel välja. „Samuti on ära jäetud ka vastavad jalanõud, ja vaevalt on usutav, et keegi meil hakkaks kandma ka vastavaid sukki ja kingi või koguni pastlaid.“

Materjal pole tähtis!

1934. aasta maikuu Taluperenaises kirjutas H. Treilmann, et rahvarõivaste tegemisel

Stiliseeritud rahvarõivad 1933. aasta veebruarikuu Taluperenaises.

Foto: Taluperenaine nr 2, 1933

võib vabalt kasutada kaasaegseid kergemaid kangaid, sest muuseumiehtsat kangast polnud enam saada ning teiselt poolt ei tahtnud inimesed end sel ajal enam paksudesse vammustesse sisse pakkida. „Praeguse aja inimene ei tahagi end mätta nii paksudesse ja raskeisse rõivastesse,“ kirjutas ta, „sellepärast ei ole tähtis, et näiteks särk oleks tingimata jämedast linasest, seelik tohiku taolisest paksust ja kangest villasest riidest, põlled aknakardinapitsist.“

Selle asemel soovitas Treilmann kasutada särkide ja käiste tegemisel peent linast või õhukest puuvilla, koguni vuaali.

„Mida kergem riie käisteks ja särgiks, seda õhulisem ja kergem tuleb ülikond ja selle kandja mõjub graatsiliselt

mana,“ soovitas ta. „Seelik võiks olla õhem. Villane on kortsumise mõttes kõige praktilisem, kuid ta võiks olla ka puuvillane või linane. Tehakse ju siidistki särke, käiseid, seelikuid jne, kuid siid tundub meie rahvarõivale kuidagi võõrana, päälegi tuleb siid liiga kallis, sest rahvarõivaid tarvitatakse vaid üksikjuhtudel.“

Kantideks, kaunistusteks soovitas ta kasutada värvilist pesupaela, maskeraadi lameepaelu, metallrõngakesi; tanusid ja põllesid teha valgest õhukesest riidest, mis oleks tihedalt läbi pilutatud, et meenutaks pitsi. Samuti soovitas põlledeks kasutada kirjusid pearätte.

Jalanõude osas tõi Treilmann välja, et selleaegne mood soosis värvilisi siid-

sukki ja lakk-kingi. Rahvarõivastega kandmiseks aga soovitas ta kootud villaseid või puuvillaseid valgeid sukki ning kingadena poolkõrge või madala kontsaga sandalette, pööratud tallaga kingi, mis meenutaksid pastlaid, või eest kõrge lapiga kingi.

„Materjal pole nii tähtis kui just üldstiil,“ kirjutas ta. Ta lisas, et ei ole ka tähtis, et igaüks teeks rahvariideid oma maakonna järele ja kannaks oma päritolutunnust, vaid väga hästi võib valida ka võõra maakonna rõivad, kui need enam meeldivad, sest see pole eksimus üldstiili vastu.

„Linna-antvärkide maitaselagedus“

Muuseas soovitas H. Mugasto 1933. aasta maikuu Taluperenaises laulupeoks

valmistumiseks rahvarõivaid tehes Põhja-Eesti rahvarõivaste käistel kasutada hoopis geomeetrilist ornamentikat. „Rahvariite uuesti-elustamisel tuleks tarvitada geomeetrilist ornamentikat, sest see on rahvapärased,“ soovitas Mugasto. „Toredad siidiga tikitud lillkirjad kannavad elukutselise saksa „linna-antvärkide“ (tikkijate) maitselagedust. Rahvaomane on lihtne geomeetriline muster.“

Praegu peetakse lillkirja Põhja-Eesti käistele igati iseloomulikuks osaks ja geomeetrilist ornamentikat pigem Lõuna-Eesti, saarte ja Läänemaa rahvarõivaste omapäraks.

Kasutatud on 1933. ja 1934. aasta Taluperenaise ajakirju

Rahvarõivad eile ja täna

Aprillikuine Käsitöölane on taas rahvarõivateemaline.

Seekordses lehes saate lugeda Eesti rahvarõivastest nii eestiaegses kui ka tänapäevases kontekstis. Eesti ajal peeti olulisemaks rahvarõivaste mugavust ja mitte niivõrd autentseid materjale, praegusel ajal on rahvarõivaste puhul valdavalt soositud võimalikult tõetruude rahvarõivaste valmistamine, peamiselt 19. sajandi II poole rahvarõivaste järgi, mis on muuseumides kõige rohkem esindatud.

Sellest, kuidas tänapäeval rahvarõivaid tehakse ja mida siinjuures oluliseks peetakse, saate lugeda põhjalikult loost, kus saab sõna pikaajaline rahvarõivaste tegemise koolitaja Vilve Jürisson. Vilve on viimase 3 aasta jooksul olnud abiks paljudele Rapla maakonna naistele, kes on soovinud endale Rapla maakonna aladelt pärinevaid rahvarõivaid teha. Rahvarõivakoolitusest oli pikemalt juttu 2014. aasta augustikuu Käsitöölases, kus koolitusel osalejad kirjeldasid enda rõivaste valmimist ja seda, mis nende juures kõige keerulisem oli.

Seekordse Käsitöölase praktiliste soovitusete rubriigis saate lugeda Ulve Kangro õpetusi vanade käsitööesemete puhastamiseks ja hooldamiseks. Need soovitusel kuluvad kahtlemata ära ka tänapäevaste rõivaste ja tekstiilide hooldamises ja puhastamises, sest sisaldavad hoopis erinevaid soovitusi plekieemalduseks kui tellereklaamidest näha saab. Head lugemist!

Haldi Ellam,
Käsitöölase toimetaja

Haldi Elam

Vilve Jürisson, kes on rahvarõivaste valmistamist õpetanud juba viimased 20 aastat, leiab, et noorte huvi rahvariiete valmistamise vastu on suur ning ta loodab, et see tagab ka sel alal spetsialistide juurdekasvu.

Rahvarõivaste tegemisega on Vilve hõivatud olnud juba viimased 30 aastat. Pärast keskkooli õppis ta õmbluskonstruktoriks ja modelleerijaks ning töötas Baltikas erinevatel ametikohtadel. Pärast kahe lapse järjestikust sündi aga leidis ta, et väikeste laste kõrvalt vabrikus tööl käia on liiga keeruline ning hakkas mõtlema töökoha vahetusele.

Kuigi lõigete tegemine ei olnud keskkooli ajal see, mille õppimisest Tapal kasvanud ja koolis käinud Vilve unistas, on ta valitud erialaga rahul.

„Pärast keskkooli tahtsin minna inglise keelt Tartusse õppima, aga ei saanud sisse,“ rääkis ta. „Esimesel aastal ei saanud sisse, siis olin tööl, siis suri ema ära ja pärast seda olin masenduses, miski ei huvitanud.“

Kuna mulle meeldis joonistada, soovitas sõbranna minna konstrueerimist õppima, sest seal on palju joonistamist. Sain kohe sisse. Hästi palju oli joonistamist, pooled õppisid meeste, pooled naisete rätsepaks. Mina sattusin õppima meeste ülerõivaste valmistamist.“

Kuigi vahepeal mõlgutas Vilve kunstiinstituuti õppima minemise mõtteid, elu seda ei soosinud. Ta lõpetas valitud eriala ja suunati Baltikasse tööle.

„Olin normikoostaja, majandusliku analüüsi laboratooriumis insener, kvaliteedijuhtimise osakonnas, eksperimentaaltsehhis konstruktor,“ nimetas ta omapäraseid ametinimetusi. Baltikas töötas ta 7 aastat kuni laste saamiseni.

Töö ARS-is

„Kui mul sündisid järjest lapsed, arvasin, et vabrik on ikka selline koht, kus on vaja väga täpselt kohal käia ja ei tohi hiljaks jääda, ja kahe väikese lapsega oleks raske,“ rääkis Vilve. „Minu grupiõde Zoja Järg, kelle laps käis minu lapsega ühes lasteaias, töötas sellel ajal ARS-is kunstnikuna, kutsus mu ka sinna tööle, kuna seal saab vajadusel ka kodus tööd teha, näiteks kui lapsed on haiged.“

1985. aastal läkski Vilve ARS-i tööle.

„Alguses õmblesin rahvariideid, hiljem olin kontor

Vilve Jürisson on rahvarõivaste teemal vilunud.

Fotod: HALDI ELLAM

Vilve Jürisson: tore, et noored peavad rahvariietest lugu!

ja ka juurdelõikaja. Alguses oli rahvariiete suur järjekord ja iga õmbleja tegi täiskostüümi valmis,“ rääkis ta.

ARS-is töötas ta kokku 10 aastat. Pärast Eesti taasiseisvumist rahvarõivaste tellimused vähenesid aegamööda. Kolhoosid jm kollektiivid, kust seni kollektiividele riigi rahalisel toetusel rahvariideid tellitud oli, kadusid ära ning tavainimesele tundusid rahvariided oma raha eest soetamiseks liiga kallid.

„Kui tellimusi enam nii palju polnud, lõikasin välja kunstinike maalitud siidikangaid, millest valmistati kostüüme ja kleite jm. Siis tuli lõpp kätte ja ARS hakkas lagunema,“ kirjeldas ta. „Samal ajal hakati taastama Eesti kodutööstuse edendamise keskseltsi, mis praegu kannab nime Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit, ning moodustati firma Kodukäsitöö, juhatajaks Liivi Soova.“

Vastloodud ettevõttes said tööd paljud endised ARS-i töötajad, kelle seas oli tikkijaid, õmblejaid, kangakudujaid

jne.

Rahvariiete populaarsusest

Esialgu töötas Vilve käsitööstajate turistidele müümiseks loodud käsitöölidu kaupluses müüjana. Vahepealsel ajal oli huvi rahvarõivaste vastu raugenud, aga seoses iseseisvumisega hakkas rahvarõivaste nõudlus taas ülespoole kerkima.

„Kuna rahvariideid üldiselt väga vähe valmistati, hakkasid vanad riided ära lagunema ja küsiti, kas saaks uusi teha,“ rääkis Vilve. „Hakkasimegi vaikselt tegema. Meil oli müüjate hulgas palju endisi ARS-i inimesi, kes oskasid midagi teha. Silja Nõu oskas tikkida, mina oskasin õmmelda ja Anne-Ly Sootna ja Ludmilla Taimre olid kangakudujad.“

Mitmed hakkasid kuduma, nii et hakkasime ise rahvarõivaid valmistama ja teeme seda siiani. Oleme rahvariideid teinud nii väliseestlastele kui ka kohalikele, nii Arnold Rüütli kui ka Savisaarele ja teistele.“

Peatselt pöördusid koondunud käsitöölaliste poole mitmed asutused, kes huvitusid käsitööstajate valmistamisest ja nii hakati kursuseid korraldama. Nüüd käib see läbi ERKL-i ja Rahvariiete Nõuandekoja, kes koordineerib neid.

Tihe kooolituste graafik

Varem korraldati kursusi nii tööpäevade õhtutel kui ka nädalavahetustel, praegu on kursused nihkunud nädalavahetustele, sest pärast tööpäeva nii palju teha ei jõua.

Ka praegusel ajal on Vilve nädalavahetused tihedalt planeeritud: käimas on rahvarõivakoolitused Pärnumaal, Saaremaal ja Läänemaal. Lisaks lõppesid Vilve juhendamisel hiljuti rahvarõivakoolitused Raplamaal. Peamiselt kestavad koolitused septembrist maikuuni ning suvel peetakse pausi.

Suviti käib Vilve tütrele aiandis abiks. Samuti on ta aeg-ajalt hõivatud lapselaste hoidmisega ning naudib vanaema rolli.

Kuigi vanuse poolest võiks

Vilve rahulikkus pensioniaega nautida, on ta valinud aktiivsema elu ning tunneb end ikkagi nooruslikuna. „Vaba aega tegelikult ei olegi. Nädalavahetused on kõik koolitustega täidetud, maist septembrini töötan tütre juures aiandis,“ rääkis ta. „Parem on noortega koos töötada, siis mõtled, et oled samasugune. Nii kaua kui vähegi jõuan ja tahtmist on, püüan edasigi aktiivne olla. Liiga palju muretsemine muudab vanaks, palju sõltub ka eluviisist ja ellusuhtumisest. Kõige lihtsam on öelda, et ma ei oska, aga kõike tuleb ise õppida, et osata.“

Täiskomplektid

Rääkides rahvarõivakursustest, peab Vilve oluliseks, et need algaksid Eesti Rahva Muuseumis käimisega.

„Kursuseid alustame alati ERM-is käimisega. Käime muuseumis ja vaatame huvipakkuvaid komplekte. Kursuse alguseks peaks igaüks enda jaoks välja mõtlema, mis kihelkonna riideid ta soovib teha,“ selgitas ta. „Praegu

soovivad inimesed võimalikult terviklikku komplekti saada, ka pikk-kuube ja isegi nii suvist kui ka talvist peakatet.“

Täielik komplekt kujutab endast Vilve sõnul naistel särki, seelikut, kampsunit või liistikku, käiseid ja alussärki, kui särki pole, pikk-kuube, peakatteks tanu, pottmütsi, kabimütsi, Saaremaal kootud mütsi, talvist sooja mütsi, sukki, kindaid, kaelarätikuid, vööd ja ehteid: helmekeesid, kaunistusi, sõlgesid; tingimata põlled, sest abielunaised ei läinud ka üle hoovi ilma põlleta, neidudel pärgi. Kohati kuulusid rahvariiete juurde veel vardakotid, nõelakojad, nuga koos tupega ja rõhud ning muud kaunistused.

Meesteriiete puhul särki, vesti, pükse, vatti ehk pintsakut, pikk-kuube, sukki, kindaid, kaabut või karvamütsi, sõlge ja kaelarätikut. Kingad ja kaelarätikud ostetakse enamasti poest.

Paljud eelistavad kursustel valmistada ka kaapotkleiti või kostüümi. „Kaapotkleidid on linnarahva rahvariie, linnas

Vilve Jürisson õmbleb endale ise paljud riided. See sinine mantel on üks tema lemmikuid.

kantigi peenemaid rahvariideid – kleiti või seelikust ja jakikesest koosnevat kostüümi koos põlle ja kaelarätikuga ja pottmüts peas. See oli linna-inimese rõivas, mille peal käis pikk-kuud,“ rääkis Vilve.

Lähtumine algupärast

Rääkides sellest, kuidas rahvarõivaste valmistamine on vahepeal muutunud, tõi Vilve välja selle, et praegusel ajal tahab enamik inimesi lähtuda algsetest rahvarõivastest.

„Kindlasti soovitan rahvariide tegijal muuseumis käia ja kui vähegi võimalik teha ühest piirkonnast pärit esemeid. Kes tahab igapäevaseks, pidevaks käimiseks, võib teha mõõndusi,“ leidis ta.

Varasemast kirjandusest on ta täheldanud, et vahepeal on rahvarõivaste tegemises kasutatud eriskummalisi võtteid, näiteks ölaõmblus viidud selja taha.

„Võib-olla viidi vanasti ölaõmblus selja taha kas riide kokkuhoiu või muul põhjusel. Riie oli kitsas ning see tuli

jäägitult ära kasutada. Võib-olla oli põhjus ka selles, et krae lõigati seljaosaga ühes tükis ning et see hästi istuks, tuli ölaõmblus taha viia. Ma usun, et alguses päris niimoodi ei tehtud seda,“ ütles ta.

„Vahepeal tehti rohkem selliseid riideid, mis meeldisid, nüüd on rohkem vana moodi läinud ning rõhk on kodusema kihelkonna riidel.“

Vilve sõnul häirib teda see, kui rahvarõivakomplekt on valesti kokku pandud eri piirkonnast pärit rõivastest.

„Vahepeal oli seda rohkem, praegu vähem. Kui vahepeal keegi rahvarõivaid ei teinud ja kuskilt midagi leiti, pandi need kõik korraga selga,“ selgitas ta. „Vahepeal tegid kõik selliseid riideid, mis meeldisid. Lauulupeo rongkäikudes olid kõigil Saaremaa, Muhumaa ja Põhja-Eestist Kadrina rahvarõivad. Nüüd on rõhk sellel, et igal kihelkonnal oleks oma riided.“

Rahvarõivaste populaarsuse tõus kaasnes Vilve sõnul Eesti taasiseseisvumisega.

„Kõik tahtsid siis endale Eesti rahvariideid, vahepeal see vaibus, teed läksid lahti ja välismaine oli parem,“ leidis ta. „Nüüd, nagu toidutegemiseski, teevad kõik ise leiba ja peavad eesti asjast rohkem lugu. Praegu on tore, et väga palju noori inimesi teeb endale rahvariideid. Nendes rühmades, kus olen õpetamas käinud, on nii palju noori ja see on väga tore, et nad peavad Eesti asjast ja rahvariidest lugu!“

Vilve sõnul on kursustel paljud osalejad teinud mitu rahvarõivakomplekti. „On olnud inimesi, kes on mitu kostüümi jõudnud teha, lisaks endale ka lastele ja mehele. Eks see oleneb ka sellest, kuidas neil aega on. Kellel on rohkem vaba aega, saabki rohkem teha, töö käes ei jõua ju,“ leidis ta. Tema sõnul on paljud naised tervele perele kostüümid valmistanud juba seetõttu, et perega koos on rahvarõivastes sobilikum ringi liikuda kui et rahvarõivad on vaid naisel.

Kvaliteet üle kõige

Vilve leiab, et praegusel ajal ei olegi rahvarõivaste valmistamiseks sobilikke materjale nii lihtne saada.

„Poes on küll kangaid palju, aga need kõik ei sobi rahvariide õmblemiseks,“ ütles ta. „Sobiva tooni ja koega materjali ei ole nii saadaval, et kohe lähen ja ostan.“

Tema sõnul paljud kursustel osalejad on ka näiteks seelikukangad ise kudunud, kuid kellel selleks aega või oskuseid pole, peab rohkem vaeva nägema, et sobivat tooni, koe ja materjaliga kangaid leida. Seelikuriideid kuduvaid ettevõtteid on Vilve sõnul praegu teada kaks, üks Lätis, teine Eestis. Eestis Sakus seelikukangaid tootva firma toodang on tema sõnul parem, kuna kangas on laiem ning seeliku tegemiseks ei pea ostma 3 m kangast, vaid saab hakkama ka 1,5 m kangaga, mille saab pooleks lõigata.

Vilvel endal otseselt lemmikrahvarõivaid pole. „Võib-olla igaüks peab oma lemmikuks seda, kust ta pärit on või kust abikaasa. Minu rahvariie võiks olla Kadrina oma, kuna mõlemad vanemad on Kadrina kihelkonnast pärit, aga kuna ma töötasin ARS-is ja mul õnnestus sealt saada Mustjala seelikuriie, on mul Mustjala rahvariied. Mees oli ka Saaremaalt pärit,“ rääkis ta. „Mul on olemas ka seelikuriie Kadrina rahvariide valmistamiseks, aga kuna mul endal on Mustjala rõivad olemas, siis loodan, et teen kunagi lapselapsele sellest riided.“

Vilve sõnul teeb rahvariied kvaliteetseks see, kui inimene on nende tegemisse võimalikult palju ise panustanud ning seda hoolega teinud.

„Kvaliteetselt tikitud, kootud, oma kätega tehtud detailid. Tikandid ei pea alati olema professionaalsete tikijate tehtud, piisab, kui igaüks püüab endale ise teha ja leiab, et tema jaoks on see ilus. Keegi ei tee meelega midagi, mis ei meeldi.“

Kuna ARS-is töötamise ajal pidi Vilve tegema kõiki rahvariideid, mida telliti, on tal kogemusi kogu Eesti rahvarõivastega. Koostustel on ta aga rohkem juhendanud Põhja-Eesti, Saaremaa, Pärnumaa ja Läänemaa rahvarõivaste tegemist ning need on talle rohkem tuttavad. Siiski peab ta oluliseks tundideks ettevalmistumist, et vajalikul hetkel ei peaks info otsimisele palju aega pühendama ja saaks kiiremini valmis.

Rääkides muust käsitööst, peab Vilve endale siiski kõige lähedasemaks õmblemist. Enda riided on ta enamasti kõik ise õmmelnud, samuti teinud seelikuid, mantleid, pükse, kostüüme, pulmakleite ja muid rätsepa elukutsega seotud töid. Samuti on ta kudunud kampsuneid, sokke jm tarvilikke esemeid.

Rääkides koolitustest ja teadmiste jagamisest, loodab

Vilve juhendamisel valmisid Raplamaal rahvarõivakoolitustel pikk-kuud. Pildil Setumaa pikk-kuud...

... ja Märjamaa pikk-kuud.

Foto: JAAK KADARIK

Vilve, et rahvarõivaste tegemist tundvaid spetsialiste kasvab peale nii nende seast, kes on õppinud või õppimas Viljandi Kultuuriakadeemias, kus ta ka ise on õpetamas käinud, kui ka nende seast, kes on käinud rahvarõivakoolitustel.

„Loodan, et koolitustelt hak-

kab tulema neid, kes valdavad seda teemat, iseasi, kuidas sellest ära elada saab,“ ütles ta. „Tore, kui käsitöö ei läheks moest. Eestlased teevad väga palju ilusat käsitööd ja traditsioon on säilinud. Loodan, et ka nendest, kellele kursuseid anname, viib mõni noor inimene seda asja edasi.“

Haldi Ellam

Käsitöõettevõtja Ulve Kangro soovib vanade esemete säilitamisel peatada nende edasine lagunemine ning esemete kohta tähelepanekud ja mälestused kirja panna, et seda infot ka tulevastele põlvedele säilitada.

Vanade käsitööesemete säilitamisel on Kangro sõnul kõige olulisem välistada kahjustuste edasine tekkimine. Hea on nende olemasolu ja kirjeldus ka kirja panna, et teada saada, kas vahepeal on midagi juurde tekkinud või edasi kahjustunud.

Vanade esemete tolmust puhastamiseks soovib Kangro kasutada tolmuimejat ja arvutite puhastamiseks mõeldud peent otsikut. Et puhastamisel lahtised lõngaotsad vms kaduma ei läheks, tuleks tolmuimeja otsiku vahele panna tüll, mis suuremad tükid kinni püüaks ja vajalikud asjad tolmuimeja sügavustesse ei läheks. Katkenud lõngatükid tuleb hoida alles, et vajadusel võimalikult sarnasega asendada õnnestuks.

Eseme puhastamisel tuleb seda teha nii, nagu ese on valminud. Seelikutel näiteks rida realt valmimise järjekorras. See on küll ajamahukas tegevus, kuid vajalik selleks, et ese puhastamise tõttu ebaühtlaseks ei muutuks ja oma vormi ei kaotaks. Seda põhimõtet tuleb jälgida nii tolmuimejaga puhastades kui ka pestes ja kuivatades.

Nahkesemete puhastamiseks soovib ta kasutada kunstniku kustukummi, mis tuleks külmutada, seejärel riivida ning määrdunud pinda sellega nühhkida, pärast ära raputada.

Kolmemõõtmeliste asjade nagu punutud korvide puhastamiseks soovib ta küpsetada seest nätske leiva, mis tuleb puhastatava eseme sisse pudistada. Kuivades võtab see endale mustuse külge (vaata retsept).

Koiaukude probleemiga tegelemisel tuleb tagada see, et koid esemeid edasi ei kahjustaks. Kangro sõnul hävitavad aerosoolkoitõrjevahendid nii koid kui ka kanga, mistõttu tuleks kaaluda teisi variante.

1. Üks võimalus on hoida eset saunalaval 50-60-kraadises soojuses 4 tundi.

2. Koikahjustusega eseme võib panna niiskust imavasse paberisse (näiteks majapidamis- või kilekotti) ja hoida nädal aega sügavkülmas. Esemel tuleks lasta aeglaselt üles sulada ja vajadusel mähkida uude

Ulve Kangro (paremal) näitab, kuidas väikest linikut pesta - ühes kausis on nõudepesuvahendiga vesi, mujal loputusvesi.

Fotod: HALDI ELLAM

Ulve Kangro näitab, kuidas pärast pesemist pitsi fööniga kuivatada. Pärast tuleks see veel tasasele pinnale järelkuivama panna. Selle tulemusena jääb ese nii sile, et ei vaja triikimist ega tärgeldamist.

Nippe vanade käsitööesemete säilitamiseks ja puhastamiseks

paberisse ja korrata külmutamist.

Püsiva koitõrjevahendi tege-
miseks soovib ta kappidesse panna hõredast materjalist kotikesed, mis on täidetud loodusliku putukamürgina toimivate taimedega. Nendeks sobivad roosiõied, apelsinikoorred, kummel, kastanimunad, trükivärv, elupuu oksad, lavendel, koirohi, loorber, nelk, piparmünt, puju, rosmariin, soolikarohi, sookail, tubakas, männikäbid jm.

Lambanahast kasukate puhastamiseks soovib Kangro kasutada tärklis- või valget jahu, pärast puhtaks raputada ja viimane jahu tolmuimejaga eemaldada.

Plekkide eemaldamine

Muruplekid tulevad hästi maha sapiseebiga, mis aitab ka rasva, muru, tindi, šokolaadi, vildika, rooste ja kohvi plekke eemaldada. Soodaga saab puhtaks kollaseks tõmbunud pesu. Hallitusplekkidele mõjub 24-tunnine hapupiimas leotamine. Valgetelt kangastel plekkide eemaldamiseks võib kasutada 5% nuuskiiritust, mõjub pleegitavalt ja võib kangatooni ära võtta.

Roosteplekke vastu saab 30-minutilise sidrunivees leotamisega. Võib hõõruda toorele kartuliviilule pandud soodaga.

Karusnahal olevaid plekke võib eemaldada 0,5 l veest, 3 tl

soolast ja 1 tl nuuskiiritusest koosneva lahusega.

Huulepulga, šokolaadi ja muruplekkide eemaldamiseks võib kasutada hambapastat. Mahlaplekkide vastu aitab hapupiim. Värske plekkide korral tuleks vältida seebiga pesemist, mis kinnitab plekid (eriti marjaplekid), vaid pesta külma veega ja panna plekile soola peale, sobib ka gaseeritud mineraalveega puhastamine. Õlle- ja veiniplekke saab eemaldada viinaga. Kärbsenõu vastu aitab valge vein ja puhta veega üle loputamine.

Ehete puhastamiseks sobivad lõhna- ja värvainetevabad nõudepesuvahendid, kriit, nuuskiiritus, Coca-cola, hambapasta. Coca-cola võib aias ka tigusid ja lehetäisi tõrjuda, eemaldada katlakivi, põhjakõrbenõu mustust ja puhastada WC-potti.

Tekstiilide pesemisel soovib Kangro kasutada lõhna- ja värvainetevaba nõudepesuvahendit (nt Neutral, Minirisk), looduslikku kāsna ning väikest kaussi või karpi. Svammiga tuleb pind läbi tupsutada, vett vahetada, alustades kuumemast ja lõpetades jahedamaga, puhta veega loputada, kuivatada forteerätikuga ja seejärel fööni külma õhuga. Peenikest pitsi on kõige mugavam pesta ümber pudeli keeratuna. Esemete korral, mis võivad pestes kokku tõmbuda, tuleks enne pesemist ära fikseerida, kui suur ese algselt oli. Kuivatamisel nõeltega ära

fikseerida. Kuivatada siledal pinnal.

Värvunud osad tuleks hapupiima või keefiriga üle pinteldada, lasta 30 minutit olla ja veega üle loputada, viimane loputusvesi peaks olema äädikaga.

Pesemisel peaks kasutama kummikindaid.

Parandamine

Enne pesu tuleks ka kahjustused üle vaadata, parandada, korrastada, et plekid edasi ei areneks ja augud suuremaks ei hargneks. Parandamatute aukude korral peaks vähemalt need kohad ära toetama.

Koiaugud villases kangas on kõige targem nõelviltsides sama tooni villaga ära parandada. Selleks võib kasutada ka esemelt eemaldunud lõngatükikesi või sama materjali mujalt. Suuremad augud tuleks paigata ja nõeluda või auk lihtsalt toetada, et see edasi ei areneks.

Parandamisel tuleks kasutada pisut tumedamat tooni ja jälgida, et lõngakeerd oleks sama, toonivahe ei häirigi nii palju kui tekstuuri erinevus. Parandada on parem pärast pesu, sest toon võib muutuda. Selleks, et augud edasi ei hargneks, tuleks need enne pesemist ära toetada ja pesemise ajal eset kile abil ümber pöörata.

Vaipadele on kasulik ömmelda juurde tugevdused.

Õhuke siju saab toetada õhukese pitsi või kangaga, nt tülliga.

Ka vanu rõivaid hoidvad riidepuud peaksid olema toetatud ning vatiini ja puuvillase kangaga polsterdatud, võimaluse korral sama õlalaiuse ja kaelakohaga nagu kandjal, et ära ei vajuks ja iga kord triikimist ei vajaks.

Rooste minna võivate metallnööpide alla on soovitatav panna paberist riba, soovitatavalt happevabast siidpaberist, mida saab vahel näiteks kingakarpidest.

Paelte, vööde ja pitslinade säilitamiseks soovib Kangro need koos siidpaberiga liimitriipudeta rullide ümber kerida. Nii ei lähe asjad kortsu ja ei teki murdekohti. Suuremate esemete jaoks sobivad suuremad papprullid, mida võib küsida nt kangapoodidest. Vaheriidena võib kasutada puhast voodilina, parem pool peaks jääda väljapoole.

Rahvariiete säilitamiseks soovib Kangro vanadest voodiriidetest ömmeldud alt lahtiseid kattekotte, mis on paremad kui kilest transpordikotid.

Väiksemate esemete korral on hea kasutada pappkarpe. Villaseid, puuvillaseid ja linaseid riideid peaks hoidma eraldi, kusjuures murdekohad tuleks triipude vältimiseks aeg-ajalt üle voltida. Kraed tuleks vatiiniribadega toetada.

Ulve Kangro jagas vanade tekstiilide hoidmise ja hooldamise nippe 29. märtsil Sillaotsa muuseumis rahvarõiva-koolituse pikk-kuue kursuse lõpuüritusel.

Puhastusleiva retsept:

5 dl vett, 25 g pärm, 3 tl soola, 1,5 l nisujahu.

Taignal tuleb lasta 1 h kerkida, siis läbi sõtkuda ning lasta veel 1 h kerkida. Taignast teha kaks pätsi ja küpsetada neid 275 kraadi juures 15-20 minutit, kuni leival on peal tugev koorik, aga seest ei ole enam taigen, aga ka mitte küps.

Siim Jõgis

Eelmise nädala reedel ja laupäeval võis Märjamaa, Rapla ja Kehtna valla maanteedel näha vuramas pikka jalgratturite kolonni. Tegemist oli neljandat aastat toimunud Nelja kuninga tee jalgrattaretkega Padiselt Paidesse, millest võttis osa ligikaudu viiskümmend ratturit.

Tegemist oli ühe osaga suuremast üritusest, millega tähistati laupäeval Paide keskväljakul Nelja Kuninga Päeva. Neli kuningat (Jüri, Murulaid, Ivo ja Tõeleid) olid kaasas ka rattaretkel, ent nemad läbisid distantsi autoga. Kuninga rüüs oleks ju ebamugav kaks päeva rattaga vändata. Jalgrattaretk sai alguse reedel, 24. aprillil Padiselt, kus süüdati jüripäeva puhul jürituli, mida kuningad retkel kaasas kandsid.

Rännaku jooksul külastasid ratturid mitmeid tähelepanuväärseid paiku Raplamaal. Pikem puhkepaus peeti reede õhtupoolikul Varbola linnuse juures. Seal pidid retkelised vastama viktoriiniküsimustele linnuse ajaloo kohta. Näiteks tuli teada, kuidas nimetati Varbola linnust Läti Henriku kroonikas. Õige vastus oli Castrum Warbole. Aga kes üritas Varbola linnust vallutada, kuid ei saanud sellega hakkama? Novgorodi vürst Mstislav.

Kuna ratturite ajakava oli väga täpselt paika pandud, ei saanud nad kauaks Varbolasse puhkama jääda. Retke korraldaja Elo Oosalu ütles, et algul loodeti retkel näha 75 ratturit, ent viimasel hetkel jäid mitmed registreerunud osalejad

Nelja kuninga rattaretk viis ratturid Padiselt Paidesse

tulemata. Hea meel oli tal selle üle, et võrreldes eelmise aastaga oli osalejate arv pisut ikkagi tõusnud. Varbola linnuses oli plaanis süüdata ka Raplamaa jürituli, kuid selle rikkus ära vali tuul. Tulesüütamise tseremoonia viidi üle Põlli külas asuva Eesti Vabadussõja mälestuskivi juurde. Ka seal oli tuul segav faktor, ent suure

vaevaga sai Raplamaa jürituli siiski süüdatud.

Omaette vaatamisväärsus oli neli Paide kuningat, kes jürituld kaasas kandsid. Nad olid riietatud kuningale kohaselt ning kandsid vöö mõõka, küll mitte teravat. Paides on tavaks määrata jaanipäeva paiku ametisse neli kohalikku kuningat. Traditsioon

sai alguse 2005. aastal ning praegu kannab auväärt kuninga tiitlit seitsmes põlvkond. Nelja Kuninga Päev on nende jaoks igal aastal tippsündmus, milleks tuleb valmis olla. Üks osa sellest on ka rattaretkel osalemine.

Üks kuningatest, kes kannab nime Ivo, ütles, et ta oleks tahtnud retke läbida rattal,

kuid kuningana ei saanud ta seda teha.

Padise kloostris süüdatud jürituli jõudis tänu kuningatele laupäeval Paidesse, kus sellest omakorda süüdati sadakond lõket. Rattaretke kogupikkus oli 127 kilomeetrit. Reedel läbisid ratturid 67 ning laupäeval 60 kilomeetrit. Lisaks Varbola linnusele külastati teekonnal Alu mõisa, Raplat ning puhati öösel Valtu spordimajas. Retke teisel päeval käidi Keava linnamäel, Lau külas, Vahastu linnamäel ja kirikus ning retk lõppes laupäeva pärastlõunal Paide ordulinnuses.

Pikem peatus tehti Varbolas, kuid ka sinna ei saanud jääda puhkama kauemaks kui 45 minutiks.

(Alumisel fotol) Ratturite teekond oli 127 kilomeetrit pikk. Esimesel päeval läbiti 67 ja teisel 60 kilomeetrit.

Fotod: SIIM SOLMAN

Kirikumuusika festival on pühendatud teema-aastale Maarjamaa 800

Katri Reinsalu

Vähem kui kahe kuu pärast on Rapla kirikumuusika festivali avakontsert. Festivali kunstiline juht Pille Lill ütleb, et suurem töö on tehtud ja enamik kokkuleppeid sõlmitud, esinejate nimekiri on põhimõtteliselt lukus.

Tänavune festival on pühenda-

tud teema-aastale Maarjamaa 800. Kaheksa sajandit tagasi andis Rooma paavst Eestile sellise erakordse tiitli. Mitte ühelgi teisel maal seda ei ole. „Me oleme väljavalitud maa,“ ütleb Lill emotsionaalselt. Just selle sündmuse tähistamisega on soovinud Lill tänavuse festivali liita.

Kirikumuusika festivali avakontserdil Rapla kirikus esineb Hedvig Hanson koos Andre Maakeri ja keelpillikvartetiga Prezioso. Lill usub, et see kooslus töötab olla üks publikumagnetid.

Kehtna kirikus saab kuulata aga näiteks vokaalansamblit Orthodox Singers. Ka viis aas-

tat tagasi esinesid nad Rapla kirikumuusika festivalil.

Tänavu tähistab ansambel oma juubeliaastat ning seetõttu on Pille Lill väga hea meel neid uuesti esinejate hulgas näha. Lill meenutab, et eelmine kord oli esinemine väga võimas.

Vahastu kirikus saab kuulda aga lausa maailma esiettekanet. Haga duo on Rootsis väga tunnustatud ja nii mitmeidki südameid võitnud. Vahastu ühendatakse jõud Andreas Lendiga ning esmakordsele esitusele tuleb Mirjam Tally kirjutatud teos.

Kontserdid toimuvad peaaegu igas maakonna nurgas.

Rapla kõrval on esindatud Kärü, Vahastu, Velise ja Kehtna kirik. Esinemispaikade uustulnuk on Vigala kirik. Lill ütleb, et viimase kuue aasta jooksul, kui tema on festivali kunstiline juht olnud, seal festivali ajal käidud ei ole.

Tänavu tehakse koostööd ka Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku korraldatud kirikupäeva ja vaimuliku laulupeoga. Rapla kirikus antakse ühiskontsert 2. juulil, mida päev hiljem Tartus laulupeo raames korraldatakse. Esitatakse muuhulgas näiteks Marje Singi oratoorium „Pärast Kolgatat“.

Juba kuuendat aastat käib

festival käsikäes rahvusvahelise Rapla suvekooliga. Lauljate meistrikursus korraldatakse 25.-29. juunini ning juhendajate seas on eestlaste kõrval ka mitmeid tunnustatud välismaalasi.

Teist aastat jagab noortele oma teadmisi Wilma Vernocchi Itaaliast. Tegemist on võrratu ooperilauljaga, kellel on seljataga uhke karjäär. Juhendajate hulgas on ka Soomes väga tuntud Margareta Brandt. Raivo Trass räägib aga noortele lauljatele näitlejameisterlikkusest. Lisaks õpetatakse osalejatele, kuidas lõdvestuda ja raskustega hakkama saada. Räägitakse ka

sellest, milliseid omadusi ja oskusi on vaja, et lauljana läbi lüüa.

Instrumentalistide kursused on 3.-10. juulini. Seda juhendavad eestlased. Noortele jagavad oma kogemusi väljapaistev pedagoog Mari Tampere-Bezrodny ning Peeter Paemurru muusikaakadeemiast. Nende kõrval on aga ka nooremad juhendajad - Kristina Kriit, Sigrid Kuulmann-Martin ja Andreas Lend.

Suvekoolid lõppevad uhke kontserdiga, kus osalejad õpitut demonstreerivad. Suvekoolidesse saab kandideerida kuni 25. maini.

Mis tulema peab, see tuleb

Tiiu Luht

Ühel mu kirjandusõpetajal oli varuks häid nõuandeid, mida ta kasvandikele jagas. Ta tuletas ikka meelde, et kodusel raamaturiilul peaks lugemishuvilisel inimesel luulekogusid olema. Proosat võib loomulikult olla, aga luulet peab olema.

Mu isiklikul raamaturiilul on reas Milvi Panga kuus luuleraamatut, seni ilmunut. Olen hoidnud ruumi, et võib-olla tuleb sellele reale lisa. Sest vahetevahel on jutuks olnud, et midagi on juba paberil olemas. Rohkem täiskasvanutele. Ometi ei ole mu meelest tema ka siiaaani kaante vahele koondatud trükisõna ainuüksi lastele. Kodusoojuse, peresidemete ja loodusega koosolemise sõnum on siin igaühele. Olulised asjad lihtsalt ära öeldud.

Olen kuskilt leidnud sõna

hilisdebüütaja. Milvi on nõus, et ta on hiline alustaja. Kirjutanud Tähekesele 1988. aastast peale, pälvis ta seal 1992 K.-E. Söödi lasteluuleauhinna. Esimene luulekogu „Pesamunale“ ilmus 1995 – pool aastat hiljem esimesest isiklikust suurest juubelist, aga siiski samal aastal. Siis tulid järgmised. Sealjuures ei taha Milvi end sugugi pidada luuletajaks.

Kuues kogu „Kus sa oled, päkapikk“ ilmus 2011. Kui kokana, abiõena või dispetšerina tööl käies ei olnud kunagi aega vabalt käes, siis käis küll peast läbi mõte, et tuleks luulekirjutamine jätta noorematele. Aga siiski: mis tulema peab, see tuleb.

„Kui hakkas omaette sõnu paberile panema ja kui enda meelest saan midagi luuletuse moodi, siis on mul väga hea meel ja olen mitu aega rõõmus.“

Rõõm on olnud ka koostööst kunstnik Viive Noorega, kes, välja arvatud üks kogu, on Milvi raamatutele pildid joonistanud. Kaks luulekogu – läkiläki raamat 2007 ja päkapikuraamat 2011 – on valitud aasta kaunimate lasteraama-

Milvi Panga Rapla keskraamatukogu saalis õnnitlusi vastu võtmas.

Foto: JAAK KADARIK

Raamatud

„Pesamunale“ 1995
"Jõulust Jaani" 1998
"See, kes lustib" 2004
"Läämi, kaemi" 2005
"Läki õue, läkiläki" 2007
"Kus sa oled, päkapikk" 2011

tute hulka. Mõned luuletused on ka viisistatud.

Võrumaalannast sai meheleminekuga raplamaalanna, kes hoidis alles oma väärt emakeele, ka kirjaliku keelena. Puht murdekeelse luule viljelemise eest on Milvi teeninud Hendrik Adamsoni murdeluuleauhinna. Ja see lõunaestlase avatus ja mahlakus on ka tema eestikeelsele sõnaseadmisele meeldivat mõju avaldanud, lopsakust lisanud. Näiteks hernesupilooga tahan minna kööki askeldama. Kui häälestun pühade ootusele või tahan tunda varajaste kevadlillede lõhna – võtan riulilt Milvi raamatu, mis hetkel just mu

meelele sobib.

Ootuspäraselt tekib loominguise inimese ümber sõprade ring. Eelmisel teisipäeval tulid Rapla keskraamatukogu saali Milvit õnnitlema tema luule austajad, sõbrad, tuttavad, lapsed, lapselapsed.

Pidulikult kõlas Mari Tammari torupillimäng, kui tütrepoeg Kaarel juubilari sugulaste lauda saatis.

Lauale oli seatud väljapanek Milvi Panga ilmunud luulekogudest, Kaja Tammar esitas ülevaate tema elust ja loominguist. Luuletusi lugesid Alu kooli õpilased, neid juhendas sama kooli õpetaja, Milvi tütar Piret, kes kunagi varasemal ajal oli emal soovitanud luuletused kirja panna.

Raamatukogu töötajatel on heaks tavaks saanud kirjanduskogunemistel tekste lugeda ja tegid seda nüüdki. Ka juubilar ise luges oma tekste, millest osa veel ilmunuta. See annab lootust, et raamaturiilul pole asjata kohta hoitud.

Lugusid ja improvisatsioone torupillil sai kuulda veelgi, samuti laule. Õnnitlejate kaunisõnalisi soove ja lillekimpe näis olevat lõputult.

Kostivere näitetrupp näitas Varbolas oma uut lavastust

Piret Linnamägi

Kostivere näitetrupp esines esmakordselt Varbola rahvamajas. Rahvale esitati Urmas Vadi elulist ja veidi satiirilist lühietendust "Hea sõna ja soe toit 24 h".

Kostivere näitetrupp esines Varbola rahvamajas esimest korda.

Foto: PIRET LINNAMÄGI

Kostivere kultuurimõisas tegutsev näitetrupp alustas tegevust 2012. aastal, mil mõisas asus tööle endine Raplamaa rahvakultuuri spetsialist Irina Pärila. Irina tegi kaasa ka Vadi näidendis, tema kanda oli kodutu naise roll. "Kuigi ma laval kandvat osa ei mängi, pean seda üsna raskeks rolliks ning selle naise olemust tabada polegi pealtnäha nii kerge. Ainuüksi natuuri väljamängimine, abitu ja kodutu naise hinge tabamine on omaette kunst. Esietendusel, mis toimus mu enda majas ja rahva ees, oli kartus ikka väga suur ja eks ma siingi pabistasin, sest saalis oli palju tuttavaid," rääkis Pärila.

Lühinäidendi sisust. Vanemad, keda meisterlikult

kehastasid Jaan Niidas ja Pille Birkholtz, on mures oma haigestunud tütre (Riina Arunurm) pärast. Ootamatult saavad majja inimesed, kes on tulnud kuulutuse peale, milles pakutakse lisaks heale sõnale sooja toitu ning headu. Kõik küllasaabunud surevad ja see, kes nende salapärase tapmise taga on, selgub tunniajase etenduse käigus.

Etenduse lavastas Kersti Laanejõe ning lisaks eelnimetatuile tegid kaasa veel Kalev Algo, Marko Raudlam, Ranele Raudsoo. Head meelt teeb see, et trupis löövad kaasa noored inimesed.

17. aprillil Varbolas oli selle lavastuse alles teine esitus ja see võeti vastu suure aplausiga. Kiitust väärib peaosatäitjate veenev mäng ning olgu et esietenduse ja Varbolas esinemise vahele jäi kolmenädalane proovipaus, ei tekkinud saalisolijail kordagi tunnet, et tükk oleks konarlik ja ettevalmistamata.

Iris Haiba tagasiside näitlejatele ning tema positiivne laeng mõjus külalistele hästi. Iris on ka ise mitmes näitemängus kaasa löönud ning pärast etenduse vaatamist sõnas ta: peab ise taas näitlema hakkama.

10 km jooks
5 km jooks
5 km kepikõnd
lastejooksud

START JA FINIŠ RAPLA SELVERI EES PARKLAS

RAPLA SELVERI SUURJOOKS
7. juuni 2015

AJAKAVA:
9:00 - Võistluskeskuse avamine
11:00 - Selveri tibu lastejooksud
11:45 - Soojendusvõimlemine
12:00 - 10 km jooks
12:15 - 5 km jooks/kepinkõnd
13:00 - Kontsert ja autasustamine

Osavõtumaksud 10 km / soodus 5 km / soodus

kuni 15. mai	10 eur / 6 eur	6 eur / 4 eur
16. mai - 6. juuni	12 eur / 8 eur	8 eur / 6 eur
7. juuni	25 eur / 15 eur	15 eur / 10 eur

* soodushind kehtib õpilastele ja pensionäridele.

Igale osavõtjale teenindus rajal ja finišis, Selveri ja teiste sponsorite meened, parimatele auhinnad! Suur lasteala erinevate atraktsioonidega!

INFO JA REGISTREERIMINE: www.raplaselverijooks.ee / 626 4780, 526 6376

Kehtnas tunnustati maakonna paremaid noori kunstiloojaid

Mariliis Vest

Reedel tunnustati Kehtna kunstide kooli saalis juba 13. korda maakonna paremaid noori kunstiloojaid. Peeter Padriku ideest välja kujunenud konkurss nimega „Oma silmaga“ sai sel korral inspiratsiooni muusika-aastast.

Varasematel aastatel olid tööde teemad peamiselt seotud Raplamaa ja kodupaigaga, aga tänavuse võistluse teema oli „Inspiratsioon muusikast“. Lapsed ja noored vanuses 8-18 aastat väljendasid oma kujutluspilte, emotsioone, värve, lugusid ja ideid viie muusikapala seast välja valitu saatel. Iga osaleja kuulis muusikat omamoodi ning ühest ja samast palast leiti mitu erinevat mõtet, mida joonistada. Palad, mille seast valik tehti, olid: Paabeli „Kohanuška“, Mart Saare klaveriprelüüd nr 20, Nirvana „Smells Like Teen Spirit“, Margo Kõlari „Tandradei“ ning Veljo Tormise

Konkursi peapreemia pälvis Liisi Nõojärv Kehtna kunstide koolist tööga „Hallid varjundid“ (joonistus paremal all).
Fotod: JAAK KADARIK

Sümfooniline süit „Kevade“ filmile.

Selle aasta konkurss oli kunstide kooli juhataja Lili Saksingu sõnul üks rohkearvulisemaid just tööde poolest. Žüriile laekus hindamiseks ja arvustamiseks kogu maakonnast 212 tööd 192 osalejalt. Lapsi juhendasid 11 õpetajat.

Žüriisse kuulus sel korral

neli inimest: Kehtna klubi juhataja Kersti Mäevälja, kirjanik ja kunstnik Mathura, laulja Siiri Sisask ning Järvakandi kunstiopetaja Maret Unga. Neist viimane kirjeldas ja selgitas ka publikule, mida žürii eelkõige jälgis ja hindas ning millised laste tööd üldiselt olid.

Töid silmitsedes oli näha

väga palju erinevaid värve, tehnikaid ning ideid. Leidus osalejaid, kes olid paberile maalunud kirevates ja rõõmsates toonides, kuid näha sai ka vaid hariliku pliiatsiga tehtud töid. Kasutatud oli erinevaid tehnikaid alates viltpliiatsist, lõpetades paberitükkide kleepimisega. Piltidelt kumas nii rõõmu, mõtlikkust, kurbust

Brenda Kim Pöldmann „Muusikalilil“ (Märjamaa, IX klass)

kui ka sügavust.

Sel aastal anti välja 17 tunnustust: peapreemia, vanuserühma esikohad ning eriauhinnad. Eriauhindu anti välja mõttesügavuse, tehnilise teostuse, minimalistliku teostuse ja meisterliku viltpliiatsijoonistuse eest. Tunnustust vastu võttes olid noored kunstnikud tagasihoidlikud ning oma töödest väga rääkida ei tahtnud, kuid nende silmis oli siiski näha puhast rõõmu ja tänu.

Kõigil 13 konkursil on praeguseks osalenud nii Märjamaa muusika- ja kunstikool kui ka Kehtna kunstide kool. Sel

aastal võtsid veel osa Alu lasteaed-alkool, Kehtna põhikool, Kohila koolituskeskus, Märjamaa gümnaasium, Märjamaa rahvamaja loovusring, Raikküla kool, Rapla ühisgümnaasium ja Valtu põhikool.

Piduliku sündmuse algul ja vahepeal oli kuulda torupilli- ja klaverimängu. Autasutasime järel läksid nii tööde autorid kui ka publikum välja pandud näitust vaatama. Ruumipuuduse tõttu kahjuks kõik laekunud tööd seintele ei mahtunud ning silmitseda sai vaid poolt saadetud piltidest. Öhtu lõpetas ühine tordi söömine ning üksteise õnnitlemine.

Helidest sündinud pildid

Mathura, konkursi žürii nimel

24. aprillil kuulutati Kehtna kunstide kooli saalis välja Rapla maakonna selleaastase koolinoorte kunstikonkursi „Oma silmaga“ võitjad. Konkursi teema oli sel korral muusika ning osalenuil oli võimalus oma tööde lähtepunktina valida viie eripalgelise heliteose vahel.

Noorimas vanusegrupis, 8-11-aastaste hulgas läks esikoht Liisa Lingile (Kehtna kunstide kool) töö eest „Igatsus“, harmooniline, peene kõlatundega tervik. Teoses ühte põimitud kaks erinevat tehnikat – värviküllane akvarell ja harilik hall pliiats – löid tunde kahe eri maailma põimumisest. 2. koha

sai Liis Janseni (Märjamaa MKK) mänguline, muusikat tabav „Kevadine tuuleil“ ja 3. koha Agnes Pooli (Märjamaa MKK) poolabstraktne, *action*-kunsti meenutav „Lõbus hommik“.

12-14-aastaste hulgas pälvis esikoha Elar Suhharev (Raikküla kool) tööga „Inspiratsioon muusikast“. Tegu on huvitava ruumilahendusega, ühtaegu hoogsa ja samas hillitsetud must-valge tüsijoonistusega kulgemisest nii muusikas kui ka maastikul. 2. koha vääriliseks tunnustati Liivika Mölder (Kehtna KK) isamaaline, meie helisid ja saladusi pihus hoidev „Saatus“ ja kolmandaks Enn Erich Umalase (Märjamaa MKK) värvikirev, mõirgav „Rünnak“.

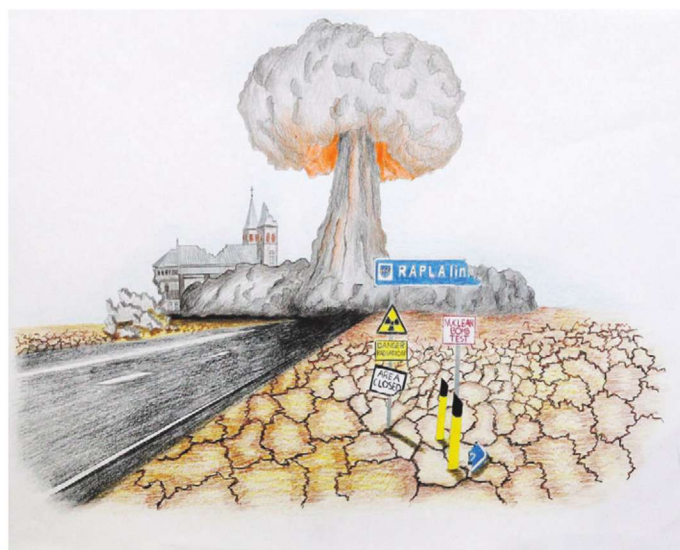
Vanimas vanusegrupis, 15-18-aastaste hulgas, tunnistas žürii ülekaalukaks võitjaks Joosep Viitkari (Kehtna KK) ja tema töö „Polügon“, mis leidis täiendavat äramärkimist imetlusväärse viimistletuse poolest. Teos pakub tõsisest mõtteainet nende murede ja

kartuste pärast, mida meie sotsiaalne ja poliitiline olukord võib noortes tekitada. Vastustest enam pakub see pilt küsimusi, põhjust järele mõelda.

2. koha sai Patrick Sebastian Undi (Rapla ühisgümnaasium) kubistlike mõjudega „Inspiratsioon muusikast“ ja 3. koha Laura Gontšarenko (Kehtna põhikool) sürreaalne, hea joonistusoskusega teostatud „Kolm meelt“.

Konkursi peapreemia pälvis aga Liisi Nõojärve (Kehtna KK) töö „Hallid varjundid“. Väheste vahenditega mõjusa tulemuse loov pilt meenutas kauget ja samas igatsetud maastikku. Just teose vaimne sidusus lubab pakkuda autorile edasistki edu ja potentsiaali kunstiga tegelemisel.

Kehtna valla eripreemia pälvis Kärt Pihlap (Valtu põhikool) täpselt vormistatud tööga „Maailma otsa“, joonistusega müütilisest minekust inimsuse sügavamate juurte järele teisele poole maist ja argist olemist.

Joosep Viitkari töö „Polügon“.

Foto: JAAK KADARIK

Ülejäanud eripreemiate laureaadid olid: Annleen Leesma (Märjamaa MKK, eriauhind mõttesügavuse eest), Anette Viin (Kehtna KK, eriauhind julge ja omapärase tehnilise teostuse eest), Margit Tamsalu (Valtu põhikool, eriauhind viltpliiatsi kui tavatu meediumi oskusliku rakenduse

eest), Robert Vendt (Alu LAK, eriauhind minimalistliku lahenduse eest).

Kehtna kunstide kooli eriauhinna pälvisid Andra Aruksaar ja Henry Kuusk (mõl Märjamaa rahvamaja loovusring), töödega „Kevade süit“ ja „Kohaanuška“.

Žürii koosseisus Siiri Sisask,

Kersti Mäevälja, Maret Unga ja Mathura tahab tänada kõiki konkursil osalenuid julguse eest end kunstis teostada ja oma loomingut teistele näidata. Enam kui kahesajast laekunud tööst parimate valimine ei olnud iga kord mitte sugugi lihtne ülesanne. Oli üllatusi, avastusi, rõõme.

Heameel oli näha, et Rapla maal jätkub ikka kunstiliselt loomingulisi ja leidlikke lapsi ning jääb loota, et eelseisvatel aastatel suureneb niigi arvuka osalusega nooremate vanusegruppide kõrval ka kõige vanemate kooliõpilaste osavõtt.

Ent tahame tänada ka kõiki juhendajaid, kelle panus paljude piltide sündimisse oli kindlasti väga oluline. Viimaseks täname korraldajaid. Olgu neil ikka jaksu meie maakonnas ja vallas kunsti väärtustada ja esile tuua. See on üks pante vaimiselt tasakaalukale tulevikule.

Premeeritud tööde näitus jääb Kehtna kunstide koolis avatuks kuni 20. maini.

Juristi nõuanne

Lapsehoolduspuhkuse ajal teise tööandja juures töötamisest

Lugeja küsib: Kas võin lapsehoolduspuhkusel viibimise ajal asuda tööle teise tööandja juurde?

Vastab Tööinspektsiooni tööinspektor-jurist Ingrid Iter: Töölepingu seadusest ei tulene konkreetset keeldu asuda lapsehoolduspuhkuse ajal tööle teise tööandja juurde. Tulenevalt lepinguvabaduse põhimõttest on töösuhte pooled kokkulepete sõlmimisel vabad. Ei tohi aga unustada, et lapsehoolduspuhkuse eesmärk on anda vanemale võimalus lapse kasvatamiseks, mitte võimaldada teise tööandja juures töötamist.

Kui töötaja soovib asuda tööle teise tööandja juurde, ei pea ta selleks oma tööandjaga töölepingut lõpetama, kuid

peab olema valmis lapsehoolduspuhkuse lõppemisel taas tööle asuma. Kui töötaja enam esialgse tööandja juurde tööle naasta ei soovi, on tal võimalik tööleping enne lapsehoolduspuhkuse lõppemist üles öelda, teavitades sellest tööandjat 30 kalendripäeva ette.

Siiski võib teatud juhtudel olla teise tööandja juurde tööle asumine keelatud. Vastav keeld võib tuleneda konkurentsipiirangu kokkuleppest, juhul kui see on tööandjaga sõlmitud. Seega tuleks enne teise tööandja juurde tööle asumist selgitada välja, kas esialgse tööandjaga on sõlmitud kehtiv konkurentsipiirangu kokkulepe ning mis on selle sisu.

Konkurentsipiirangu kokkuleppe olemasolul ei ole lubatud töötamine tööandja konkurentide juures.

www.tootukassa.ee Töötukassa Raplamaa osakond Tallinna mnt 14, 79513 Rapla

VABAD TÖÖKOHAD

Raplamaal seisuga 28.04. 2015

TÖÖPAKKUMISE NIMETUS	TÖÖKOHTI	ASUKOHT
kokk	1	Rapla linn
tootmistööline	1	Keava alevik
CE kategooria autojuht	1	Alu alevik
hooldaja-koristaja	1	Tolli küla
raudteeautomaatik	1	Rapla linn
seadistaja	1	Rapla linn
sotsiaal- ja lastekaitsepersonalist	1	Juuru alevik
puhastusteenindaja kaubanduskeskuses	1	Rapla linn
müüja - kassapidaja	2	Märjamaa alev
vahetusevanem	1	Rapla linn
müüja - kassapidaja	2	Rapla linn
peakassapidaja	1	Rapla linn
transporditööline	2	Rapla linn
ümbrikute tootmisliini juhtseadistaja	4	Kohila alev
klienditeenindaja	1	Rapla linn
tisler	1	Rapla linn
töõharjutuse vastutav juhendaja	1	Rapla maakond
keevitaja	1	Rapla linn
puidupingi operaator	2	Purila küla
teooria- ja sõiduõpetaja	1	Rapla linn
müüja	1	Kohila alev
turvatöötaja	1	Järvakandi vald
köögi abitööline	1	Rapla linn
elektrik	1	Rapla maakond
halumasinatööline	3	Rapla maakond
kaubavastuvõtja-transporditööline	1	Kohila alev
müüja - klienditeenindaja	1	Kaerepere alevik
müüja (puhkuste asendaja)	1	Keava alevik
santehnik-keevitaja	2	Rapla maakond
müügiesindaja	1	Rapla maakond
puusepp	2	Juuru alevik
klienditeenindaja	1	Rapla linn
kokk kohvikus (puhkuste asendajana)	1	Rapla linn
klienditeenindaja	1	Kohila alev
müüja (põhikohaga töötaja asendajana)	1	Kohila alev
müüja	1	Hageri alevik
küünetehnik	1	Rapla linn

Kas sinu ratas on korras?

Elle Tikki,
Rapla politseijaoskonna piirkonnapolitseinik

Kergliikluse hooaeg on alanud ja tänavatel on taas rohkem näha kondimootori jõul sõitvaid sõiduriistu. Sellega seoses on viimane aeg üle vaadata, kas kahe rattaline on korras nii, et tagatud on ka selle sõitja ohutus.

Juuresoleval pildil on näha kõik need detailid, mis ratturi turvalisuse tagamiseks peavad kindlasti olema. Lisaks sellele tuleb varaste eest kaitseks kasutada korralikku rattalukku.

Tuletame meelde, et ratast trepikojas lukustamata hoida on ohtlik. Kindlasti tuleb see ka seal lukustada ning võimalusel hoida ka trepikoja välisuks lukustatuna. Paha ei tee, kui naabrid tunneksid huvi trepikojas toimetatavate võõraste inimeste viibimise põhjuste vastu. Kindlasti saab iga rattaomanik teha midagi, et rattast jätkuks rõõmu rohkemateks aastateks ja see poleks varastele kerge saak.

Noorematel kui 16-aastastel lastel on kohustus sõidu ajal kiivrit kanda. See reegel

on kehtestatud lapse tervise kaitsmiseks ja sellesse tuleb suhtuda tõsiselt.

Lapsevanemadena soovime, et meie lapsed oleksid terved ja õnnelikud. Hoiame siis lapsi ja anname oma käitumisega neile eeskujut, nii et rattasõidul kiiver pähe ka lapsevanematel! Ka Raplamaal on olnud õnnetus, kus rattur kõnniteel sõites kukkus rattaga ja kaotas oma elu. Tõsi, selle juhtumi puhul oli tegemist täiskasvanuga, aga oht kukkumisel tõsiselt viga

saada on olemas.

Rattaga sõitma minnes vaadake üle ka enda ja laste riietus. Lotendavad püksisääred kipuvad keti vahele jääma ja plätudes jalad haiget saama. Rattaga sõites tuleb panna jalanõud, mis ei tule kergesti ära, ning selga soovitatavalt eredad riided. Väga hea oleks kanda sõites helkurvesti.

Rattasõidul ei tohi unustada, et liiklemine sõiduvahendiga ja seega peab oma manöövrivõimeid märku andma ja tundma liikluses kehtivaid reegleid.

Enamasti ei anta märku enne peatumist või pööret. Kuidas kaasliiklejad siis peavad teadma, kuhu rattur sõita tahab? Kahetsusväärset tihti unustavad autojuhidki rattaga sõites reeglid, mille mittetäitmine neid endid sõiduki roolis jalgratturite puhul häirib.

Lepime kokku, et tuletame endale ja lastele uueks hooajaks kõik olulised rattasõidu reeglid meelde, vaatame üle rattad ja enda riietuse ning sõidame koos turvaliselt kevadet avastama!

Hinnavõrdlus

Maitsev suutäis talgupäeval kaasa

Stina Andok

Enne, kui end laupäeval „Tee-me ära“ talgupäevale sätid, võta veerand tunnikest ja valmista lõunapausiks kaasa maitsev ja toitev suutäis. Vürtsikas tortillawrap singi ja juustuga valmib sama kiirelt kui tavaline võileib, aga hellitab maitsemeeli märksa enam.

Vaja läheb (kogused vali vastavalt valmistatavate wrappide hulgalet):

4 nisutortillat, 8 sl teravaimaitselist tomatikastet, 100 g riivjuustu, 100 g sinki, 1 punane paprika

Tee nii: Kuumuta ahi 200 kraadini. Määri tortillale tomati-tšillikastet, puista peale riivjuustu, lisa hakitud sink

	Nisu- tortilla, 320 g Santa Maria	Punane paprika 1 kg	Kodu- sink, 1 kg Rakvere	Terava- maitseline tomati- kaste, 300 g Salvest
Silver	1,99*/2,49	4,99	7,89	1,09
Rapla Karman	2,52	5,40	-	1,09
Konsum	2,45	3,79	6,99	-
Maxima	-	4,45	6,59	-
Meie Toidukaubad	-	-	-	-
Säästumarket	1,79	3,49	6,90	-
*Soodushind/ tavahind Hinnad on seisuga 28.04.15				

ja paprika. Keera tortilla rulli, jätta serv allapoole ja asetada küpsetuspaberiga kaetud ahjuplaadile. Küpseta tortillasid 10 minutit. Valmisküpsetatud tortillad on maitvad ka jah-

tunult.

Retsept: www.toidutare.ee

Rapla Talupoest leiab suurel hulgal kodumaist sinki, näiteks Karula maasuutsusink, hinnaga 9,98 eurot kg, Suure-

Jaani lepasuitsu veisesink, hinnaga 8,98 eurot kg, Jahimehe sinki ürtidega hinnaga 6,25 eurot kg, Kehtna Mõisa suitsu veisefileed dekooriga hinnaga 8,80 eurot kg.

Varbola kooli lapsed folkloorifestivalil.

Foto: erakogu

Folkloorifestivalil pandi regilaulud uude kuube

Piret Linnamägi

Türi kultuurikeskus kutsus kümnendat korda kokku noored pärimusmuusikud, kellele meeldib meie muusikalist emakeelt, regilaulu, uude kuube panna.

Juubelihõngulisel üle-ees-tilisel folkloorifestivalil 17. aprillil osales lapsi ja noori kõige rohkem Järvamaalt, aga ka Tallinnast, Vodjalt, Sakust. Raplamaad esindas juba viiendat korda Varbola kool. 23 kollektiivi töid kuulajate ette tänapäevases võtmes lahendatud väga eriilmelisi regilaule.

Varbolat esindasid Annika Jõgi, Meia Nargla, Keiti Lomp, Mariann, Marlen ja Mats Enok, Kaspar Saanküll, Genno Reigam ning Märjamaa gümnaasiumis õppiv Gabriel Ilisson. Muusikaõpetaja Mar-

ju Plamus, kelle idee oligi aastaid tagasi väikese kooli lapsed Järvamaale regilaulu festivalile viia, seadis viisi Maie Schmidt kirjutatud sõnadele. Õpetaja Gaili Ilisson pani kokku liikumise ning atraksioonid valmistas Kati Rahuoja. Kava "Eesti rahva eksistentsiaalsete probleemide käsitlemine eesti regilaulu keeles" pälvis žüriilt tunnustust ja kiidusõnu.

Žüriisse kuulusid sel aastal proua Ingrid Rüütel, kes on ühtlasi festivali patroon, folklorist Marju Kõivupuu, Põlvamaa tantsukooli Meie Stuudio juhendaja Andre Laine, ansambli Wilhelm kitarrist Paul Neitsov ja Vana-Vigala Hariduskollegiumi abiturient, viiuldaja Peeter Margus.

"Varbola laste esitatud regilaulu sisu oli selline, mis häälestas meid kõiki emotsionaalselt. Sageli on olnud ühiskonnakriitilisi lugusid, see oli aga üks eksistentsiaalsemaid: ta alustas oma koolist, et kool kaob,

küla kaob, väljarännuga on kiire... Tõesti väga liigutav, et ühe väikese maakooli lapsed kannavad sellist laulu regivärsikeeles," kiitis Ingrid Rüütel.

Marju Kõivupuu lisas, et Varbola laste loo teema on väga oluline tänases Eesti ühiskonnas ja talle meeldis, et regilaulu teemaks on võetud sotsiaalkriitiline ja meie ühiskonda peegeldav aspekt. "Kogu kava oli läbi mõeldud ja tõesti kõnetas," sõnas Kõivupuu. Varbola laste ettekanne oli samuti žürii liikme Andre Laine lemmik, kes andis lisaks oma plusspunkti riietusele.

Üle-eestisel laste ja noorte folkloorifestivalil kedagi pingeritta ei seatud. Kõik osalejad said märgitud ja premeeritud ning välja anti ka eripreemiaid. Nimeliselt kiitis žürii Keiti Lompi, Genno Reigamit, Mats ja Mariann Enokit.

"Regilaul uues kuues" tähendab seda, et regilaulu viisile võib teha uued sõnad,

lisada pilliseade, liikuda, tantsida, näidelda. Regiiviise võib arranjeerida, kaasajastada, kuid oluline on säilitada regilaulu tunnused. Festival on väga oluline selleks, et meie pärimust ka lasteni viia ja regilaulu populariseerida. Regilaulufestivali algataja ja korraldaja on tänini Türi põhikooli muusikaõpetaja Ulvi Tamm, kes pälvis festivali algatamise eest 2011. aastal pärimuskultuuri laureaadi tiitli.

Regilaulufestivalil olid ka õpitoad. Kristel Kutsar juhendas torupillituba, Eesti Piimandusmuuseumi töötaja Tiina Lippandi käe all sai õpida ise tegema võid ja jäätist, Andre Laine toimetas folkloorikatoas, Ingmar Muusikus rääkis loodusjutte ning eksponeeris fotonäitust, maitsta sai Anu Purika tervislikke näkse. Päeva juhtis näitleja Loore Martma. Folkloorifestivalile panid kena punkti ansambel Kruuv ja Margus Tiitsmaa tuleskulptuurisõu.

Netikirjariin

Maarika Lips,
eesti keele ja kirjanduse aine-
sektiooni juhataja

Kuidas leida üles õige kirjanik, pilt või sõna? Esmapilgul tundub küll tavapärane: kasuta ainult Google'i otsingut ja vastus ongi käes. Kui keeruliseks või lihtsaks osutus kultuuri-, koduloo-, kirjandus- ja keeleküsimatele vastuste leidmine internetist, seda teavad meie maakonna 5.-7. klasside õpilased, kes mängisid „Netikirjariini“.

Alates novembrist kuni märtsini toimus internetipõhine võistlusmäng. Kord kuus kolme tunni jooksul tuli vastuseid leida erinevatele küsimustele, kusjuures kasutada tohtis nii veebivahendeid kui ka teatmikke, ajalehti, ajakirju. Küsimused koostasid Rapla keskraamatukogu töötajad Urve Ellandi, Kristel Murel, Kaja Tammar ja Annika Toom. Tehnilise poole pealt oli abiks Katrin Grichin. Mängu kulgu (küsimusi, vastuseid ja punkte) sai jälgida keskraamatukogu koduleheküljelt.

Võistlusmängu alustas 22 võistkonda, lõpusirgele jõudis 18. Mängijaid oli Järvakandi, Hagudi, Kabala, Kehtna, Kivi-Vigala, Kohila, Märjamaa, Valgu, Valtu ja mõlemast Rapla koolist.

Viimases mängus 15. aprillil kogunesid aga kõik võistkonnad Rapla ühisgümnaasiumisse, et võistelda n-ö silmast silma. Kahjuks vedas meid tehniline pool alt ja nii kulus neljale küsimusele vastamiseks nutivahendeid kasutades koguni 45 minutit. Seejärel aga tutvustasid kõik meeskonnad oma reklaamplakatit ühe noorsooteose kohta. Tööd olid vahvad ja kokku on neist pandud rändnäitus, mis peaks jõudma koolidesse ja raamatukogudesse.

„Netikirjariini“ võitsid RVG Seitsmendikud, koosseisus Mariliis Ehrenpreis, Nele Novak, Anette Hannele Näkk.

Teise koha sai Valtu PK6: Kristiina Tali, Kärt Pihlap, Õie Ellen Agu, Ahto Liivamäe, ja kolmanda koha Kehtna PK Neli Musketäri: Tanel Toomla, Heiki Vaabel, Eneli Umbsaar, Katrin Silde.

Pranglimine 2015 Raplamaal

Väino Kundla,
(Kehtna PK), maakonna koor-
dinaator

Selle õppeaasta pranglimise ehk peastarvutamise võistlused maakonna ja riigi tasemel on lõppenud, parimatel on ees veel maikuus rahvusvaheline finaali Riias.

Rapla maakonna parimateks tulemusteks sel hooajal on kahtlemata Rapla ÜG 8.a klassi neiu Kristin Düüna 4. koht neidude klassis (7.-12. kl) suurepärase tulemusega viievõistluses – 20 963 punkti, ja Vana-Vigala õpetaja Marje Orava 3. koht naiste klassis 18 507 punktiga. Nemad on ka kutsutud Eesti koondisse võistluseks Riias.

1.-3. kl õpilastest esines väga tublilt Karlis Bollverk (Rapla ÜG 3.a kl), kes vabariiklikul finaali võistlusel saavutas 10. koha. Kokku oli selles vanuseklassis võistlejaid 7500. Esimese saja hulka jõudsid veel Kristen Vaher ja Ragnar Palmiste Märjamaa gümnaasiumist.

Maakondlikel meistrivõist-

lustel olid 4.-6. klassi õpilastest parimad Ahto Liivamäe Valtu PK-st, Elvis Toomistu Märjamaalt ja Sten Reins Kohilast. Eesti tasemel sai Ahto Liivamäe 65. koha (osalejaid oli üle 7000).

Neidude klassis olid maakonna parimad veel Liisa Tõns (RÜG) ja Adeele Rei (Valtu PK). Noormeestest sai maakonna parimana Siim Düüna Eestis 12. koha (osalejaid üle 2700). Maakonnas sai teise koha Daniel Tootsman (RÜG) ja kolmanda Tõnu Saarelaan (Kehtna PK). Tõnu Saarelaan ja Sten Pavelson (RÜG) jõudsid ka Eestis esisaja hulka.

Meeste klassis oli osavõtjaid suhteliselt vähe, siinkirjutanu sai vabariiklikus finaalis 7. koha.

Pranglimise aastat võib pidada kordaläinuks. Võistlus on õpilaste jaoks huvitav ja igati arendav, tahaks loota, et ka teised maakonna koolid ja õpetajad leiaks oma lastele võimaluse sellest osa võtta. Osaleda sai (ja saab) ka ilma kooli toeta, selleks tuleb lihtsalt väike osalusmaks tasuda. Nii et võimalusi oli ja on ka edaspidi kõigil huvilistel.

Senistele osalejatele soovin jätkuvat harjutamist ka suvel, et uuel hooajal veelgi edukam olla.

JÜRIPÄEVAST VOLBRIPÄEVANI
SUUR ALLAHINDLUS!

E-FARMER KASVUKOHT,
Rappeli keskus

Soovime osta
põllumaad üle Eesti.
Hea hind ja
kiire tehing!

Tel: 506 9600, Ott.
e-mail: ott@apslund.ee

Kalev/Cramo võitis avavaatuse kindlalt

Rapla korvpallikool

Pühapäeval, 26. aprillil peeti esimene mäng Alexela KML poolfinaalpaaris TYCO Rapla – BC Kalev/Cramo. Valitseva Eesti meistri Kalev/Cramo koduväljakul Saku Suurhallis peetud kohtumise algas Rapla jaoks positiivselt.

Kiirelt haaras TYCO Rapla kohtumises initsiatiivi ning läks juhtima 8:0. Ilusat mängu, kus rünnakud lahendati hästi ning vastased sunniti eksima, jagus kogu avaveerandi vältel. Teisele neljandikule mindi vastu TYCO Rapla eduseisul

20:12. Teisel neljandikul sai võrdsem ning korduvalt mängijaid kolme kaupa vahetanud Cramo oma mängu käima. Viimasel sekundil tabatud kolmesega kasvatati eduseis poolajaks 14-punktiliseks, 29:43 Rapla poolt vaadatuna.

Kolmanda ja neljanda veerandi mängis TYCO Rapla taas võrdsemalt, kuid siiski võib öelda, et parimad esitused jäid seekord esimesse veerandisse. Seeria avakohtumises jäi TYCO Rapla Kalev/Cramole alla numbritega 56:78. Poolfinaali pääseb kolm võitu saanud meeskond.

Tyco Rapla peatreener Aivar Kuusmaa (pildil) avaldas pärast kaotust võõrsil lootust, et kodumängul õnnestub äkki suurlubile siiski "varbale astuda". Foto: SIIM SOLMAN

Koolisport

Osavaim võrkpallur selgus Kohilas

Laine Rökk

Koolinoorte esimene "Osavaim võrkpallur" võistlus toimus Kohilas 21. aprillil võrkpallitreener Ingrid Kanguri eestvedamisel. Osales 37 koolinoort neljast koolist. Võistlus on individuaalne, mis annab võimaluse iseseisvalt harjutada.

4.-6. klassid (kavas viis osavusharjutust: ülaltsööt, täpsussööt ülalt, täpsussööt alt, täpsuspalling, järjest palling)

Tütarlapsed Gümnaasiumid

- Emma-Lota Piirmets, Kohila G
 - Keiti Kruusmann, Kohila G
 - Anni-Ly Abel, Kohila G
- Põhikoolid**
- Marliis Siniallik, Kabala PK-LA

- Aliise Mäevälja, Kehtna PK
- Keidi-Kaisa Liik, Kehtna PK

Noormehed Gümnaasiumid

- Markus Poomann, Kohila G
- Siim Kaarel Maasalu, Kohila G
- Ivan Shatalov, Kohila G

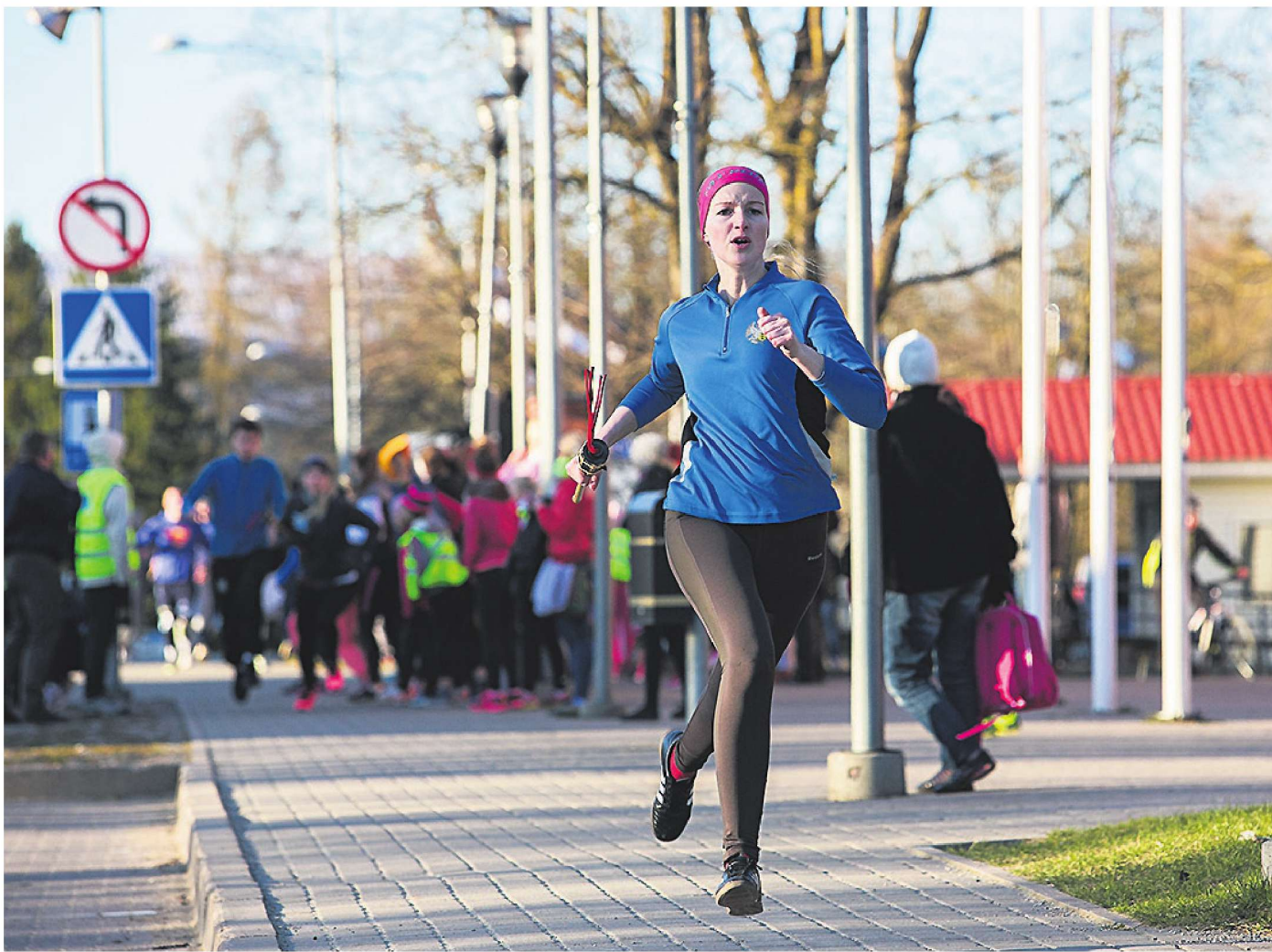
6.-9. klassid (kavas viis osavusharjutust: täpsussööt ülalt, täpsussööt alt, ülalt täpsussööt korvi, ründelöök, täpsusserv)

Tütarlapsed

- Karmel Kibuvits, Kohila G
- Iris Juhani, Kohila G
- Anne Marit Mereküla, Kohila G

Noormehed

- Kristo Forsel, Kohila G
- Marek Kullerkupp, Kohila G
- Oskar Laak, Kohila G

Rapla jüriööjooks, mis kulges mööda linna tänavaid, oli sel aastal eriti rahvarohke.

Foto: SIIM SOLMAN

Rapla jüriööjooksu võitis Vesiroosi gümnaasiumi 12.b klass

Siim Jõgis

Tänavu toimus Rapla jüriööjooks juba kahekümnendat korda. Teist aastat järjest said sellest osa võtta ka asutused. Enne seda oli jooks mõeldud vaid ühishümnasiumi ja Vesiroosi gümnaasiumi õpilastele.

Joosti neljapäeval, 23. aprillil ning sellest võttis osa tervelt 59 võistkonda. Igaüks koosnes kümnest jooksjast, kellest viis

olid naised ning viis mehed. Start anti kell 19.05 Rapla ühishümnasiumi staadionilt ning jooks kulges mööda linna

tänavaid. Esimene vahetus oli ühishümnasiumi algklasside-maja ees. Finiš asus Vesiroosi gümnaasiumi ees. Vahetuste pikkus varieerus 280-st 450 meetrini. Kogu distantsi pikkus oli kolm kilomeetrit ja 300 meetrit.

Kiireima ajaga jõudis finišisse Rapla Vesiroosi gümnaasiumi 12.b klassi võistkond ajaga üheksa minutit ja kaheksa sekundit. Rapla korvpallikool

kaotas neile viie sekundiga. Kolmandana jõudis finišisse Rapla Kaitseliidu võistkond, kelle aeg oli 9.20. Neljas oli RÜG-i 11.r (9.23) ja viies RÜG-i 12. klass (9.25). Eraldi peetud asutuste arvestuses võttis osa viisteist võistkonda. Esikoha sai üldarvestuses teiseks jäänud Rapla korvpallikool, kellele järgnesid Rapla Kaitseliit, Rapla taipoksiklubi, Päästkeskkond ja Politsei.

Kohila noored võrkpallurid said pronksi

Ingrid Kangur, treener

Möödunud nädalavahetusel toimusid Tallinnas kuni 18-aastaste (sündinud 1998 ja nooremad) tütarlaste Baltimaade spordikoolide ja -klubi meistrivõistlused, millest võttis osa 12 võistkonda.

Eestist said õiguse osaleda viis, Leedust neli ja Lätist kolm võistkonda. Parima Eesti

võistkonnana saavutas Kohila võrkpalliklubi pronksmedali.

Kohila selle vanuse naiskonna hooaeg käis üles-alla, koosseis on väga noor, puudusid kogemused ja löögijõud. Noorimad neist on sündinud 2001 ja 2002. Kande roll oli Kertu Laagi ja Karmen Mereküla olul, kes mängisid samal ajal ka naiskonna koosseisus Eesti ja Balti tiitlivõistlusi ning kellelt oodati seal väga suuri tegusid.

Sügisel tulid neid Eesti karikavõitjaks, talvistel Eesti Võrkpalli Liidu karikavõistlustel jäädki kuuendaks, kevadel tuldi Eesti meistrivõistlustel kolmandale koha-

le ning pääseti Baltimaade meistrivõistlustele. Aega õieti selleks valmistuda polnud, kuna nädal tagasi said lõpu naiste Eesti meistrivõistlused. Seega läksime lihtsalt hästi mängima. Turniir algas vägagi edukalt, alagrupis said tüdrukud kaks veenvat võitu ja ühe (hilisem kuldmedalist Vilnius) nabi kaotuse, mis viis Kohila nelja parema sekka. Poolfinaalis tuli alla vanduda 1:3 Daugavpilsile. Kolmanda-neljanda koha mängus tuli vastaseks Leedu Kaunas, kellele ei olnud kaks esimest geimi lootustki vastu saada ja tundus, et rong on läinud. Kolmandas geimis võtsid Kohila tüdrukud end

siiski kokku ja võitsid pikalt. Lõpuks võitsid Kohila neid kogu mängu 3:2 ning Kohila sai ainsa Eesti võistkonnana medali - pronksi!

Kertu Laak valiti üheks turniiri paremaks mängijaks, viimase mängu kohta võib aga öelda, et see oli kogu võistkonna ühine suur pingutus. Nooremad tegid, mis suutsid ja mis vaja, toetasid üksteist ja nii ta tuli, ajalooline medal. Naiskonnas mängisid: Kertu Laak, Karmen Mereküla, Kadi Talts, Reelika Piirsalu, Andra Aavik, Meryl Roots, Iris Juhani, Karmel Kibuvits, Anne Marit Mereküla, Maria Lutter, Anni-Ly Abel.

Juurimaal tehti algust rakendispordi välihooajaga

Siim Jõgis

Laupäeval, 25. aprillil tehti Märjamaa vallas Juurimaa talus algust rakendispordi välihooajaga. Juurimaa Rakendi nimelisel võistlusel astus üles rekordiline 24 ekipaazi. Kavas olnud kombineeritud maratoni võitis valitsev Eesti meister Eve Haggi.

Kombineeritud maraton koosnes ühest krossitakistusest ja 13 koonustakistusest. Võistlejate sooritusi hinnati puhtuse ja kiiruse alusel. Parima tulemuse sõitsid välja kahekümne teisena startinud valitsev Eesti meister Eve Haggi (Märjamaa) ja Varunessa. Kaassõitjaks oli

võidupaaril Signe Haggi. Edu teise koha saanud ekipaazi ees oli suisa 15 sekundit. Teise tulemuse sõitsid välja sama klubi kutsar Reelika Rätsep koos hobusega Sangar ja kaassõitja Kristin Juurikuga. Sama kaassõitja seis ka kolmandale positsioonile jõudnud vankril, mida juhtis Signe Haggi hobusega Hiiri. Neljanda koha sai Pille-Riin Reinaus hobusel Aramis ning see tähendas, et Märjamaa spordiklubi sai tervelt neli esimest kohta.

Võistluse võitnud Eve Haggi ütles, et nii pika edumaa teise koha saanud võistleja ees tõi hea hobune. "Varunessa on noor ja koostööaldis hobune. Ta on väga tähelepanelik, piisab käsklusest ja piitsa andma ei pea," ütles Haggi. Võistlusele läks ta enda sõnul mõttega, et läbida rada rahulikult ja tasakaalukalt, sest hobusele on see alles teine võistlus. "Ma teadsin, et ei tohi teda ära hirmutada," ütles Haggi

ning lisas, et lõpuks koostöö sujus.

Rakendispordi populaarsuse tõusu näitab see, et starti asus tervelt 24 ekipaazi. Haggi ütles, et ta on võistlustel osalenud alates 2008. aastast ning nii palju võistlejaid ei ole ta varem näinud.

Eesti Ratsaspordi Liidu rakendispordimäedžer Marko Villemson ütles, et üheks põhjuseks, miks Juurimaa võistlusest võttis osa nii palju sportlasi, oli see, et talvel viidi läbi vastavaid koolitusi. Tema sõnul nendel huvilisi jagus. Villemsoni sõnul oli kohal nii uusi võistlejaid kui ka vanu tegijaid, kellel paar hooaega vahele on jäänud. Uutele huvilistele tegi Juurimaa võistlustel osalemise lihtsamaks see, et vajadusel sai teistelt võistlejatelt vankrit laenata. Villemsoni sõnul on 24 ekipaazi osavõtt hea märk, et rakendispordi populaarsus on tõusuteel.

Andres Liiv ja Kristin Vaha käisid Raplas võistlemas

Siim Jõgis

Laupäeval, 25. aprillil toimus Raplas Sadolini spordihoones Eesti Tantsuspordi Liidu karikavõistluste etapp ja Tähtede turniir, mille korraldas tantsuklubi Mustang. Korraldajad olid ka võistluste edukaim klubi, kogudes kaheksa esikohta.

Võistlused peeti kolmekümne seitsmes stardigrupis ning kokku tegid tantsupaarid 346 starti. Mustangi tantsuklubi liikmed startisid neljakümne viiel korral. Kokku osales võistlusel 24 tantsuklubi/kooli Eestist ning üks paar Soomest. Päev oli võistlejatele pikk. Esmesed stardid olid hommikul poole üheksast ning võistlus lõppes alles kella üheteistkümnepaiku õhtul.

Võistluspäeva suurimaks tõmbenumbriks võib pidada

maailma jooksvas edetabelis 28. kohal asuva tantsupaari Andres Liiv – Kristin Vaha osalemist. Mustangi tantsupaar võistleb enamasti välismaal ning Eestisse väga tihti ei satu. Sadolini spordihoones toimunud võistlused olid neile sel aastal alles teine etteaste Eesti publiku ees.

Täiskasvanute klassis osales veel ainult üks tantsupaar. Need olid Matteo del Gaone ja Kristiina Reinfeldt, kes asuvad maailma edetabelis 51. kohal. Esikoha võtsid Liiv ja Vaha. Mustangi tantsuklubi treener Alari Liiv selgitas, et täiskasvanute klassis oli vähe osalejaid, sest võistlustantsus on täiskasvanud paaridel kindel eesmärk jõuda võimalikult kõrgele maailma jooksvas edetabelis.

"Tahes-tahtmata nõuab see võistlemist välismaal," sõnas

Liiv. Siiski tuleb paaridel, kes soovivad esindada Eestit maailma ja Euroopa meistrivõistlustel, võistelda aasta jooksul kodupubliku eest vähemalt neljal korral. Kuna Andres Liiv – Kristin Vaha on sel aastal võistelnud Eestis kahel korral, saab neid näha Eestis võistlemas veel sama palju kordi. Üks neist leiab aset novembris, kui tantsuklubi Mustang korraldab Raplas veel ühe tantsuspordiliidu karikavõistluste etapi.

Esikoha tõid Mustangile lisaks tantsupaarile Liiv – Vaha oma võistlusklassides Kristin Rahe, Lorelii Estaal, Robert Visu – Elo Taaring, Andreas Post – Emma-Karoliinne Vasnu, Robin Visu – Riin Voolaid (nii standard- kui ka ladinaameerika tantsudes) ja Markus Kiil – Katariina Kallaste.

Lauamängijatelt Eesti meistritiitel

Jaan Sulg

Lauamängijad lõpetasid hooaja Eesti absoluutarvestuse meistrivõistlusega Tihemetsa spordihoones. Arvestust peeti nii individuaalselt kui ka võistkondlikult.

Läbi hooaja hästi esinenud meie maakonna mängijad

panid ilusa punkti kõige tähtsamal võistlusel. Meeste ülitihedas ja rohkearvulises konkurentsis võitis Eesti meistritiitli Valter Viisut. Tarmo Lukile kuulus väga tubli kolmas koht. Nende vahele mahtus igipõline konkurent Saaremaalt Rein Kirst. Enn Viitkar ja Jaan Sulg pidid

paraku lõpetama kolmandas kümnes.

Naiste hulgas tuli pronksmedalile Ülle Laasner. Talvi Ainsar lõpetas viienda kohaga.

Võistkondlikult kuulus Raplamaale kolmas koht, meistreespool olid Pärnu (1. koht) ja Saaremaa (2. koht).

Kuusepalgi ost
Pärnu sadamas
ekspordiks.

Raieõiguse ja
metsamaa ost.

Tel 527 8119
senolavou@gmail.com

Avatud
Taanist toodud
KASUTATUD
RIIETE POOD!

Kauplus asub Rapla
turu platsil olevas
kaupluses
Kauplus avatud:
E-R 9-16, L 10-16,
P suletud

Metsakinnistute ja raide ost
(sobivad ka osaliselt raiatud ja hüpo-
teegiga koormatud metsakinnistud).
Aitame metsakavade koostamisel
ja paberite vormistamisel.

Tel 525 9788, harry@grundar.ee
faks 443 0376, Tehnika 15, Paikuse

tre Raadio
Rapla 91,3

Raplamaa
hää 24/7

www.treraadio.ee

Tähelepanu, METSAOMANIKUD!

SA Erametsakeskus kutsub INFOPÄEVADELE ja
METSANDUSTOETUSI TAOTLEMA.

Info toetuste taotlusvoorude kohta: Natura metsatoetusi saab tänavu taotleda 2.-21. maini ja Metsameetme toetust 8.-15. juunini. Toetustootluse saate kõige kiiremini ja mugavamalt esitada e-PRIA (epria.pria.ee) kaudu alates 4. maist!

Nõu ja abi: Toetustootlusi aitavad täita ja esitada metsaühistud. Täpsema info nõustajate vastuvõtuaegade kohta leiate erametsaportaalist www.eramets.ee > toetused ja nõustamine

Infopäevadel üle kogu Eesti vastavad osalejate küsimustele toetuste taotlemise kohta Põllumajandusministeeriumi peaspetsialist Helve Hunt, Erametsakeskuse arendusnõunik Triin Suur ja kontrolliüksuse juht Gunnar Reinapu. Infopäevad toimuvad kella 15–19 Sakus 28.04, Tartus 5.05, Pärnus 6.05 ja Rakveres 7.05. Palume osalemiseks täita registreerimisleht www.eramets.ee sündmuste kalendris.

Õpperetk: Erametsakeskuse ja Eestimaa Looduse Fondi koostöös loositakse e-PRIA kaudu Natura metsa toetuse taotluse esitanute seast välja neli õnnelikku, kel on võimalik koos ühe kaaslasega osaleda 19.06.2015 toimuvatel õpperetkedel lendorava elupaikadesse. Retke Alutaguse metsades juhivad tuntud zooloog Uudo Timm ja mükoloog Indrek Sell ja sellele toob võitjateni Estonian Nature Tours. Esitage oma taotlus e-PRIA kaudu ja osalege loosisel!

Täpsemat infot toetuse taotlemise tingimuste, infopäevade ja retke kohta leiate Eesti erametsanduse infoportaalist www.eramets.ee.

TOETA OMA METSA!

Estonian Nature Tours
Estonian Nature Tours hoolib, toetades
lendoravauuringuid alates aastast 2010
ja Noore Looduskaitse Auhinda
alates aastast 2005

Lesk ja tütar perega

Lein ei mahu sõnadesse,
alati jääb südamesse...

Mälestame varalahkunud

LEHO ILISTOMI

ja avaldame kaastunnet omastele.

Majaelanikud

Avaldame südamlikku kaastunnet Mallele kalli abikaasa

MATI

surma puhul.
Töökaaslased Järvakandi hooldekodust

Iga lahkumine on raske,
iga teelesaatmine kurb...

Mälestame varalahkunud klassivenda

LEHO ILISTOMI.

Avaldame kaastunnet omastele.

Klassijuhataja
Jaan Reimund ja
klassikaaslased Kaiu koolist

Mälestame unustamatut

PRIIT KRUUSIMÄGE
16. VI 1938 - 22. IV 2015

Meie kaastunne Maretile ja lastele peredega.

Tädi Helmi Küti
järeltulijad peredega

Meie siiras kaastunne Maretile perega

PRIIT KRUUSIMÄGI

kaotuse puhul.

Sinu tantsukaaslased ja Aino

Päikene tõuseb ja vaob,
inimene elab ja kaob...

Südamlik kaastunne Jana Kuusemäele

ELUKAASLASE

kaotuse puhul.

Kehtna MTK koolipere

See kevadpäev äkki tõi
troostitu nukruse rinda,
kui ohakas kurku
jää torkima nutt.
Meil raske on mõista veel
kaotuse koledat hinda,
et jäädavalt lahkusid
me juurest Sa...

Teatame kurbusega, et
lahkus meie kallis abikaasa,
isa, vanaisa, vanavanaisa

PRIIT KRUUSIMÄGI
16. VI 1938 - 22. IV 2015

Leinavad omaksed

Südamlik kaastunne Maret Kruusimäele

ABIKAASA

kaotuse puhul.
KÜ Künnapuu majarahvas

Aeg annab, aeg võtab,
aga mälestused meile
jäävad...

Südamlik kaastunne Maretile perega abikaasa, isa, vanaisa, äia

PRIIT KRUUSIMÄGI

kaotuse puhul.

Vend Jaan perega

Avaldame südamlikku kaastunnet Maretile ja Kaido perele abikaasa, isa, vanaisa ja äia

PRIIT KRUUSIMÄGI

surma puhul.

Naabrid Kald, Suviste, Viher, Raidma

Avaldame kaastunnet Marianne Ilistomile venna

LEHO

kaotuse puhul.
OÜ Harviker kollektiiv

Üks tee on käidud lõpuni...

Mälestame endist töökaaslast

LEINO LUKSI

ja avaldame kaastunnet lahkunu omastele.

Mari-Ann, Asta,
Arvo, Klarissa, Liina

Sügav kaastunne Leenale abikaasa, tütardele isa, vanaisa ning äia

LEINO LUKSI

kaotuse puhul.

Perekond Niit,
Meeri Spelman,
Ilse ja Heidi Rahkema

Rapla Vabadusvõitlejate Ühendus mälestab kaasvõitlejat

LEINO LUKSI

ja avaldab kaastunnet omastele.

Mälestame tublit kaitseliitlast

LEINO LUKSI

ja avaldame kaastunnet omastele.

Raikküla valla kaitseliitlased

Mälestame

LEINO LUKSI.

Südamlik kaastunne lähedastele.

Eno ja Ülle

LEINO LUKS

Sügavale hingesoppi kaotusvalu peidame.
Mälestuste päiksekullas ikka sulle mõtleme...

Leinab Erki perega

Kevadhommik tõi äkki kurbuse rinda,
raske veel mõista kaotuse hinda.
Silmanurgas kalliskivi, leinapisar selle nimi...

Siiras kaastunne Leenale laste, lapselaste ja lapselapselastega kalli

LEINO LUKSI

kaotuse puhul.

Maris, Teet, Milvi, Indrek, Marvi, Uku, Marek ja perekonnad Kirinid

Ikka mõtetes tuleme Su juurde,
hinges mälestus hell ja soe...

Langetame leinas pea.
Igavesele unele suikus Raikküla külavanem ja MTÜ Raikküla Kultuurikeskus juhatuse liige

LEINO LUKS.

Siiras kaastunne lähedastele.

Külahahvas ja kultuurikeskuse pere

Kevadtuultega läksid sa teele,
hea mälestus sinust jääb meelde...

Südamlik kaastunne perekond Luksidele kalli

LEINO

ootamatu kaotuse puhul.

Rukkilille talu

LEINO LUKS

Olid see, keda alati oodati,
kelle juures oli ikka soe,
kelle jaoks miski polnud liig raske,
kelle käsi oli alati toeks...

Leinavad abikaasa ja tütre peredega

Südamlik kaastunne omastele kalli

LEINO LUKSI

kaotuse puhul.

Klassikaaslased Lipa kooli päevilt

Sa andsid kõik,
mis oli Sul anda,
tööd tehes kulus eluniit...

Mälestame head kaaslast, abivalmis sõpra ning Kaitseliidu taasasutajat ja maleva tegevliiget

LEINO LUKSI.

Avaldame südamlikku kaastunnet lähedastele.

KL Rapla malev

Avaldame kaastunnet Illele ja Anule kalli isa

LEINO LUKSI

surma puhul.

Vir-Var Kauba OÜ kollektiiv

Mälestame

JAAK ROSSI.

Südamlik kaastunne lähedastele.

Eno ja Ülle

Mälestame kindlat kaaslast

JAAK ROSSI

ja avaldame kaastunnet omastele.
Sõbrad Põrgupõhja retkelt

Üks eluvärv igaveseks sulgus,
ees rahu, vaikus,
uni pikk...

Avaldame kaastunnet omastele maleva tegevliikme

JAAK ROSSI

kaotuse puhul.

KL Rapla malev

Avaldame kaastunnet Urmasele abikaasa

KRISTA

kaotuse puhul.
Töökaaslased Elektrilevist

Teatame sügava kurbusega, et meie hulgast on lahkunud minu kallis vanaema

SAIMA JUNNINEN
5. IX 1928 – 21. IV 2015

Tütretütar perega

Südamlik kaastunne omastele kalli ema, vanaema ja vanavanaema

SAIMA JUNNINENI

kaotuse puhul.

Surdi pere

Mälestame endist head kolleegi ja naabrit

SAIMA JUNNINENI

ja avaldame kaastunnet omastele.

Perekonnad Pailk, Pärdi, Väli, Rekkaro, Luhari, Kalf ning Malle, Silvia, Linda, Heldi ja Ella

Aeg annab kõik mul tagasi,
ei emasüdant iialgi...

Teatan kurbusega, et igavikuteele on lahkunud

SAIMA JUNNINEN.

Poeg Paul

Kallis Ülle!
Avaldame sügavat kaastunnet Sulle ja Sinu perele armsa ema

ANNE VITSBERGI

kaotuse puhul.
Endised klassikaaslased Kivi-Vigala Põhikoolist

KINO

MÄRJAMAA HELK

„Saint-Laurent“ (Prantsusmaa, alla 12aastastele keelatud)

29. aprill kl 17, 21

„Siin on Harold“ (Norra)

29. aprill kl 19.30

NÄITUS

Näitus „Kruusimägide pärand“

Mahtra talurahvamuuseum

Näitus kunstiõpilaste I poolaasta loomingust

Kehtna kunstide kool (II korrus)

Keila kunstiringi Sirlett keraamikanäitus “Õnnesina”

Eestimaa vanad karjakellad ja eri riikide karjakellad Ivi-Els Schneideri kogust

Märjamaa muusika- ja kunstikooli õpilaste näitus. Juhendaja Anne Aaspõllu

Kohila raamatukogu

Maia Muldma maalide näitus

Kohila Tornigalerii (Viljandi mnt 1), avatud kiriku lahtioleku aegadel või leppida kokku tel 5623 0741.

II klassi laste keraamikanäitus „Laulupidu“ (lastekogu)

Märjamaa gümnaasiumi saviringi õpilaste töö

Valgu põhikooli õpilastööde näitus

Märjamaa valla raamatukogu

Koidu Lauri vilditud piltvaibad „Koiduvärviline maailm“

Märjamaa rahvamaja Ly galerii

Eve Niinemetsa maalid

Fotonäitus “Kevade ootel”

Teemanäitus “Vaasid” (fuajees)

Raikküla kultuurikeskus, näituse külastamiseks helistada tel 516 0783

Svetlana Mäe siidimaalid (saalis)

Eesti kitsarööpmeline raudtee: rongimudelid (vitriinis)

Hammas palub hoolitsust: konkursitööde näitus stendidel (lasteosakonnas)

Rapla keskraamatukogu

Sirje Peterseni maalinäitus „Värvi varjus“

Rapla kultuurikeskuse Rütmani galerii

MUUSEUM

JÄRVAKANDI KLAASIMUUSEUM

„Tehase Tarbeklaas peakunstniku Helga Kõrge klaastooted aastast 1953-1992“

Püsiväljapanek „134 aastat Järvakandi klaasitööstust“

„Tindipotid ja -pudelid Järvakandi klaasimuuseumi kogudest“

Muuseum avatud K, N, R kl 11-18 L 11-15, tel 518 2610 ja 5390 4677

MAHTRA TALURAHVAMUUSEUM

Näitus „Kruusimägide pärand“

Püsinäitus „Eesti talupoja elu 19. sajandil ja Mahtra sõda“

Muuseum avatud T-L kl 11-16

SILLAOTSA TALUMUUSEUM

„Velise vallaavalitsuse tegemised aastatel 1918-1944 Rahvusarhiivi materjalide põhjal“

Püsinäitus „Märjamaa ja Vigala kihelkonna inimeste ning aja lugu“

Avatud E-R kl 10-17, L-P ettetellimisel

HAGERI MUUSEUM

Püsinäitused „Maa-apteek“, „Kihelkonnakeskus Hageri“ (fotonäitus)

Avatud T, K, N kl 11-16, tel 5648 3828 või e-post virve.õunapuu@kohila.ee

TEATER

„Laip sahvris“. Haimre näitetrupp Mokakobin

(viimast korda!)

Haimre rahvamaja, 30. aprill kl 19

KOOLITUS/LOENG

Inimese disain ja kogemuskoolituse töötuba

Rapla Elujõu Keskus (Telliskivi 72G), 3. mai kl 12

Konverents-infopäev põllumajandustoetuste kohta

Märjamaa rahvamaja, 5. mai kl 10

KONTSERT

Barokkmuusika kontsert „Kuningale külla“

Järvakandi kultuurihall, 29. aprill kl 10

Märjamaa muusikakooli kevadkontsert

Märjamaa rahvamaja, 29. aprill kl 17

Raplamaa Laulukarusell 2015 eelvoor

Rapla kultuurikeskus, 30. aprill kl 14

Kontsert-etendus „7 vaprat“

Kohila spordihoone, 1. mai kl 19

Folklooriseltsi Kiitsharakad naisrühm 30, segarühm 15

Vana-Vigala rahvamaja, 2. mai

Muusikaline lavastus „Peeglimeister“

Rapla kultuurikeskus, 2. mai kl 19

MITMESUGUST

Raamatukogu toob kirjaniku kooli: Heli Künnapas kohtub lugejatega

Rapla Vesiroosi gümnaasium, 29. aprill kl 12.30

Rapla ühisgümnaasium, 29. aprill kl 14

Kehtna valla XII kirjanduspäevad: kohtumine Heli Künnapasega

Kehtna raamatukogu, 29. aprill kl 17.30

Suur volbritrall

Märjamaa lauluväljak, 30. aprill kl 18

Keava volbriöö

Keava laululava suveaed, 30. aprill kl 19

Kevadlaat

Märjamaa lauluväljak, 2. mai kl 9

Vabavaratalgud 2015

Rapla kultuurikeskuse kammersaal, 2. mai kl 10

Hooaja lõpupidu Kaereperes

Valtu seltsimaja, 2. mai kl 19

Zumba tantsuetendus

Rapla, Sadolini spordihoone, 3. mai kl 11

Tsirkus lastele

Rapla kultuurikeskus, 6. mai kl 11

Luulelõuna. Esineb Mathura

Rapla keskraamatukogu, 6. mai kl 13

Loe ja meisterda!

Rapla keskraamatukogu, 6. mai kl 16

SPORT

Võrkpalli miniliiga finaali

Kohila spordihoone, 29. aprill kl 9

KoMo rattasari 2015, I etapp

Kaerepere, 1. mai kl 12

Raplamaa KV klassikalises jõutõstmises

Märjamaa võimla raskejõustiku saal, 2. mai kl 11

Rapla maakonna MV korvpallis

Kohila spordihoone, 2.-3. mai algusega kl 12

Rattavõistlus lastele

Kohila spordikompleks, 5. mai kl 18

Maakonna MV murdmaajooksus

Rapla, Vesiroosi terviserada, 6. mai kl 17

Ootame teateid sündmuste kohta iga nädala reedeks meiliaadressil kuulutused@sonumid.ee. Tel 489 2130. Järgmine "KUHU MINNA" ilmub 6. mai lehes.

Mathura – meelevaigel luuletaja

Mathura e Margus Lattiku luulet lugedes tabab lugejat ühtelugu üllatus ja ehmatus. ”Hilisel õhtul laskub põldude kohale udu. / Ma jalutan sellesse ega puutugi seda” (luulekogust ”Sõstramesi”, 2003). Tohoh! ”Ma naeratan / justkui esimest korda” (sealsamas). Ja veel. ”Vahel mõtlen, et kõik ongi ainult / veega joonistatud vesi” (kogust ”Käe all voogav joon”, 2013).

Kolmapäeval, 6. mail kell 13 loeb Margus oma luuletusi Rapla keskraamatukogus luulelõunal. Kõik luulehuvilised on oodatud. Sel puhul küsisin temalt paar küsimust. Ta sai küsimused kätte Lelles, aga vastas juba kaugelt maalt: ”Kirjutan need read vaikes majakeses Šveitsi mägedes. Eemal terendavad lumised mäetipud. Täheldasin täna, et vahel on parem näha puude taga mäge kui näha mäe taga puid.”

Alustasid ühena Erakkonna luulerühmituse liikmetest. Erakuna. Kuidas tunned end täna eesti luulemaastikul?

Tunnen end endiselt era-

kuna. Võib-olla rohkemgi kui tollal (Erakkonna alguses). Ainult et vahepealse ajaga on mulle eraklus ja üksindus meeldima hakanud. Ma usun, et üksindus on üks suuremaid kingitusi, mis inimesele antud. Tihti peale on just üksinduses, kus väliseid impulsse vähem, võimalik lähemale jõuda arusaamale iseendast, sellisena nagu me teistest sõltumatult oleme.

Loomeinimesena tundub see mulle eriti oluline. See ei tähenda, et mul mõttekaaslasti ei oleks, aga nemad on ehk pigem võimalus jagada üksindushetkedel avastatud. Üksindus on tänapäeval ehk alahinnatud. Selles nähakse sageli kurbust. Eraklusest tähtsam on aga vahest mitte tunda end väljajäetuna. See tunne mind enamasti ei paina.

Püüdlud luuletades pingsalt meelevaiguse poole, ”kuni midagi ei ole enam näha” (nõnda kirjutad ”Kumalasepäevas”). Mis avaneb su pilgule siis, kui midagi ei ole enam näha?

Kui minna pimedast toast

kirka päikese kätte, on silmadel valus ja raske on kohe enda ümber paljusid asju eristada. Samamoodi on siis, kui olla pimedas toas – alguses ei ole midagi näha, aga aja jooksul silm harjub ja leiab palju detaile. Kirjutamise protsess on minu jaoks midagi sarnast – püüan tabada seisundit, mis oleks mulle endale avastus. Piltlikult öeldes tahan astuda ruumi, kus kohe ei saa aru, mis seal on või kas seal midagi üldse on. Aga kui seal natuke viibin, näen, et seal ei ole sugugi mitte tühjus.

Mulle tundub, et ka vaimsus tervikuna võiks olla selline „heledusse uppumine“. See, et alguses midagi näha ei ole, annab võimaluse avada end uutele tõlgendustele ja tähendustele ja toonidele, millest kasvada. See pole kõikidele küsimustele vastuse saamine, vaid jätkuv liikumine tundmatusse, kus on ikka ja üha enam, mida avastada. Elu võiks teatud määral alati jääda mõistatuseks. Vähemalt ma ise tahaksin nii. Seda ma näengi, kui enam „midagi näha ei ole“.

Küsis Ly Ehin

JAN UUSPÕLD ESITLEB:

MEES METSAST

MART MÜÜRISEPP

AUTOR: REIN PAKK

8. MAI MÄRJAMAA KULTUURIKESKUS

31. MAI RAPLA KULTUURIKESKUS

Piletid Piletilevis ja kohapeal.

Korraldaja: Prem Productions OÜ, tel +372 5666 6670

NELJAPÄEV 30.04	REEDE 1.05	LAUPÄEV 2.05	PÜHAPÄEV 3.05	ESMASPÄEV 4.05	TEISIPÄEV 5.05	KOLMAPÄEV 6.06
ETV 06.55 Terevisioon 08.55 Draamasari Oru valitseja 09.50 Minuscule 09.55 Terevisioon* 11.55 Pealtnägija* 12.40 Eurovisiooni laulud 2015 13.25 Eesti looduslikud pühapaigad. Tammiku hiis* 13.35 Pildi sisse minek. Ülo Öun 13.45 Ameti-lood. Juustumeister (ETV 2004) 14.10 Vabariigi kodanikud (subtiitritega)* 15.05 Puutepunkt* 15.35 Meie inimesed. Aarne* 16.00 Draamasari Holby City haigla. Eitamine 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Draamasari Önne 13 (Eesti 1999) 17.35 Draamasari Oru valitseja 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.00 Ajujaht 2015. Finaal 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Kapital 22.10 Ml. Imelised artistid 22.35 Muusikadokk Soul Power. Taassünni aastad 23.30 Ringvaade* 00.36 ERR.ee uudised	06.48 Vihma loits. Greip 06.50 ETV huumori kuld 08.55 Lau-lugu 09.00 Salu Juhani ja ta sõbrad 09.55 Juhani Uppin August Teppo lõotsal 10.20 Juhuslik kohtumine 11.25 Volbripäev 11.50 Ml. Imelised artistid* 12.20 Soul Power. Taassünni aastad 13.15 Kõlab hästi! 13.20 Niimuudu om 13.40 Kapital* 14.10 Foorum 15.00 Osoon* 15.30 Öhinapõhised Peruus 16.00 Holby City haigla 17.00 Üks tegu 17.10 Curly Strings 17.15 Võidab see, kellel on kõige hullem mees 18.30 AK 18.45 Polyphon 40 – revisited 19.15 Estonian Voices 19.20 Krei-siraadio 19.35 Mõistlik või mõttetu 20.05 Viimane tango Halifaxis 21.00 AK. Ilm 21.20 Sport 21.30 Riigivargad 22.25 Kõige õigem eestlane 22.55 Pealtnägija* 23.40 Sild 00.40 Superlove 00.46 ERR.ee uudised	07.30 Animasarjad 08.15 Arva ära, kui palju ma sind armastan 08.30 Maša muinasjutud 08.35 Nõialuud ja kõik muud 09.00 Puutepunkt 09.30 Mõistlik või mõttetu 09.55 Eesti looduslikud pühapaigad 10.00 Maahommik 10.45 Önne 13 11.15 Pealtnägija 12.05 Kimalaste saladused 13.00 Pilte Indiast. Kõrbeprintside kuningriik 13.05 Frankie 13.55 Viimane tango Halifaxis 14.50 Võimu kants 15.50 Suurmeistrid* 16.20 Jalgpalli Premium liiga. Tallinna FC Flora - Tallinna FC Levadia 18.30 Aktuaalne kaamera 18.40 Attenborough' Noa laev 19.35 Rakett 69. Kolm parimat 20.00 Öhinapõhised Peruus 20.30 Önne 13 21.00 AK. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.35 Hallid kardinalid 22.25 Inspektor Morse 00.10 Eurovisiooni laulud 2015 00.56 ERR.ee uudised	07.30 Näh 07.35 Pimmi ja Pamm seiklused 07.40 Sam-sam 07.50 Vahva Roosi 08.00 Väike printsess 08.10 Mesilane Maia 08.25 Arva ära, kui palju ma sind armastan 08.35 Belka ja Strelka 08.45 Lastetuba 09.00 Tähenadised 09.05 Prillitoos 10.00 Hommik Anuga 11.15 Tareq Taylori Põhja-maade kokakunst 11.45 Puutepunkt 12.10 Attenborough' Noa laev 13.05 Riigivargad 14.05 Polyphon 40 - revisited* 14.35 Vahtsõ ilma veere pääl 15.29 Luuletus 15.30 Jah, härja peaminister 16.00 Esmaspäeva hommikud 16.45 Inspektor Morse 18.30 AK 18.40 Ajavaod 19.10 Eurovisiooni laulud 2015 19.55 Miranda 20.30 Wikmani poisid 21.00 AK. Nädal. Ilm 21.40 Sport. Sport 22.00 Mari Kalkuni päris muusika 22.05 Sild 23.05 Hommik Anuga* 00.20 Frankie 01.13 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Draamasari Oru valitseja 09.45 Minuscule 09.55 Terevisioon* 11.55 Maahommik* 12.40 Öhinapõhised Peruus 13.10 Tareq Taylori Põhjamaade kokakunst. Trysil 13.40 Mõistlik või mõttetu* 14.10 Telelavastus Wikmani poisid 14.40 Rakett 69. Kolm parimat* 15.10 3 hitti. 1980ndad. Rökk 15.20 Vaarao sõjavägi 16.00 Draamasari Holby City haigla. Vaevata ei saa midagi 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Önne 13 17.40 Draamasari Oru valitseja 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.05 Osoon 20.35 Meie inimesed. Alan 21.00 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.05 Vabariigi kodanikud 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 OPI Teater 22.10 Draamasari Esmaspäeva hommikud. Legend ja langus 22.50 Komöödiasari Miranda. Enne kui suren 23.20 Ringvaade 00.25 Dokfilm Kaalu-keel huthid ja Jeemen 01.12 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Draamasari Oru valitseja 09.45 Minuscule 09.55 Terevisioon* 11.55 Tähenadised. Lootus* 12.00 Prillitoos 12.55 Osoon (subtiitritega)* 13.25 Välisilm* 14.00 Ajujaht 2015. Finaal 15.00 Estonian Cup rattamaratonid 1. etapp 15.30 Ajavaod. Ärimehed. A.Le Coq* 16.00 Draamasari Holby City haigla. Enesevalitsuse kaotus 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Draamasari Önne 13 17.35 Draamasari Oru valitseja 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.05 Vabariigi kodanikud 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 OPI Teater 22.10 Draamasari Esmaspäeva hommikud. Legend ja langus 22.50 Komöödiasari Miranda. Enne kui suren 23.20 Ringvaade 00.25 Dokfilm Kaalu-keel huthid ja Jeemen 01.12 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Draamasari Oru valitseja 09.50 Minuscule (Prantsuse 2011) 09.55 Terevisioon* 11.55 Meie inimesed. Alan* 12.25 OPI teater* 12.55 Kõlab hästi! Mari Kalkuni päris muusika* 13.00 Riigikogu infotund 14.00 Hommik Anuga* 15.15 Maahommik* 16.00 Draamasari Holby City haigla. Midagi on õhus 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Draamasari Önne 13 (Eesti 1999) 17.35 Draamasari Oru valitseja 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.05 Pealtnägija 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Forum 22.30 Komöödiasari Jah, härja peaminister, 5/6. Vabaso- tlane (Yes, Prime Minister, Inglise 2013) 23.00 Draamasari Võimu kants. Mõistus ja tunded (Borgen, Taani 2013) 00.00 Ringvaade* 01.08 ERR.ee uudised

ETV 2

07.00 Animasarjad 07.50 Väike prints 08.15 Lastetuba 08.35 Põrsa Peppa 08.40 Piknikutort 08.45 Indiaani- poiss Yakari 09.00 Ringvaade* 10.05 Holby City haigla 11.05 ES2Q 11.30 Haridus 13.09 ERR.ee uudised 15.30 Väike prints 16.00 Lastetuba 16.15 Lastetuba 16.15 Cedric 16.25 Indiaanipoiss Yakari 16.40 Okaspead 17.05 Mikk ja Tšavapa 17.15 Arva ära, kui palju ma sind armastan 17.25 Stella ja Sam 17.40 Siilipoiss Alfredi seiklused 17.50 Fiksikud 18.00 Väike prints 18.20 Lammasshaun 18.30 Lastetuba 18.45 Väike printsess 18.55 Oktonaudid 19.05 Loomaaia tee 64 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 AK (vene keeles) 20.00 Teaduspalavik 20.30 Surm - lugusid elust 21.30 Kaardi- maja 22.20 Mis juhtuks, kui...? 22.45 Eesti TOP 7 23.35 900 päeva 00.39 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 08.45 Indiaani- poiss Yakari 09.00 Ringvaade* 10.00 Holby City haigla 10.55 Smallville 11.40 Opus ore 12.35 Arabella, mererõõvli tütar 13.45 Eesti lood 14.15 Laaneta- guse suvi 15.30 Väike prints 16.00 Lastetuba 16.10 Vahva Roosi 16.25 Arva ära, kui palju ma sind armastan 16.35 Päikeselaeas 17.25 Stella ja Sam 17.40 Siilipoiss Alfredi seiklused 17.50 Tugitoolisport 18.00 Nõialuud ja kõik muud 18.30 Lastetuba 18.45 Väike printsess 18.55 Oktonaudid 19.05 Lammasshaun 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 AK (vene keeles) 19.45 Lood pildi seest 20.25 Kimalaste saladused 21.15 Maailmaparandajad 21.30 Värvi- lind 21.40 Suurmeistrid 22.10 Kuritegu 23.10 Kaardimaja 00.00 BFM esitleb 00.30 Eesti TOP 7* 01.28 ERR.ee uudised	09.00 Hansuke ja Greteke 10.00 Tugitoolisport 10.05 Belka ja Strelka. Vallatu pesakond 10.15 Lammasshaun 10.25 Baleriin Angelina 10.40 Kevadlaulud Saaremaal 11.00 Maailmaparandajad 11.15 Kesk- päevane praam 12.30 Kirjandus- ministeerium* 13.00 Ml. Imelised artistid* 13.30 Haridus 15.05 Eesti lood. Lihast ja luust 15.35 Vene draama Esimeses ringis 16.20 Smallville. Iidol 17.00 Lastefilm Öed vampiirid 18.35 Joonas jutud. Kadunud mütsi saladus 19.00 Animasari Mesilane Maia. Villi maas 19.10 Animasari Näh 19.20 Aktuaalne kaamera (viipekeeles) 19.30 Aktuaalne kaamera (vene keeles) 19.45 Keskonnakuu. Tapjavaal 21.05 Tuukrid vihmas 21.30 Teatriõhtu Hamlet 23.15 Maailma kino Täiuslik meel 00.48 ERR.ee uudised	09.00 Öed vampiirid 10.35 Okas- pead. Paharetid 11.00 Mõtete sunnil 11.30 Urmas Ott ja teised. Viimane saade 12.30 Trikoloor. Lennart Meri 13.25 Carte blanche. Lia Laats Maailmaparandajad 11.15 Tarmo album. Urmas Ott 15.00 Carte blanche. Jaan Kross 16.00 Siin ja praegu. Silvia Laidla 16.50 Värvi- lind 17.00 Hansuke ja Greteke 18.00 Lood pildi seest* 18.40 Arva ära, kui palju ma sind armastan 19.00 Suursilm. Kärnkonnabänd 19.10 Näh 19.20 Aktuaalne kaamera (viipekeeles) 19.30 Aktuaalne kaamera (vene keeles) 20.00 Estonian Cup rattamaratonid 1. etapp 20.30 Teema- õhtu. Oma või võõras. Kaksikõed 21.30 Oma või võõras 22.00 Varastatud kohtumine 23.40 Meie inimesed. Inge 00.05 Ei saa mitte vaiki olla. Siiri Sisask 00.29 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 09.00 Unistus põhjapoolusest 09.30 Holby City haigla 10.30 Estonian Cup rattamaratonid 11.00 Päikseline itaalia köök 11.25 Tähtis aasta 11.55 Merle Palmiste 12.55 Eesti TOP 7* 13.48 ERR.ee uudised 15.30 Mesilane Maia 15.40 Tugitoolisport 15.50 Huviline filmikaamera 16.00 Lastetuba 16.15 Animasarjad 17.05 Geronimo Stiltoni lood 17.30 Pipi Pikksukk 17.55 Leon 18.00 Mina ja Miia 18.25 Mily murrab pead 18.30 Lastetuba 18.45 Säde 19.00 Oktonaudid 19.10 Väike kummitus Laban 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 AK (vene keeles) 20.00 Esimeses ringis 20.45 Eesti lood 21.10 Palmse 21.30 Tammiku hiis 21.35 Surm - lugusid elust 22.30 Keskonnakuu 22.25 Teaduspalavik 22.55 Keskonnakuu 00.15 Päikseline itaalia köök 00.51 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 07.50 Mina ja Miia 08.15 Lastetuba 08.35 Mily murrab pead 08.40 Väike kummitus Laban 08.50 Indiaanipoiss Yakari 09.00 Ringvaade* 10.05 Holby City haigla 11.05 Teaduspalavik 11.35 Keskonnakuu 12.32 ERR.ee uudised 15.30 Mina ja Miia 16.00 Lastetuba 16.15 Cedric 16.25 Indiaanipoiss Yakari 16.40 Samsam 16.50 Mikk ja Tšavapa 17.00 Hiirelabor 17.05 Willy Fogiga ümber maailma 17.30 Väike printsess 17.40 Siilipoiss Alfredi seiklused 17.50 Fiksikud 18.00 Väike prints 18.20 Maša muinasjutud 18.30 Lastetuba 18.45 Säde 19.00 Oktonaudid 19.05 Pikni- kutort 19.05 Oktonaudid 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 AK (vene keeles) 20.00 Meie inimesed. Tia-Mall 20.25 Kapital 20.50 Minuscule 21.00 Iyhikas Kaardimaja 21.30 Gloria 23.15 Opus ore 00.10 Järvimuusika 01.11 ERR.ee uudised
--	--	---	--	--	---

KANAL 2

06.10 Eluteed 06.40 Garfield 07.10 Sylvesteri ja Tweety seiklused 07.35 Lucky Luke seiklused 08.00 Reporter* 09.00 Põhi ja lõuna 10.00 Natalia saatuse lainad 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Pilvede all* Erik teeb meeleheitliku katse skandaali siluda 12.30 Saladused 13.00 Suur lotokol- mapäev - Rooside sõda 14.00 Süütu süüdlane 15.00 Mentalist. Huvasti! Ja tänan kõigi punaste kalade eest 16.00 Külade- tektiivid. Viimane soov 17.00 Natalia saatuse lainad 18.00 Põhi ja lõuna 19.00 Reporter 20.00 Laula mu laulu 21.30 Restart 22.30 Gigolo-me- es 2 00.10 Panus favoriitidele! 01.50 Mõrvaennetajad. Kohtuotsus 02.35 Rizzoli ja Isles*. Fööniksi tõus 03.15 Reporter* 04.05 Hooaeg 04.40 Külade- tektiivid. Viimane soov 05.25 Doktor Oz	06.10 Eluteed 06.40 Garfield 07.10 Sylvesteri ja Tweety seiklused 07.35 Lucky Luke seiklused 08.00 Reporter* 09.00 Põhi ja lõuna 10.00 Natalia saatuse lainad 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Pilvede all* Erik teeb meeleheitliku katse skandaali siluda 12.30 Saladused 13.00 Suur lotokol- mapäev - Rooside sõda 14.00 Süütu süüdlane 15.00 Mentalist. Huvasti! Ja tänan kõigi punaste kalade eest 16.00 Külade- tektiivid. Viimane soov 17.00 Natalia saatuse lainad 18.00 Põhi ja lõuna 19.00 Reporter 20.00 Laula mu laulu 21.30 Restart 22.30 Gigolo-me- es 2 00.10 Panus favoriitidele! 01.50 Mõrvaennetajad. Kohtuotsus 02.35 Rizzoli ja Isles*. Fööniksi tõus 03.15 Reporter* 04.05 Hooaeg 04.40 Külade- tektiivid. Viimane soov 05.25 Doktor Oz	06.15 Klikitähed. Suured trikid 06.40 Naistevahetus 07.30 Doktor Contraptus 08.20 Hubert ja Takako 08.45 Top Shop 09.00 Aia- ja kodusaade 10.00 Lemmikretseptid 10.45 Hooaeg 11.30 Rooli võim 12.00 Subboteja 13.00 Radar 14.00 Piire ületades*. Finaal! 15.00 Kodutu- ne 16.00 Viimane võmm*. Reeturid. Õised armastajad sõna otseses mõttes astuvad laiba otsa. Selgub, et tapetu on krimiosakonna uurija Joonas Kalljund 17.00 Pudelipost minu mehele 19.00 Reporter+ 19.35 Galileo 20.35 Heeringas Veenuse öäl - Sepo Seemani eri 21.35 Kuula mu laulu. Tänase õhtu staar on särav Hanna-Liina Vösa 22.35 Bridget Jones. Täitsa lõpp 00.50 Peacock 02.25 Jane Austeni tõrjutud tunded 04.20 Reporter+* 04.50 Mängufilm Gigolo-me- es 2	06.10 Rooli võim 06.35 Galileo 07.25 Tom ja Jerry Jerry 07.50 Doktor Contraptus 08.20 Kiisuke Auh 08.30 Päkapikk ja maja 08.40 Kuldvillak 09.15 Meie aasta Hiinas. Teismelised 10.05 Nädalalõpp Kanal 2ga 11.35 Laula mu laulu 13.05 Naabriplika. Ausammas 14.05 Pilvede all 15.05 Armastus Piterburis 17.00 Roosikunin- ganna 19.00 Reporter+ 19.35 Meie aasta Hiinas. Otsime kodu 20.25 Sajandi armastus. Hürremit tahetakse tappa 22.30 Selfridge'i kaubamaja. Lohutumatus leinas Harry mat- tab oma armsa Rose'i. Ainult ränk töörabamine hoiab teda terve mõistuse juures. Rosalie abiellub vene aadlimehega 23.30 Ka gangster on inime- ne 01.35 Tere tulemast lõksu 03.15 Bridget Jones. Täitsa lõpp 05.00 Reporter+* 05.30 Kuula mu laulu	06.10 Eluteed 06.40 Garfield 07.10 Sylvesteri ja Tweety seiklused 07.35 Lucky Luke seiklused 08.00 Reporter* 09.00 Põhi ja lõuna 10.00 Natalia saatuse lainad 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Sajandi armastus 12.30 Heeringas Veenuse öäl 14.00 Süütu süüdlane 15.00 Mentalist. Pu- nane müts 16.00 Külade- tektiivid. Viimane seanss 17.00 Natalia saatuse lainad 18.00 Põhi ja lõuna 19.00 Reporter 20.00 Krimi 20.30 Radar 21.30 Viimane võmm. Tüdrukute õhtu 22.30 Must nimekirj. Pere- kond Kenyonid 23.30 Mängufilm XXX 01.55 Hr Päiksekiir. Crystal jääb 02.20 Mentalist*. Mingi kuld ei jää püsima 03.05 Reporter* 03.55 Aia- ja kodusaade 04.40 Külade- tektiivid. Surm saabus peale valimisi 05.25 Doktor Oz. Kris- tey Alley võitlus kilodega	06.10 Eluteed 06.40 Garfield 07.10 Sylvesteri ja Tweety seiklused 07.35 Lucky Luke seiklused 08.00 Reporter* 09.00 Põhi ja lõuna 10.00 Natalia saatuse lainad 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Kodutunne 12.30 Köök 13.00 Naabriplika 14.00 Süütu süüdlane 15.00 Mentalist. Punane klaashele 16.00 Külade- tektiivid. Surm saabus peale valimisi 05.25 Doktor Oz. Ögijate salamaailm	06.10 Eluteed 06.40 Garfield 07.10 Sylvesteri ja Tweety seiklused 07.35 Lucky Luke seiklused 08.00 Reporter* 09.00 Põhi ja lõuna 10.00 Natalia saatuse lainad 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Viimane võmm*. Tü- drukute õhtu 12.30 Radar 13.30 Krimi 14.00 Süütu süüdlane 15.00 Mentalist. Saatana kirss 16.00 Külade- tektiivid. Ta läks liiga kaugele 17.00 Natalia saatuse lainad 18.00 Põhi ja lõuna 19.00 Reporter 20.00 Suur lotokolmapäev - Rooside sõda 21.00 Saladused 21.30 Pilvede all 22.30 C-Komando 23.00 Rizzoli ja Isles. Kui sa ei talu kuuma... 00.00 Restart 01.00 Seadusesilm. Plahvatus- ohtlik lahendus 01.45 Chuck 02.25 Krimi 02.50 Rooli võim 03.15 Reporter* 04.05 Lemmikretseptid* 04.40 Külade- tektiivid 05.25 Doktor Oz
--	--	---	--	--	---	--

TV3

06.15 Beyblade: metalli raev 06.40 Käsna-Kalle Kantpüks 07.05 Aladdin 07.30 Käsna-Kalle Kantpüks 07.55 Süda-measi: Soovi- matu taaskohtumine 08.55 Meisterk- kock 09.55 Kirgede torm 11.00 Vaprad ja ilusad 11.30 Top Shop 11.45 Võimalik vaid Venemaal 12.15 Appi tuleb selgeltnä- gija 13.15 Riskikul- ler 14.15 Seitsmes taevs 15.15 Vaprad ja ilusad 15.50 Kirgede torm 16.55 Süda- measi 18.00 Meisterkock 19.00 Seitsmes uudised 20.00 Homme saabus eile 20.30 Kättemaksukontor 21.35 Selgeltnä- gijate tuleproov 23.10 Palume lavale parimad palad 00.10 Volgadega ümber Musta mere 00.45 Grey anatoomia 01.45 Firma 02.40 Wilfred: Sa- ladused 03.10 Palume lavale parimad palad 04.05 Homme saabus eile 04.35 Seitsmesed uudised 05.25 Selline on elu!	06.15 Beyblade: metalli raev 06.40 Käsna-Kalle Kantpüks 07.05 Aladdin 07.30 Käsna-Kalle Kantpüks 08.00 Ever After High: kadu- nud kevad 09.00 Monster High: kummi- tused 10.30 Palume lavale parimad palad 11.30 Kättemaksukontor 12.35 Selgeltnägijate tuleproov 14.15 Seitsmes taevs: Ma armastan Lucy't 15.15 Presidendi tütar 17.20 Gulliveri reisid 19.00 Seitsmesed uudised 20.00 Me armastame Eestit 21.30 Keeris. Margit tajub, et ta elu on õhus. Rael läheb isaga leppima. Sil- via ja Karl avastavad Lilli kadu- mise. Vaiksoo blogi kütab kirgi 22.30 Võimalik vaid Venemaal 23.00 Vene jahi eripära 01.00 Castle: Sinine liblikas 02.00 Midsomeri mõrvad: Peidusloom 03.40 Ootamatult isaks: Kõnni kõhuhäda nimel 04.00 Keeris 04.50 Seitsmesed uudised	05.40 Kirgede torm 07.25 Madagaskari pingviinid 07.50 Kung fu panda 08.10 Printsess Sofia Esimene 08.35 Madagaskari pingviinid 09.00 Simpsonid 10.00 Heimari kokaklubi 10.30 Laupäev perega 11.00 Nurgakivi 11.30 Naistesaa- de 12.00 Kättemaksukontor 13.05 Vabad mehed: Need, kelle soontes voolab jäävesi 14.05 Võimalik vaid Venemaal 14.35 Miss Fisheri mõrvalood: Mõrv Victoria sadamas 15.50 Šura. Kurt Seyit otsustab Šura aga abielluda, kuid Šura sõp- russuhe Petroga tekitab temas armu- kadedust 18.00 Keeris 19.00 Seitsmesed uudised. Nädalalõpp 19.30 Vapper Jock 21.10 Padjaklubi: Stalker 22.10 Lapsehoidja 23.55 Hachiko: ühe koera lugu 01.50 Uus tüdruk 02.20 Võimalik vaid Venemaal 02.50 Šura 04.45 Nurgakivi 05.10 Seitsmesed uudised. Nädalalõpp	05.40 Kirgede torm 07.25 Madagaskari pingviinid 07.50 Kung fu panda 08.10 Printsess Sofia Esimene 08.35 Madagaskari pingviinid 09.00 Simpsonid 10.00 Vapper Jock 11.30 Simpsonid 11.55 Me armastame Eestit 13.30 KolmeDok: Homme saabus eile 14.05 Appi tuleb selgeltnägija 15.10 Stop! 15.50 Midsomeri mõrvad: Tume sügis. Hommikuse postiringi ajal mõrvatakse postiljon Dave Cutler 17.55 Kättemaksukontor: Patt 19.00 Seitsmesed uudised. Nädal
--	---	--	---

Kui soovid kindlat töökohta pidevalt laienevas ettevõttes, siis tule tööle Maximasse!

Maxima Eesti OÜ pakub tööd järgmistele ametikohtadele:

Rapla Maxima X kaupluses:

- VAHETUSEVANEM
- PEAKASSAPIDAJA
- KASSAPIDAJA-MÜÜJA
- TRANSPORDITÖÖLINE

Märjamaa Maxima X kaupluses:

- KASSAPIDAJA-MÜÜJA

Ettevõtte garanteerib:

- stabiilse palga
- sotsiaalsed garantiid
- tasuta lõunasöögid
- erinevad motivatsioonipaketid
- tööalase tasuta koolituse

Täitke tööotsija ankeet meie kodulehel: www.maxima.ee
Täpsema info saamiseks pöörduge kaupluse direktori poole või saatke CV: personal@maxima.ee, tel 602 3116

MAXIMA

Meil on tulevikku!

pm
PRIIMO METS

OÜ Priimo Mets ostab:

- metsakinnistuid,
- kasvavat metsa,
- kasepakku, okaspuu palki,
- paberipuitu, küttepuid,
- võsa hakkeks.
- haavapaberipuitu 28 € /tm

Pakub:

- saematerjali,
- metsaveoteenust.

Tel. 506 9966; 489 0696
E-post priimo.mets@priimo.ee

Gadox
ORTOPEE-DIAATEENISTUS

AS Gadoxi VASTUVÖTT
Alu tee 1
Rapla Maakonnahaigla,
kabinet 18

30. aprillil kella 10-12

Vastu võtab Guido Amur
eelneva
registreerimisega
tel 650 1322

AS Gadox, Türi 10c, Tallinn,
• info@gadox.ee •
www.gadox.ee

- Ehitustööd
- Puitfassaadide ehitus ja renoveerimine
- Katuste ehitus
- Puitkarkass ja –seinad
- Betoonisarrus ja vundamenditööd
- Kipsi- ja karkassitööd
- Plaatimine
- Uste ja akende paigaldus ning viimistlus

Tel 501 7650

RAPLA ÜHISKÕNNAKÜLA

RAPLA ÜHISKÕNNAKÜLA ootab oma vilistlasi,
endiseid õpetajaid ja töötajaid kooli
80. aastapäevale pühendatud

VILISTLASTE KOKKUTULEKULE

23. mail 2015. Avaaktus kell 17

Vilistlaste kokkutuleku osalustasu on eelregistreerimisel 15 €, kokkutuleku päeval kohapeal 20 € sularahas.

Eelregistreerimise aluseks on ülekanne Rapla HKS MTÜ arvelduskontole EE561010220041816010, selgitusse märkida „AASTAPÄEV“, lõpetamisaegne nimi ja lõpetamise aasta. Eelregistreerimise viimane päev on 20. mai 2015.

Info: 48 98 881; e-post ryg@ryg.edu.ee, kooli koduleht www.ryg.edu.ee "Vilistlaste kokkutulek"

RÕÕMSA KOHTUMISENI!

JUURU VALLAVALITSUS kuulutab välja avaliku KIRJALIKU ENAMPAKKUMISE

Juuru vallale kuuluvale kinnistule:

Juuru valla Hõreda külas asuva hoonestatud

(tulekahjustustega) Põlluääre kinnistu

(katastritunnusega 24005:003:0154;

pindala 0,4 ha; sihtotstarve 100% elamumaa)

alghinnaga 8000 (kaheksa tuhat) eurot.

Enampakkumisest võivad osa võtta kõik füüsilised ja juriidilised isikud.

Kuulutuse sisuga saab tutvuda

Juuru Vallavalitsuse kodulehel

www.juuru.ee

Avasime KONTORI
Raplas Viljandi mnt 19.

AKNAD
AVAMISHINDADEGA!

Kui tellid
viimistluste,
saad akende
paigalduse
TASUTA.

Info@amves.ee

Amves

☎ 489 7306

- ▶ Rehvitööd Võsa 43a, Rapla
- ▶ Rehvide, velgede müük, paigaldus ja remont (velgede sirgendus)
- ▶ Müügil ka taastatud rehvid (VALLAI)

Taskus: 509 0243 • Laual: 453 3327
E-R 8.30–19, L 9–15, P kokkuleppel

- Ostame METSAKINNISTUID, ka raiutud ja hüpoteegiga
- Ostame PÖLLUMAAD

Küsi hinda! Teeme pakkumise!

Lai 10, 80010 Pärnu
Tel 447 7900, 528 5263
Faks 447 7903, metsagrupp@hot.ee

OSTAB

- metsakinnistuid
- hüpoteegiga ja läbiraiutud kinnistuid

Tel 511 0415, 517 9866, 489 4055. www.landeker.ee

Ostame metsamaterjali,
raieõigust ja metsakinnistuid.

Tel 514 8238, 523 7944, 503 8777
e-mail: eesti@metsagroup.com

Metsäliitto Eesti AS on nüüd Metsä Forest Eesti AS

Raplamaa tootjate
ühine kauplus on avatud
T-R kella 10-17.30 ja L kella 10-14

(esmaspäeval, pühapäeval ja riiklikel pühadel suletud)

Kaupluse aadress: Rapla linn, Mahlamäe 10 (Okta Centrum)

Tel 5788 0357,
e-post: raplamaatoode@gmail.com
Koduleht: www.raplamaatoode.ee
MTÜ Väärt Raplamaa Toode
ootab endaga liituma ka uusi tootjaid.

Eelistage Raplamaist!

Äntu Mõis müüb esmaspäeval, 4. mail pruune, juuni lõpus munemist alustavaid mahenoorkanu järgmistes Raplamaa bussipeatustes:

7.30 Eidapere, 7.45 Lokuta, 8 Järvakandi, 8.30 Valgu, 9 Päärdu, 9.15 Kivi-Vigala, 9.30 Vana-Vigala, 9.45 Paeküla, 10 Märjamaa, 10.30 Vaimõisa, 10.45 Varbola, 11 Ohukotsu, 11.15 Kodila, 11.30 Ravivere, 11.45 Hageri, 12 Kohila turg, 12.15 Lohu, 12.30 Hagudi, 12.45 Juuru, 13 Kaiu, 13.15 Ingliste, 13.30 Rapla turg, 13.45 Kaerepere, 14 Keava, 14.15 Kehtna, 14.30 Lelle, 14.45 Kärü.

Info tel 327 0206,
ringil 5664 3113

Mets kui taastav loodusvara vajab
hooldamist nagu põllumaagi ...

Pakume selleks konkurentsivõimelist ja ausat hinda!

- Ostame jätkuvalt metsamaterjali, nagu saepalk, paberipuu ja KÜTTEPUU!
- Oleme huvitatud Teie raieõigusest ja soovi korral ka kinnistust
- Koostame metsakorralduskavasid

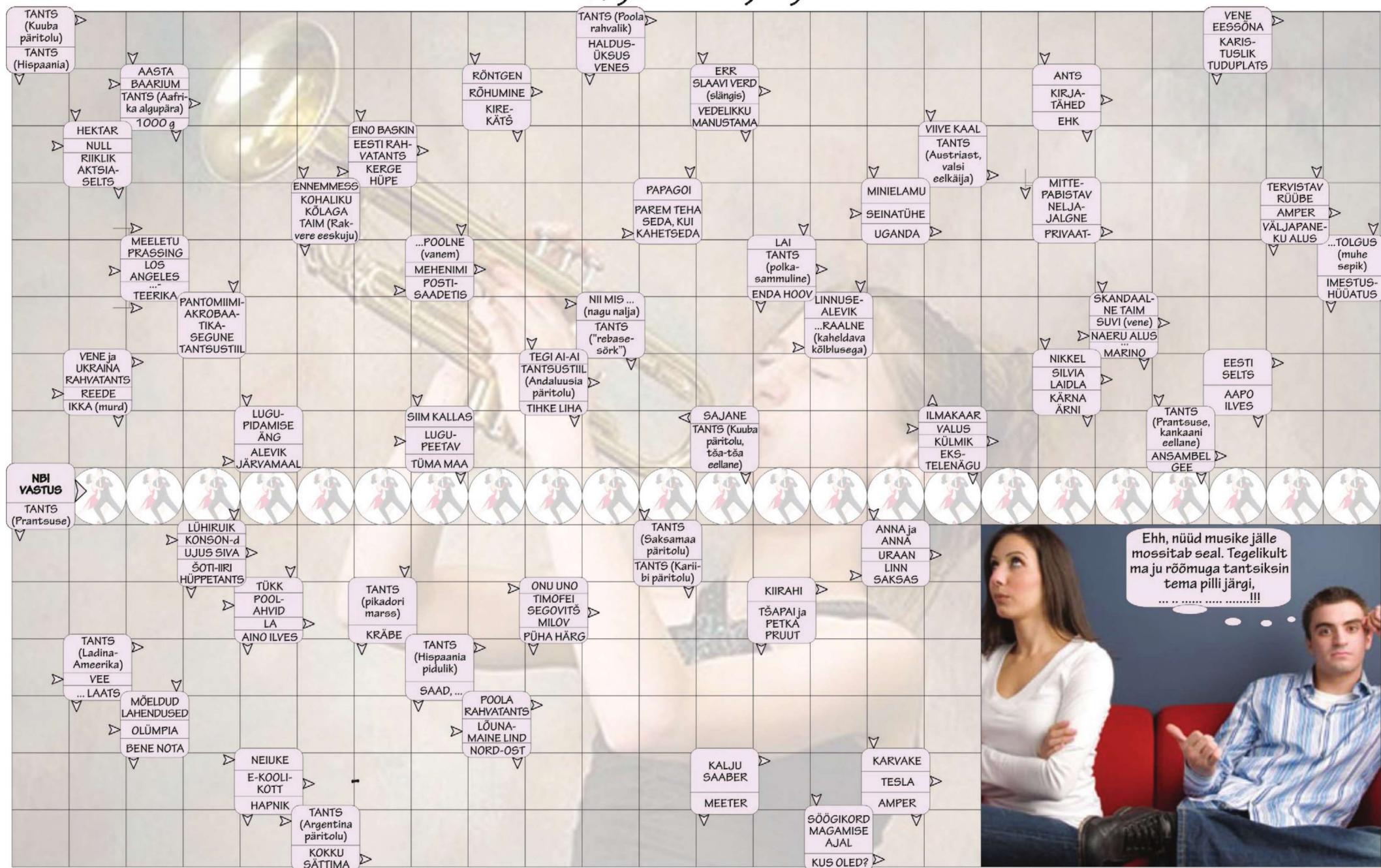
Heiki Olviste tel 501 3636 • heiki.olviste@karomets.ee

Ümarmaterjali ostu juht Graanul Invest gruppi kuuluvates järgmistes tehastes: OÜ Ebavere Graanul ja AS Graanul Invest Imavere pelletitehas. Hakkepuidu ostmise ja tootmine.

Meelis Meigo tel 5343 1486 • meelis.meigo@karomets.ee

Kinnistute ja kasvava metsa raieõiguse ostmise. Metsamajanduskavade tellimuste vastuvõtmine.

KERGETANTSUJALGA

Koostas: Aivi Meister

* 29.04 on rahvusvaheline tantsupäev

LASTELE

AUHINNAKS

LEIA SÕNADELE UUED ESITÄHED, SAAD LAHENDUSE. MÕNED UUED SÕNAD: VALGUSTI, VAKSAL, EKS-KURSIOONIJUHT, UHKE EHITIS...

	R	A	A	M
	I	H	N	E
	K	A	M	P
	R	I	I	D
	S	A	L	L
	O	G	A	R
	B	O	S	S
	P	I	L	L
	R	I	S	K
	P	A	U	K

ÕIGESTI VASTASID:

ROLAND KLAAS
LISANN TERRAS
KRISTEL PÄRNA
KRISTJAN KIVILO
BIRKE VAHESAAR
MELANI VAHESAAR
TOREN HOLDER VAHESAAR
MARIT PIIRIMEES
LINDA JOHANNA KÄGU
KERLI HIETAM
MAILIS RAIDMA
ANDREAS LIIMANN
HELINA BAKAJEV
MARGO PULVER
BERIT LIIMANN
TOBIAS AAS
SUSANNA LIISA KUUSEÕIS
MIKK MIHKELSON
GÜNTHER ERIK NISU
BRITTEN BERG

Kõikide õigesti vastanute vahel loo- sime välja raamatu "Rännud Rapla- maa minevikku"

Saada ristsõna vastus hiljemalt 4. maiks e-postile: kuulutused@sonumid.ee (märksõnaga "täiskasvanute ristsõna" või "lasteristsõna") või Raplamaa Sõnumite toimetusse aadressil Viljandi mnt 6, Rapla 79511. NB! Loosimises osalevad ainult märksõnaga vastused. Auhinna saab kätte toimetusest kahe nädala jooksul.

22. aprillil ilmunud suure ristsõna vastus on **„...HOIDMINE ON MEIE ENDI KÄTES!”**Raamatu "Eestlaste unistuste ja mälestuste Krimm" võitis **KÜLVI PÄRNA**

TÄISKASVANUTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

Vastus

Nimi

LASTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

VASTUS

NIMI

MATU LASTEKAUPADE 5 € KINKEKAARDI VÕITIS **TOBIAS AAS**
EELMISE MÕISTATUSE VASTUS OLI „LAULULIND“

Auhinna saab kätte Raplamaa Sõnumite toimetusest

TAMREX

Super pakkumine!

Body Mapping dressipluusi ostuga
saad **KINGITUSEKS**
SNICKERS Workwear
töökindad!*

SNICKERS Workwear
Body Mapping
mikrofiisist dressipluus

art 9438/0400

HIND **90 €**

Uue põlvkonna dressipluus on valmistatud aktiivsele inimesele. See sobib nii aluskihiks kui vahekiideks. Dressipluus on mugav ja hingav ning juhib higi ja niiskuse kehapiinnalt eemale, pakub kaitset külma eest, isoleerib ja ventileerib just õigeid kehapiirkondi. Kolm lukuga taskut ja pöidla-aasad. Materjal: 92% polüester (bambuse söest), 8% elastaan, 285 g/m²; polüestervõrk, 120 g/m². Värv: must

*Osta Body Mapping dressipluus tavahinnaga,
saad Specialized Tool töökindad art 9597 ja art 9598

TASUTA*

SNICKERS Workwear
Specialized Tool töökindad

Spetsiaalselt tööriista kasutamiseks mõeldud kätte kaitsevad ja toetavad tugevused ning geelpihmused. Parima haarde tagab libisemiskindel muster peopesas. Käeseljal hingav võrk kangas, randmeosal krõpskinnitused. Materjal: 62% polüamiid, 16% polüester, 14% polüuretaan, 8% kumm. EN 388 (2.1.2.1), Kat 2

vasak art 9597
+ parem art 9598

TAVAHIND
35 €

Hinnad sisaldavad käibemaksu 20% ja kehtivad kuni 31.07.2015 või kuni kaup jätakub!

TAMREX OHUTUSE OÜ

Tel 654 9900 Faks 654 9901 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

UUS KAUP!US!

TALLINN
Laki 5, Pärnu mnt 130, Katusesapi 35

TARTU
Aardla 114, Ringtee 37a

PÄRNU
Riia mnt 169a, Savi 3

RAKVERE
Pikk 2

VILJANDI
Riia mnt 42a

JÕHVI
Tartu mnt 30

VÕRU
Püri 2

VALGA
Vabaduse 39

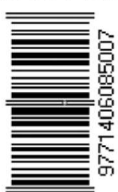
NARVA
Tallinna mnt 19c

HAAPSALU
Ehitajate tee 2a

PAIDE
Pikk 2

JÕGEVA
Tallinna mnt 7

ISSN 2228-1886

RAPLAMAASõnumid

Rapla 79511, Viljandi mnt 6, tel 489 2133, 5567 3260 Tellimine, reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084 faks 489 2135, e-post: info@sonumid.ee, kodulehekülj: www.sonumid.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson.
Tegevtoimetaja: Inge Põlma (489 2244)

Ajakirjanikud: Vivika Veski (489 2132), Siim Jõgis (489 2139), Katri Reinsalu (489 2246), Mariliis Vest (489 2137), Stina Andok, Haldi Ellam

Tehnilise toimetuse juhataja: Siim Solman (489 2138). Fototoimetaja: Jaak Kadarik (489 2138). Kujundaja: Ulvi Blande (489 2138). Keeletoimetaja: Liivi Jegorov (489 2138). Reklaamitoimetuse juht: Ulvi Salumäe (489 2130). Reklaamijuht: Kadri Paju (489 2131). Raamatupidaja: Juulija Rüsse (489 2136, 489 2133)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastöid. Raplamaa Sõnumeid on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskonnadest, raamatukogudest, toimetuse reklaamiosakonnast ja internetis Raplamaa Sõnumite koduleheküljel.

Toimetust võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8.30 - 17 Viljandi mnt 6, Rapla. Tel 489 2130, faks 489 2135. Väljaandja: OÜ Nädaline. Trükk AS Printall. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel 646 3363